

110. **DE VITA COELITVS**

penitus alienum) sed exhortabundus potius afferam.
Verum satis iam partim quidem concilians, partim
etiam exhortantes alloquuti te sumus. Deinceps igitur
cum Plotino loquamur, ita demum tibi diligentius
consulturi.

MARSILII FICINI

FLORENTINI LIBER DE VI-

ta coelitus comparanda, compositus
ab eodem inter Commentaria
cuiusdem in Plotinum.

In quo consistat secundum Plotinum uirtus fauorem
coelitus attrahens, scilicet in eo quod anima
mundi & stellarum dæmonumq; ani-
mæ facile alliciuntur corpo-
rum formis accom-
modatis.

CAPVT PRIMVM.

I tantum hæc duo sint in mundo,
hinc quidem intellectus, inde ue-
ro corpus, sed absit anima, tunc
neq; intellectus trahetur ad cor-
pus (immobilis enim est omnino
caretq; affectu motionis princi-
pio, tanquam à corpore longissime distās) neq; corpus
trahetur ad intellectum, uelut ad motum per se ineffi-
cax.

caz & ineptum, longeq; ab intellectu remotum. Verum si interponatur anima utrique conformis, facile utrinque & ad utraq; fiet attractus. Primo quidem ipsa omnium facillime ducitur, quoniã primum mobile est, & ex se & sponte mobile. Præterea quum sit (ut dixi) media rerum, omnia suo in se modo continet, & utrinque ratione propinqua. Ideoq; cõciliatur & omnibus, etiam æqualiter illis quæ inter se distant, ab ea uidelicet non distantibus. Præter enim id quod hinc quidem conformis est diuinis, inde uero caducis, & ad utraque uergit affectu, tota interim est simul ubique. Accedit ad hæc quod anima mundi totidem saltem rationes rerum seminales diuinitus habet, quot ideæ sunt in mente diuina, quibus ipsa rationibus totidem fabricat species in materia. Vnde unaquæq; species per propriam rationem seminalem propriæ respondet ideæ, facileq; potest per hanc sæpe aliquid illinc accipere, quando quidem per hanc illinc est effecta. Ideoq; si quando à propria forma degeneret, potest hoc medio sibi proximo formari rursus, perq; id medium inde facile reformari, ac si certe cuidam rerum speciei uel indiuiduo eius rite adhibeas multa, quæ sparsa sunt, sed eidem ideæ conformia. Mox in materiam hæc ita opportune paratã, singulare munus ab idea trahes per rationem uidelicet animæ seminalem. Non enim intellectus ipse proprie, sed anima ducitur. Nemo itaque putet certis mûdi materijs trahi numina quædã à materijs penitus

segregata, sed dæmones potius animatiq; mundi mune-
 ra stellarumq; uiuentium. Nemo rursus miretur per
 materiales formas animam quasi alluci posse. Siquidem
 escas eiusmodi sibi cōgruas ipsamet quibus alliceretur,
 effecit, & semper libenterq; habitat in eisdem. Neque
 in mundo uiuente toto quicquam reperitur tam defor-
 me, cui nō adsit anima, cui non insit & animæ munus.
 Congruitates igitur eiusmodi formarum, ad rationes
 animæ mūdi, Zoroaster diuinas illices appellauit, quas
 & Synesius magicas esse illecebras confirmauit. Ne-
 mo deniq; credat ad propriam quandam materiæ spe-
 ciem & tempore certo hauriri omnia prorsus ex ani-
 ma dona, sed pro opportunitate dona duntaxat semina-
 nis, quo talis species pullulauit, seminumq; conformiū.
 Itaq; hic homo humanis tantū adhibitis, non proprias
 piscium uel auium dotes, inde sibi uendicat, sed huma-
 nas atq; consimiles. Adhibitis autem quæ ad stellam ta-
 lem pertinent atq; dæmonem, stellæ dæmonisq; huius
 proprium subit influxum, uelut lignum per sulphur
 paratum ad flammam ubiq; præsentem. Atq; hūc non
 modo per ipsos stellæ dæmonisq; radios, sed etiam per
 ipsam mundi animā ubiq; præsentem, in qua et cuius-
 libet stellæ dæmonisq; ratio uiget: partim quidem se-
 minimalis ad generandum, partim etiam exemplaris ad
 cognoscendum. Hæc enim secundum platonicos anti-
 quiores, rationibus suis ædificauit ultra stellas in celo
 figuras, partesq; ipsarum tales, ut ipsæ quoque figuræ
 quædam

quædam sint, impressitq; his omnibus proprietates. In stellis autem, figuris, partibus, proprietatibus, omnes rerum inferiorum species continentur & proprietates earum. Vniuersales uero figuras octo posuit atq; quadraginta, scilicet in zodiaco duodecim, extrâ uero sex atq; triginta. Item in zodiaco triginta sex ad numerâ facierum. Rursus ibidem ter centum atq; sexaginta ad numerum graduum. In quouis enim gradu sunt stellæ plures, ex quibus ibi conficiuntur imagines. Similiter imagines extra zodiacû in plures diuisit figuras, pro facierum ibidem graduumq; suorum numero. Constituit deniq; ab imaginibus his uniuersalibus ad uniuersales imagines habitudines & proportiones quasdam, quæ ipsæ quoq; imagines illic existunt. Eiusmodi uero figura cõiunitatem quæq; suam habent ex radijs stellarum suarû in se inuicem, peculiari quadam proprietate coiectis. A quibus formis ordinatissimis dependet inferiorum formæ, illinc uidelicet ordinatæ. Sed & cœlestes illæ tanquam & inter se disiectæ, procedunt à rationibus animæ cõiunctis inuicem, & quodammodo mutabiles à stabilibus. Sed hæc quatenus seipsas non cõprehendunt, referuntur ad formas in mente uel animali uel eminentiore sese comprehendentes, quæ tanquam multiplices ad simplicissimum rediguntur unum atq; bonum, sicut figuræ cœlestes ad polum. Sed redeamus ad animam. Quando igitur anima gignit speciales inferiorum formas uiresq; eas per rationes efficit pro-

prias, sub stellarum formarumq; coelestium adminiculo. Singulares uero indiuiduorum dotes, quae saepe non nullis insunt tam mirabiles quam in speciebus esse solent, exhibet per seminales similiter rationes, non tam sub adminiculo formarum figurarumq; coelestium, quam situ stellarum & habitu motionum, aspectuumq; Planetarum, tum inter se, tum ad stellas Planetis sublimiores. Anima quidem nostra ultra uires membrorum prias, communem ubiq; promit in nobis uitae uirtutem, maxime uero per cor, tanquam ignis animae proximi fontem. Similiter anima mundi ubiq; uigens per Solem praecipue suam passim explicat communis uitae uirtutem. Unde quidam animam & in nobis & in mundo, in quolibet membro totam, potissimum in corde, collocant atque Sole. Semper uero memento, sicut animae nostrae uirtus per spiritum adhibetur membris, sic uirtutem animae mundi per quintam essentiam, quae ubiq; uiget tanquam spiritus intra corpus mundanum, sub anima mundi dilatari per omnia, maxime uero illis uirtutem hanc infundi, quae eiusmodi spiritus plurimum hauserunt. Potest autem quinta haec essentia à nobis intus magis magisque assumi, si quis sciuerit eam alijs elementis immixtam plurimum segregare, uel saltem his rebus frequenter uti, quae hac abundant, puriore praesertim, ceu electum uinum & saccharum, & balsamum atque aurum, preciosisque lapilli, myrobalanisque, & quae suauissime redolent, & quae lucent, maxime uero quae in subtili

COMPARANDA LIB. III. .iiij.

in subtili substantia qualitatem habent calidam, humidamq; et claram: quale, præter uinū, est albiſſimū saccharum, præsertim si huic adhibueris aurū, odoremq; cinnami atq; rosarum. Præterea sicut alimenta rite in nobis assumpta, per se non uiua, rediguntur per spiritum nostrū ad uitæ nostræ formam, sic & corpora nostra rite accommodata corpori spirituiq; mundano, uidelicet per res mundanas, & per nostrum spiritū, hauriunt ex uita mundana quamplurimum. Si uolueris ut alimentum rapiat præ cæteris formam cerebri tui uel iecoris atq; stomachi, simile quantum potes accipe alimentum, id est cerebrum, & iecur, & stomachum, animalū ab humana natura non longe distantū. Si optas corpus tuum atq; spiritum ex aliquo mundi membro, uidelicet ex Sole, uirtutē accipere, quæ ante alia sunt Solaria inter metallā lapillosq; magis autem inter plātas, sed inter animalia magis, maxime inter homines, Similiora enim tibi magis proculdubio conferunt: Hæc & extra sunt adhibenda, & intus pro uiribus assumenda, præsertim in die et hora Solis, et Sole in figura cœli regnante. Solaria uero sunt omnia ex lapillis & floribus quæ heliotropia nominantur, quia uertuntur ad Solem. Item aurū & auripigmentū, aureiq; colores, chrysolithus, carbūculus, myrrha, thus, muscus, ambra, balsamū, mel flauū, calamus aromaticus, crocus, spica nardi, cinnamomū, lignū aloës, cæteraq; aromata. Aries, astur, gallus, olor, leo, cātharis,

crocodilus, homines flauī, crīssi, sepe calui, magnanīmi, superiora partim cibarijs, partim unguentis sūsum fumigationibusq̄, partim vsui accommodari possunt. **H**æc sentienda, & cogitanda frequenter, & in primis amanda. Et luminis plurimum est quærendum. Si dubites uentrem ab iccoris fomento destitui, trahere ad uentrem iccoris facultatem, tum frictionibus, tum fomentis, per ea quæ iccori congruunt, per cicoream, endiuiam, spodium, & eupatorium, & hepaticam, atq; hepata. Similiter ne destituatur tuum corpus ab Ioue, moue corpus in die, horaq; & regno Iouis, et utere interim Iouialibus: Argento, hyacintho, topatio, corallo, crystallo, berillo, spodio, saphyro, uiridibus aërijsq; coloribus: Vīno, saccharo albo, melle, & cogitationibus affectionibusq; plurimum Iouialibus, id est constantibus, æquis, religiosis atque legiferis. Et inter homines eiusmodi, sanguineosq; & pulchros, uenerabilesq; uersantur. Sed memento primis illis rebus frigidis inserendum esse aurum & uinum, menthamq; & crocum, & cinnamomum atq; doronicum. Animalia uero Iouialia esse agnum pauonemq; & aquilam & iuuenicum. Quomodo uero uirtus Veneris attrahatur turturibus, columbis & motacillis, & reliquis, non permittit pudor ostendere.

De concordia mundi, & de natura hominis secundum stellas. Quomodo fiat attractus ab una quacq; stella. **Cap. II.**

Neg;

Nequē uero diffidere debet quisquam, nos atq;
omnia quæ circa nos sunt, præparamentis qui
busdam posse sibi uendicare cœlestia. Nā cœlitus hæc
facta sunt a sidiueq; reguntur, & illinc in primis præ
parata sunt ad illa: Et quod maximum est, mundus ani
mal in se magis unum est, quàm quoduis aliud animal,
si modo est animal perfectissimum. Ergo sicut in nobis
membri cuiuslibet præsertim principalis qualitas mo
tusq; ad alia pertinet, ita membrorum principalium
actus in mundo commouent omnia, & membra infe
riora facile capiunt à supremis ultro dare paratis.

Quo enim potentior causa est, eo promptior est ad as
gendum, eo igitur propensior est ad dandum. Exigua
igitur præparatio nobis insuper adhibita sufficit cœ
lestium numeribus capiendis, si modo quisq; ad id præ
cipue se accōmodet, cui est præcipue subditus. Sed ante
uniuscuiusque nostrum proprietatem, humanæ speciei
proprietatem considerare debemus. Hanc igitur esse
solarem astrologi Arabes consenserunt. Quod ego è
statura hominis erecta pulchraq; humoribusq; subtia
libus & spiritus claritate, imaginationisq; perspicui
tate, studioq; ueritatis & gloriæ, uerum esse coniecto.
Adde quinetiam proprietatem huic Mercurialem, ob
strenuum uersatilis ingenij motum: Et quoniam huma
num genus natum nudum, inermē, omnium egenum,
hæc omnia propria industria sibi comparat, quod est
Mercurij propriū. Adde etiam Iouialem, ob comple

Species hu-
mana Pla-
netis subie-
ctæ.

xionem corporis temperatam atq; leges: Et quoniam secundo mense, quo Iupiter dominatur, uitam accipimus, atq; nascimur nono, quo iterum recipit dominatum. Itaq; humana species ab his tribus potissimum doctes insuper ampliores ita demum sibi poterit uendicare, si per Solaria Mercurialiaq; & Iouia, seipsam eis magis indies atq; magis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non facile cōmunem significat humani generis qualitatem atq; sortem, sed hominem ab alijs segregatum, diuinum aut brutum, beatum aut extrema miseria pressum: Mars, Luna, Venus, affectus et actus homini cum cæteris animantibus æque communes. Ad Solem igitur & Iouem atq; Mercurium reuertamur. Solaria quidem nonnulla & Iouia diximus, Mercurialia uero nescio quomodo prætermisimus, sūt aut eiusmodi: Stannum, argentum, præsertim uiuum, marcasita argentea, lapis Achates, uitrum Porphyriticum, & quæ croceum cum uiridi misceant, smaragdum atq; lacca: Animalia sagacia & ingeniosa simul & strenua, simiæ, canes: Homines eloquentes, acuti, uersatiles, oblonga facie, manibusq; non pingues. Sunt autem quærenda & exercenda quæ ad aliquem Plantam attinent, eo uidelicet dominante (ut diximus) in die & hora eius si fieri potest, etiam quando ipse sit in domicilio, uel exaltatione, uel saltem triplicitate sua & termino et angulo cœli, extra combustionem directus, ac sæpius orientalis, si Sole sit superior, item in Auge

Et afficiatur à Luna. Si quis autem ab ipsa Luna beneficium Et à Venere poscat, tempora similia obseruare debet. **A** Venere quidem per animalia sua quae diximus, Et per Cornicolam Et Saphyrum lapidemq; Lazuli, es croceum atq; rubeū Et Corallum, omnesq; pulchros uariosq; uel uirides colores et flores, atq; concentus suauesq; odores atq; sapores. **A** Luna per alba Et humida Et uiridia, per argentum atq; Crystallum Et uniones, Et argenteā Marcaſitam. Quoniam uero Saturnus quidem statui Et perseverantiae dominatur, Mars autem efficaciae motus, cogimur nonnunquā horum quoq; gratia ab eis patrocina postulare, temporibus uidelicet similiter obseruatis. **A**b illo quidem, per materias quasdam quodammodo terreas Et fuscas atq; plumbeas, Et fuscā Iaspidem, Et Magnetem, Et Camoinum atq; Chalcidonium, Et ex parte quadam per aurū Et auream Marcaſitam. **A** Marte uero per ignea, rubea, es rubeum, sulphurea omnia, ferrum lapidemq; sanguineum. Neque diffidas Saturnum habere nonnihil in auro: Nam propter pondus id putatur habere. Quinetiam Soli aurum simile, sic omnibus metallis inest sicut Sol in Planetis omnibus atque stellis. Iam uero si quis conuicerit Saturnum Et Martem natura noxios esse, quod equidem nunquam crediderim, tamen his quoq; utendum, quemadmodum uenenis nonnunquam utuntur Et medici, quod Ptolemæus in Centiloquio probat. Proderit ergo quandoque

uis Saturni caute sumpta, sicut apud medicos quæ adstringunt atq; continent, imò et quæ stupefaciunt, sicut opium & mandragora: Martis quoq; sicut euphorbium & helleborus. Cautissimi uero hac in re fuisse uidentur Magi Brachmanes Pythagorici, qui quum obsedulum philosophandi studiū Saturni tyrannidem formidarent, uestibus albis amiciebātur, Iouialibusq; siue phœbeis, quotidie sonis & cantibus utebantur, plurimumq; sub diuo uiuebāt. Vbiq; uero memento per affectum studiumq; animi, & per ipsam spiritus qualitatem, nos facillime subitoq; exponi Planetis, eundem affectum ac eiusmodi studium & qualitatem significantibus. Per sæpe rationem igitur à rebus humanis, per ocium, solitudinem, firmitatem, per Theologiam, secretioremq; philosophiam, superstitionem, Magiam, agriculturam, per mœrorem Saturno subijcitur. Per ciuilia & ambitiosa negocia, per philosophiam naturalem cōmunemq;, per religionem ciuilem, perq; leges Ioui, Marti per iram atq; certamina, Soli Mercurioq; per studium eloquentiæ, cantusq; & ueritatis & gloriæ atq; solertiam, Veneri per letitiam & Musicam et festiua, Lunæ per uictum plantis similem. Sed hanc inter hos differentiam mente teneto, exercitatio nem ingenij magis publicam atque amplam ad Solem spectare: priuatam uero & artificio mancipatam, potius ad Mercurium. Tum uero Musicam grauem quidam Iouis Solisq; esse; leuem Veneris; mediam uero Mercurij

Mercurij. Similis quoque de stellis fixis ratio est. Hæc quidem communis humanæ speciei regula. Propria uero unicuique regula fuerit explorare quæ stella, quid boni cuique in genitura promiserit, atque ab ea potius quam ab alia reposcere gratiam. Et ab unaquaque non quodlibet donum, & quod aliarum est, sed eius proprium expectare, nisi forte tum à Sole communia multa reportes, tanquam communi quodam duce cœlestium, & ab Ioue ferme similiter, tum mundana pariter omnia ab anima spiritus mundi. Quem sicut & quoduis animal multoque efficacius animatum esse, non solum Platonice rationes, sed etiam astrologorum Arabum testimonia comprobant. Vbi etiam probant ex applicatione quadam spiritus nostri ad spiritum mundi per artem physicam affectumque facta, traieci ad animam corpusque nostrum bona cœlestia: Hinc quidem per spiritum nostrum in nobis medium, & tunc à mundi spiritu roboratum: inde uero per radios stellarum feliciter agentem in spiritum nostrum, & radijs natura similem, & tunc seipsum cœlestibus coaptantem.

Quod inter animam mundi & corpus eius manifestum, sit spiritus eius, in cuius uirtute sunt quatuor elementa: Et quod nos per spiritum nostrum hunc possumus haurire.

Cap. III.

Profecto mundanum corpus quantum ex motu generationeque apparet, est ubique uiuum, quod in

dorum philosophi probant ex eo, quod passim ex se-
 uiuentia generet. Ergo per animam uiuit ubique sibi
 presentem, ac prorsus accommodatam. Igitur inter
 mundi corpus tractabile, & ex parte caducum, atque
 ipsam eius animam, cuius natura nimium ab eiusmodi
 corpore distat, inest ubiq; spiritus, sicut inter animam
 & corpus in nobis: si modo ubiq; uita est communi-
 cata semper ab anima corpori crassiori. Talis nanque
 spiritus necessario requiritur tanquam medium, quo
 anima diuina & adsit corpori crassiori, & uitam ei-
 dem penitus largiatur. Corpus autem omne facile tibi
 sensibile, tanquam sensibus tuis accommodatum, crassa-
 sius est, & ab anima diuiniissima longe degenerans. Op-
 pus est igitur excellentioris corporis adminiculo quasi
 non corporis. Proinde scimus uiuentia omnia tam plan-
 tas quam animalia, per quendam spiritum huic simi-
 lem uiuere atq; generare: Atq; inter elementa, quod
 maxime spiritale est, uelocissime generare, perpetuo
 que moueri quasi uiuens. Sed quæres interea, si elemen-
 ta atq; animantes generant aliquid sibi simile suo quo-
 dam spiritu, cur lapides & metalla non generant, quæ
 inter elementa & animantes media sunt? Quia uide-
 licet spiritus in eis crassiori materia cohibetur. Qui si
 quando rite secernatur, secretusq; conseruetur, tanquam
 seminaria uirtus poterit sibi simile generare: si modo
 materie cuidam adhibeatur generis eiusdem, qualem
 spiritum physici diligentes sublimatione quadam ad
 ignem

ignem ex auro secernentes, cuius metallorum adhibebunt, aurumq; efficiunt. Talem utiq; spiritum ex auro uel ex alio rite tractum atq; seruatum Elixer Arabes astrologi nominant. Sed ad mundi spiritum redeamus, per quem mundus generat omnia, quandoquidem & per spiritum proprium omnia generant, quem tum cœlum, tum quintam essentiam possumus appellare. Quitalis ferme est in corpore mûdi, qualis in nostro noster. Hoc in primis excepto, quod anima mundi hunc nō trahit ex quatuor elementis tanquā humoribus suis, sicut ex nostris nostra, imò hunc proxime (ut Platonice siue Plotinice loquar) ex uirtute sua procreat genitili quasi tumens, & simul cum eo stellas, statimq; per eum perit quatuor elemēta, quasi in illius spiritus uirtute sint omnia. Ipse uero est corpus tenuissimū, quasi non corpus, et quasi iam anima: Item quasi nō anima, et quasi iam corpus. In eius uirtute minimum est naturæ terrenæ, plus autē aquæ, plus item aëriæ, rursus ignæ stellarisq; quamplurimum. Ad horum graduum mensuras, ipsæ quantitates stellarum elementorumq; prodierunt. Ipse uero ubiq; uiget, in omnibus generationis omnis proximus autor atq; motus, de quo ille:

Spiritus intus alit.

Totus est suapte natura lucidus calidusq; & humidus atque uiuificus, ex dotibus animæ superioribus dotes eiusmodi nactus. Quem plurimum hausisse Appollonium Thebanæum, testificatus est Indus Hiarchas di-

dicens: Mirari nemo debet o Apolloni te diuinadi scientiam consecutum, quum tantu aetheris in anima geras.

Quod spiritus noster hauriat mundi spiritum per radios Solis & Iouis, & quatenus ipse fiat solaris & Iouialis. Cap. IIII

HVnc tu igitur studebis tibi in primis insinuare. Hoc enim medio naturalia quaedam beneficia reportabis, tum corporis mundani, tum animae, tum etiam stellarum atq; daemonu. Nam ipse inter crassum mundi corpus & animam medius est, & in ipso stellae sunt & daemones, atq; per ipsum. Siue enim mundi corpus atq; mundana sunt ab anima mundi proxime (sicut Plotino placet atq; Porphyrio) siue mundanum corpus sicut & anima proxime sit a deo, ut nostris placet, & forte Timaeo Pythagorico, omnino uiuit mundus atq; spirat, spiritusq; eius nobis haurire licet. Hauritur autem proprie ab homine per suum spiritum, illi suapte natura conformem, maxime si reddatur etiam arte cognatior, id est si maxime coelestis euadat. Euadit uero coelestis, si expurgetur a sordibus, & omnino ab eis quae inhaerent sibi dissimilia caelo. Quae quidem sordes non solum intra uiscera si fuerint, uerum etiam si in animo, si in cute, si in uestibus, si in habitatione et aere, spiritum frequenter inficiunt. Efficietur tandem coelestis, si ad orbicularem animi corporisq; motum, ipse quoq; orbis efficiat: si ad aspectu cogitationemq; lucis

lucis frequentiore etiam ipse subrutilet: Si adhibean-
 tur ei similia cœlo, ea communiter diligentia qua Aui-
 cenna in libro De uiribus cordis spiritum curat, & nos
 in libro De curanda literatorū uoletudine curare con-
 tendimus: ubi primum segregantur ab eo uapores ob-
 nubilantes, medicinis ita purgantibus. Secundo, rebus
 lucentibus illustratur. Tertio ita colitur, ut & tenuen-
 tur simul et confirmetur. Niet deniq; cœlestis maxime,
 quantum dicitur ratio præsens, si applicentur ei potissi-
 mum radij influxusq; Solis inter cœlestia dominantis.
 Atq; ita ex hoc spiritu tanquam in nobis medio cœles-
 stia bona in primis insita sibi in nostrum tum corpus,
 tum animum exundabunt: Bona inquam cœlestia cun-
 cta. In sole enim omnia cōtinentur. Conferret autem sol
 ad spiritum solarem efficiendum proprie, quando sub
 Ariete fuerit uel Leone, ipsum aspiciente Luna, maxi-
 me in Leone, ubi adeò spiritum nostrū uegetat, ut ip-
 sum munit contra uenenum Epidemice repellendum:
 quod perspicue apparet in Babylonia & Aegypto, et
 regionibus spectantibus ad Leonem, ubi Sol Leonem
 intrans, epidemiam sedat, ea duntaxat ratione, qua di-
 ximus. Tunc ergo & tu Solaria passim exquisita com-
 pone. Tūc incipe solaribus uti, ea tamen cautione, qua
 sub aestu exiccationem diligenter euites. Non poteris
 autem facile spiritus solaris euadere, nisi sit quampluri-
 mus. Ad Solem enim maxime pertinet amplitudo.
 Quamplurimum uero faciet tum diligentia, cor rebus

cordialibus intus & extra fouens, tum etiam uictus ex
 alimentis quidem subtilibus, multum tamē & facile &
 salubriter nutrientibus. Motus quoq; frequens atq; le-
 nis, & opportuna quies, aērq; tenuis atq; serenus, &
 ab aestu geluq; remotus, præcipue letus animus. Rura
 sum nec Solaris erit, nisi calidus fuerit & subtilis, &
 clarus. Subtilem clarumq; facies, si tristitia & crassa de-
 uitabis & fusca: Vtēris lucidis letisq; intus & extra:
 Luminis multū die nocteq; excipies: Sordes expelles,
 & ocium & torporem: In primis tenebras deuitabis.
 Perducturus autem spiritum ad calorem Soli natura-
 lem, caue ne ad tertium caloris gradū siccitatemq; de-
 ducas. Calor enim ipse Solis naturaliter non exiccat:
 Alioquin non esset Sol uitæ generationisq; dominus, et
 autor augmenti: Siccare uero contingit radijs eius in-
 concavis materiæ sicca conclusis. Humorem itaq; ca-
 lori subtilem, qualis est Solaris, et maxime Iouius, ada-
 hibebis & conseruabis in spiritu, rerum eiusmodi usu,
 si solarem sis effecturus, ne alioquin ad Martium po-
 tius quam ad Solarem forte deducas. Martem quidem
 Soli esse similem in paucis & his quidem manifestis,
 nec admodū excellentibus, et interim inimicum esse fe-
 runt. Iouem uero Soli similitimum in plurimis excellen-
 tibusq; muneribus quamuis occultioribus, & amicis-
 simum esse scimus. Vnde & Ptolemæus ubi de cōsonan-
 tia disputat, Iouem ait cum Sole præ cæteris perfectissi-
 me cōsonare, Veneremq; cū Luna. Omnesq; astrologi
 uniuersalem

uniuersalem beneficentiã Soli tribuant similiter atq;
Ioui. Quamuis Sol eadem efficacius agat, & Iupiter
sub uirtute Solis efficiat. In utroque calor uiget, superatq;
humorẽ. Sed in Ioue superat modice, in Sole su-
perat excellenter: Vtrobiq; benefice. Quũ igitur adeo
consonent, facile poteris spiritum Solarem efficere pa-
riter atq; Iouiũ, ac res Solares & Iouiales rite poteris
inuicem commiscere, præsertim si & has inuicem com-
ponas, et spiritui adhibeas, quãdo Iupiter Solem trino
aspicit uel sextili, uel saltem quando Luna ab aspectu
alterius ad alterum procedit aspiciendum: Maxime
quando ab aspectu Solis ad coitum cũ Ioue progredi-
tur. Scorsum uero Solarem proprie facies uel Iouialẽ,
quando aspectum Lunæ ad Solem obseruaueris uel ad
Iouem. Tametsi consecutus naturã huius, naturã mox
illius facile consequeris. Sextilem uero aspectum intelli-
ge, quando Planetae duo inter se signorũ duorũ spacio
distant. Trinũ aut, quando quatuor signorũ discrepãt
interuallo. Coniunctionem uero uel aspectũ Lunæ ad
alios, duodecĩ gradibus citrà, totidẽq; ultrã metimur.

Planetarũ
aspectus.

Quod tres Gratia sint Iupiter & Sol & Venus, &
quod Iupiter sit Gratia geminarum media, &
maxime nobis accommodata. Cap. V

Compositiones quidem, & curationes Iouias, si-
mulatque Solares inuenies in libro nostro de
Vita longa, & in libro De literatorũ cura. Vbi etiam

miscuimus pleraq; Venerea. Nam & nos in studioſis
 timemus exiccationem, cui reſiſtit Venus. Et hæc ipſa
 Venus eſt amiciſſima Ioui, ſicut & Soli Iupiter, quaſi
 ſi Gratiæ tres inter ſe cõcordes, atq; coniuñtæ. Ab his
 quidem tribus cœli Gratijs, & à ſtellis eiufdem gene-
 ris Astrologi gratias & ſperant & diligenter exqui-
 runt, caſq; per Mercurium atq; Lunam, quaſi nuncios
 tranſmitti putant atq; curant: facile uero cõmuniterq;
 per Lunam, Lunam quidem cum Ioue coniuñctam, aut
 Venere feliciorem eſſe putant, quàm ſi per ſextilem
 aſpexerit, aut trinum. Veruntamen ſi per trinum aſpi-
 ciens etiã ſuſcipiatur ab illis, quaſi exiſtimant eſſe con-
 iuñctam. Similiter ſi à Sole perſpecta fuerit ſimulq; re-
 cepta. Nos autem ſi horũ trium, ſtellarumq; ſimilium
 uires effectusq; omnes percurrere ſingulatim uelimus,
 longum opus aggredieremur, exquiſitu difficile, diffi-
 cilimum obſeruatu. Si ad Venerem nos proprie conſe-
 ramus, non facile Solem habemus: Si ad Solem pro-
 prie, non facile Venerem. ¶ Igitur tres ſimul in uno
 gratias complectamur, ad Iouem tandem cõfugiemus,
 inter Solem Veneremq; natura effectusq; medium, qua-
 litate admodum temperatum, & quæcunq; ſperantur
 à Venere uel à Sole, ſuo quodam pacto tradentem, ma-
 gnificentius quidem honeſtiusq; quàm Venus: tempe-
 ratiuſ quoq; quàm Sol, & in omnibus cū humana na-
 tura maxime congruẽtem. ¶ Venemur itaq; Iouiſ, quan-
 do & ipſe & Luna dignitatem tum naturalem, tum
 accidentalẽ

accidentalem habuerint, sintq; simul, uel feliciter se aspiciant. Si quando id fieri omnino non possit, misce Solaria in unum simulatq; Venerca, faciesq; sic Iouia le ex utrisq; compositum, quãdo uidelicet Luna à coitu Veneris eat ad Sextilem Solis aspectum uel è conuerso. Memento uero in rebus componendis quæ cor spiritumq; foueant & corroborent, Lunã conferre potissimum, si unã cum his muneribus hoc etiam habuerit, ut per aëria signa discurrat, maxime per Aquarium, quod esse maxime putatur aërium: Vel si in suo domicilio sit, aut exaltatione sua, uel domo Iouis aut Solis: Et ubicunq; sit, si mansionem ex uiginti illis & octo teneat, tum sibi, tum etiam operi competentem.

**De uirtutibus naturalibus, uitalibus & animalibus, & qui Planetarum singulis aut commo-
dent incommodent ue, idq; maxime
per aspectus. Caput VI.**

Precipua uero disciplina est, recte tenere quem spiritum, quam uim, quam rem potissimum hi Planeta significant. Luna ergo Venusq; uim & spiritum naturalem, atq; genitalem, & quæ huc augent: Iupiter eadem, sed efficacius, heparq; & stomachum, habetq; non mediocrem partem in corde & spiritu, uirtuteq; uitali, quatenus suapte natura cum Sole consentit, imò & per se ipsum: Alioquin cor uitalem spiritum non proprie in mense Iouis acciperet. Vnde Iouẽ

Græci appellant uitã, & per quem uita. Habere quos
 que in animali spiritu potestatem testantur Astrologi,
 dicentes Iouem ad philosophiam et ueritatem inuenien
 dam, religionemq; conferre. Et Plato, ubi ait, ab Ioue
 philosophos proficisci. Quod etiam significauit Ho
 merus antiquorum opinione dicens: Talis est mens ho
 minibus, qualem indies adducit pater hominum atque
 decorum. Nusquam uero numen aliquod ita cognomi
 nat præter Iouem. Sol spiritũ uitalem præcipue, corq;
 significat, & habet nonnihil, imò nõ parum in capite,
 propter sensum atq; motũ, cuius est ipse dominus, neq;
 uim deserit naturalem. Mercurius cerebrum & instru
 menta sensuum, ideoq; spiritum animale. Proinde tu
 tissima uia erit, nihil sine Lunæ beneficio facere: Quan
 doquidem cœlestia communiter & frequenter atq; sã
 cile ad inferiora demittit, quam alterum Solem nomi
 nant, quolibet mense quatuor anni tempora facientem.
 In prima enim sui quarta Peripatetici putant esse calida
 dam atq; humidam: In secunda calidam & siccam: In
 tertia frigidam atq; siccam: In quarta frigidam atq; hu
 midã: Lumenq; eius proculdubio Solis esse lumen: Hu
 mores generationẽq; regere, omnesq; mutationes sc̄s
 tus ipsius in aluo, cõuersionibus suis metiri, & quoties
 Soli iungitur, uiuificam ab eo uirtutem recipere, quã
 infundat humori, atq; ibidem à Mercurio uim humo
 res commiscens. Quam uim Mercurius & transfor
 matione in omnes sua & gyris multiplicibus affert.

Ibidem

Ibidem mox à Venere uim, quæ cōducatur ad formas ge-
 nituræ conuenientes. Operæ precium uero fuerit memi-
 nisse, diurnum Lunæ cursum in quatuor distribui quar-
 tas: In prima quidem ab Oriente ad medium ascendit
 cœlum, atq; interim humorem & spiritum auget natu-
 ralem. In secunda à cœli medio petit occasum, efficitq;
 in nobis oppositū. Tertia ab occasu cœlum subter me-
 dium adit, iterumq; spiritū illum auget & humorem.
Quarta cadit inde uersus ortū, minuitq; uicissim, quod
 maxime in oceani ripis apparet, ubi ad hunc cursum
 mare manifestius accedit atq; recedit: eodemq; ordine
 uigor in ægotātibus. Probabile etiam est, Solem per
 easdem sui quartas ad calorem naturalem & spiritum
 uitalem augere, uel diminueri: Animalem quoq; qua-
 tenus Mercurium habet comitem. His cognitis poterit
 medicus pro humore & calore naturali, & quolibet
 spiritu recreando, tempora opportuniora seruare. Sed
 nunc de Luna satis. Neq; dimittere decet Iouē, in cuius
 mense altero quidem uitam accepimus, altero autē com-
 muniter & feliciter nati sumus. Et qui inter Solem atq;
 Venerem, item inter Solem atq; Lunam est qualitate
 effectūq; medius, ideoq; cōplectitur omnia. Solem uero
 ipsum prætermittere cœli dominū, nefas atq; periculo-
 sum existimamus: nisi forte quis dixerit, eū qui Iouem
 habet, in Ioue Solem iam habere, illic potissimū ad ho-
 mines temperatum. In Sole certe omnes cœlestium esse
 uirtutes, non solum Iamblichus Iulianusq;: sed omnes

Opportunū
 tas tempo-
 ris obseruā
 da medicis.

affirmant. Et Proclus ait, ad Solis aspectum omnes omnium celestium uirtutes congregari in unum atque colligi. Iouem uero esse Solem quendam ad nos temperatum, nemo negabit. Lunam quoque temperatam ad Venerem haud neglexeris: Multum enim ad ualidam prosperamque uitam adiuuat. Siquidem Venus fecundat hominem, facitque letum: Hanc igitur obseruabis. Quamquam si Lunam Veneri similem, humore prorsus aequalem, et uix minus calidam, cum Ioue rite misceas aut Sole, prope modum iam Venerem habes. Quid ergo? Ut tutissima omnium et commodissima simul incedas uia, Lunam obserua, quando Solem aspicit, coitque cum Ioue, uel saltem Iouem simul aspicit atque Solem, aut certe quando post aspectum Solis mox ad Iouis coitum progreditur uel aspectum. Atque eo ipso tempore compone inuicem, uel adhibe tibi Solaria Iouiaque simulatque Veneria. Quod si te ad unum ex magnis confugere necessitas urgeat uel negocium, ad Iouem ipsum uel potius ad Lunam simul Iouemque confugito. Nulla enim stella naturales in nobis uires, imo et omnes magis quam Iupiter fouet atque corroborat: Nulla rursus pollicetur prosperiora simulatque plura: Et ubique hunc accipere faustum est, Solem uero accipere, forsitan non ubique tutum: Semper enim ille iuuat, hic saepe nocere uideatur. Venus autem quasi debilis. Ideo solus ille iuuans pater est appellatus. Ad autem comprobatur Ptolemaeus ubi ait: Pharmacum uix quicquam mouere naturam, duntaxat.

duntaxat quando Luna cum Ioue congregitur. **V**sque
 adeò illinc proprie totam putat uniuersi corporis cor
 roborari naturam. **E**xpertus sum quinetiã, Luna con
 iuncta cū Venere, medicinam uix mouere. **Q**uamuis
 autem ubi pituitam ualde timemus, Lunam præcipue
 obseruemus ad Solem: **V**bi uero bilem exiccationemq;
 eiusmodi, ad Venerem, tamẽ directio Lunæ ad Iouem,
 & ad hæc omnia quodammodo confert, & præcipue
 ad atram bilem expellendam, necnon ad communem
 hominum complexionem instaurandam atq; firman
 dam. **S**icut enim glycyrrhiza & oleum rosaceum fris
 gidiora calefacit, calidiora refrigerat, uinumq; simi
 liter, quod insuper humectat sicca, humidiora siccant:
 ita Iupiter humano congruus calori, ut uinum, oleum
 rosaceum, camomilla, glycyrrhiza. **V**bi igitur audis
 Albumasar dicentem: **N**on est uita uiuentibus, præter
 deum, nisi per Solem & Lunam: **I**d intellige, quantum
 ad communitatem omnibus spectat influxum. **P**roprius au
 tem homini accommodatissimusq; influxus est ab Ioue.
Sunt autem in natura corporis uires attrahendi, reti
 nendi, coquendi, expellendi: **H**as igitur omnes Iupiter
 ipse iuuat: potissimum uero coquendi, siue digerendi
 uirtutem, atq; generandi & nutriendi simul et augen
 di, propter humorem eius ærium atq; multum, & ca
 lorem eiusdem amplum, humori mediocriter dominan
 tem. **P**rofectò per radios Iouis semper usquequaq; dif
 fusos, lumen Solis proprium ad salutem hominum ma

xime temperatur: radijs interim Veneris ad idem assi-
 due conferentibus, atque similiter transfereute Luna.
Radij quidem Veneris atq; Lunæ tanquam humidio-
 res quodam indigent temperante, sicut & Solis radij
 tanquam calidiores, humidioris cuiusdam temperiem
 exigunt. Radij autem Iouis temperamentum nullū de-
 siderant. Quid enim aliud Iupiter est nisi Sol quidam
 ad salutem rerum præcipue humanarum ab initio tem-
 peratus? Quid rursus aliud, nisi Luna Venusq; facta
 tamen calidior atq; potentior? Ideo astrologi ab Ioue
 auspiciantur annum fertilem, ferreum, salubrem, & ab
 eo imminentium morborum remedia sperant. Atque
Empeocles ubi propria unicuiq; Planetarum munes-
 tra tribuit, Iouem solum generationis principem nomi-
 nat, Orpheū imitatus. Præter Iouem præcipiunt Lu-
 nam diligenter in omnibus operibus obseruandā, tan-
 quam medium inter cœlestia competens, atq; terrena.
Sit ergo Luna in gradu, situq; & aspectu ad opus op-
 tatum, cōueniente. Non sit in egyptica, nec sub radijs
 Solis per gradus duodecim ultra citraq; nisi forte sit in
 eodem minuto cū Sole. Pleriq; uero uolunt omnes Pla-
 netas fore fortes quādo in unitate Solis extiterint. Vni-
 tatem uero metiuntur minutis duobus atque triginta,
 ut xvi. quidem citra, xvi. uero ultra connumerentur.
Non impediatur à Saturno uel Marte, nō descendat in
 latitudine meridionali, quādo duodecim dictos gradus
 egreditur. Nō sit opposita Soli, nec lumine minuatur,

nec tarda cursu, quando scilicet die uno, duodecim non peragit gradus. Non sit in uia combusta à gradu Libra uigesimo octauo ad tertium Scorpionis, nec in octaua, nec in Ascendente, nec in finibus Martis, uel Saturni. Quidam uero nec in sexta, duodecima, nona, quarta Lunam uolunt. In cæteris uero cæli plagis approbant. Vbi hæc omnia complecti non potes, Iouem saltem expecta, uel Venerem in Ascendente, uel decima: sic enim subueniunt detrimentis Lunæ. Nec ab re fuerit recordari quatenus Luna lumine augetur, eatenus nobis non solum humorem, sed spiritum etiam uirtutemq; augeri, atq; hæc ad circumferentiam dilatari: Maxime in secunda eius quarta. Quando uero minuitur, contra contingere, præsertim in ultima quarta. Primum eius ad Solem trinum præesse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secundo. Lunã quatenus lumine, eatenus repleti calore. Videntur ergo quidã non tam obseruare quomodo aspiciat Luna Solem (semper enim aspicit) quam ut plurimum lumen habeat, præsertim dum augetur. Aspiciat uero interim trino uel sextili Iouem aut Venerem. Proinde uirtutem attractiuã ignea iuuant: Retentiuam terrea: Digestiuam aëria: Expulsiuam peraquea. Si tu has omnes in te adiuuare uolueris, attractiuã quidem per ignea maxime roborabis, quãdo Luna in signis uel stationibus igneis cõstituta Iouem aspicit, scilicet Ariete, Leone, Sagittario. **Retentiuã per terrea, potissimũ quando intuetur eundem**

in signis uel stationibus terreis collocata: Tauro, Virgine, Capricorno. Digestiuam generatiuamq; per aëria, scilicet Geminos, Libram, Aquarium, quoties sub aëreis Iouem suspicit, aut subit. Expulsiuam per aqueam, Cancrum, Pisces, Scorpionum. Quando sub aqueis ipsa posita, Iouis radijs illustratur. Maxime uero in his omnibus consequeris optata, si Iupiter eadem uel similia, uel saltem non dissimilima signa mansiones uel possederit. Citaturus aluum solidis medicinis, accipe Pisces: Liquidis, Scorpionem: Medijs uero, Cancrum. Per inferiora purgaturus, Pisces & Scorpionum: Per superiora, Cancrum. Malum Saturni uel Martis ad Lunam deuitabis aspectum: ille enim uexat stomachū, hic intestina dissoluit. Capricornum euitabis & Taurum, nauseam enim afferunt. Scis membrum irritandum non esse, quando Luna signum occupat membro praefectum (humores namq; mouet) sed potius esse fo- uendum. Hæc uero de uirtute & spiritu naturali in icore præcipue dominantibus, quæ in quatuor officia quæ narrauimus, diuiduntur, dicta sufficiant. De uirtute uero spirituq; uitali in corde uigente quidnam monemus? Satis id fermè significatum est: Nam per res in primis igneas & quodāmodo simul aërias hæc adiuuantur, quando Luna in domicilijs mansionibus uel con- similibus suspicit Iouem, præcipue si Iouem complectatur & Solem. Virtutem quoq; animale[m] per sensum & motum in capite dominātem confirmare potes per aëria

aëria in primis, subiunctis igneis, quando Luna in do-
 micilijs uel sedibus consimilibus Iouem suspicit: præ-
 fertim si Iouem propemodum Mercuriumq; comple-
 ctitur. Hic uero te moneo, ne Mercuriū putes aqueum
 esse uel terreū (quod & ego aliquando suspicatus sum:
 alioquin motibus celeritatiq; ingenij non conferret),
 sed quodammodo aërium esse scias: Nam & ob ean-
 dem causam tam mobilis est, tam facile conuertibilis,
 tantum ingenio confert, præsertim in Aquario pluri-
 mum aërio constitutus. Humor quidem in eo tempera-
 tus est, calor exiguus. Sub Sole positus dicitur exicca-
 re: Longior autem à Sole factus, humectare putatur:
 Ibi quidem calefacere multum ex natura Solis, hic ue-
 ro calefacere parum admodum, & humefacere magis
 suapte natura. Calore forsā nō cedit Veneri, Lunam
 superat, humore uero cedit utrisq;. Haly probat Mer-
 curium qualitates cœlestium commiscere: quoniam fa-
 cilime permutetur, tum in qualitatem termini quem su-
 bit, tum in naturam stellæ quā aspicit. Ego igitur hūc
 tam facile permutari puto, quia nec excellentem pote-
 statem, quam Iupiter habet, nec excedentem qualita-
 tem, quam pleraq; cœlestia, per quam alterationi re-
 sistat. Deniq; probabile est Mercurium assiduum So-
 lis Achatem, multas illius uires habere, ideoq; spera-
 ri Solaria quædam à Mercurio posse. Aliquando uero
 & Martem tradunt, Solem in quibusdam muneribus
 imitari, ac Venerem quæ ad Lunā pertinent, elargiri.

Hæc igitur in agendo memineris. Neq; negligas uita quam terminos. Aiunt enim Planetas in diuersis terminis ceu lucidis atq; tenebrosis opposita facere. Deniq; ubi Martem times, oppone Venerem: Vbi Saturnum, adhibe Iouem. Ac da operam ut in perpetuo quodam pro uiribus motu uerferis, tantum defatigatione vitata, ut & proprium motum externis motibus clàm nocituris opponas, et cœlestem actum pro uiribus imiteris. Quod si poteris spacia motibus ampliora peragere, sic & cœlum potius imitaberis, & plures cœlestium uires passim diffusas attinges.

Quomodo membra foueantur in nobis per cõparationẽ Lunæ ad signa & ad stellas fixas. Ca. VII.

Totum quemadmodũ diximus corpus fouere poteris, caput uere potissimum si Planetas obseruaueris in Ariete, uel in suo quenque domicilio primo. Præcordia si in Leone. Stomachum iecurq; si in Cancro atq; Sagittario, aut saltem in Virgine. Et acceperis ea quæ proprie membrum petunt. Expedit quoque nosse, quæ quisq; Planeta mēbra in signo quolibet habeat. Potes etiam proprie pro ætatis discrimine consilere unicuiq; per quatuor ætates Lunæ. Hæc enim à nouilunio usq; ad quadraturam primam iuuenis est. Deinde ad plenilunium est iuuenis atq; uirilis. Hinc ad quadraturam alteram, uirilis simul atq; senilis. Inde usq; ad coniunctionem est senilis. Aetatem itaq; Lunæ feliciter ætati curandi corporis adhibebis, si tunc aspectum

Num eius ad aliquam trium Gratiarū acceperis. Qui sanè aspectus Lunæ semper & citò gratiosa largitur. Neq; tamen facile admodū diuturna uel maxima, nisi præter intuitum Lunæ, etiā ipse Gratiæ mutuo se conspiciant iam, uel propemodū conspecturæ sint, aut tres ipse, aut duæ. In primis uero diuturna præbent signa fixa: Leo scilicet, Aquarius, Taurus, Scorpius. Si fortè non possis in præsentia Lunam ad Planetas gratiosos opportune dirigere, stellas elige fixas gratiarū naturam, id est Iouis aut Veneris aut Solis, habentes, et ad eas directā Lunam elige. Tutius tamen est, Lunam in terea Iouem propemodum adire uel uerem. Stellanq; fixæ si sole spectent, proportionem humanam, id est unius hominis, nimis exuperant. Proportionem uero cum ciuitatibus moderatiorem habent.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum.

Caput VIII.

Radunt astrologi maiores quasdam stellas à Mercurio compertas, autoritatem habere quamplurimā. Qualis est in Arictis gradu xxij. umbilicus Andromedæ, Mercurialis atque Veneris. Item in Tauri xvij. caput Algol, naturam Saturni possidens, atque Iouis. Cui subesse uolunt Adamantem & artemisiam, & audaciam uictorianq; præstare. In eiusdem gradu xxij. Pleiades, lunare sidus & Martium: Cui subijciunt crystallū, herbam diaccedon, semen foeniculi. Conferre putant ad acuendum uisum. Quod autem non

nulli dicunt conducere ad demonas conuocandos, si-
 gmentū esse iudico. Aldeboran primo uel tertio Geni-
 norum gradu Martium atq; Venerum. Hircus gra-
 du eorundem xiiij. Iouius atq; Saturnius. Huic subijci-
 unt saphyrum, prassium, menthā, artemisiam, man-
 dragoram. Ad dignitatem & principū gratiam adiu-
 uare confidunt, nisi fortē eos opinio fallat. Illi subesse
 uolunt rubinum, titumallum, matrisyluam. Diuitias &
 gloriā augere. In Cancris sexto uel septimo Canis ma-
ior Venerus, praest berillo, sauinae, artemisiae, dra-
 conteae. Praestat gratiam. Item in xvij. eiusdem canis
minor Mercurialis & Martius. Cui subesse uolunt la-
 pidem Achatem, herbam Solsequium, & Pulegium:
 Atq; gratiā largiri. In Leonis xxi. Cor Leonis, stela
 la regia Iouialis & Martia. Huic subijci putant lapi-
 dem Granatū, chelidoniam, masticen, Melancholiam
 reprimere, temperatum gratiosumq; efficere. In Vir-
 ginis xix. Cauda Vrsae maioris Venera & Lunaris.
 Lapidem eius Magnetem putant, herbam cicoream et
 artemisiam, à raptoribus ueneficijsq; tueri. In Librae,
 vij. Ala Corui dextra. Item in eiusdē xij. & fortē xiiij.
Ala sinistra. Saturnia simul & Martia. Eius herbam
 lapathium & hyoscyamū esse, aiunt cum lingua rane
 audaciam augere: Fore noxiam. In eiusdē quindecim
 uel sedecimo, spica Venera Mercurialisq;. Quā
 sequatur Smaragdus, saluia, trifolium, promarulla,
 artemisia, mandragora. Diuitias augeat & uictoriā,
 & ab

Et ab angustia vindicet. Deniq; in eiusdem xvij. uel
 xvij. Alchameth. Huic subdunt Iaspidem et planta-
 ginem. Firmare sanguinem sperant, febres omnes ex-
 pellere. In Scorpionis quarto, Elpheia Venerea Mars-
 tiaq;. Secundum uero computationem aliam in gradu
 eiusdem quinto est cornea, forsan eadem praesidens to-
 pazio, rorimarino, trifolio, hederæ, augere gratiam,
 castitatem, gloriam putant. In Sagittarij tertio, Cor
Scorpionis Martium atq; Iouiũ, praesidens sardonio,
 amethysto, aristolochiæ longæ, croco. Opinantur co-
 lorem bonum efficere, animũ letum, sapientemq; red-
 dere, dæmonia propulsare. In Capricorni gradu septi-
 mo Vultur cadens, hanc sequitur Chrysolithus, Satur-
reia, Fumus terræ. Stella est Mercurialis atque Vene-
 rea, temperata. In ascendente medioq; cælo prodest.
 Quod autem excantandi autoritatem asserre dicant,
 nihilipendo. In Aquarij xvi. cauda Capricorni Satur-
 nia, Mercurialisq;. Quam sequitur Calcidonius, maio-
 rana, nepita, artemisia, mandragora. Præstare in cau-
 sis gratiam opinantur, diuitias augere, hominem ac-
 domum incolumem reddere. In Piscium tertio hume-
rus equi Iouialis et Martius. Thebit philosophus do-
 cet ad captandã alicuius stellæ modo dictæ uirtutem,
 lapidem eius accipere, herbamq; eiusdem, annulumq;
 aureum facere uel argenteum, in quo lapillum inferas
 herba subiecta, gerasq; tangentem. Id autem efficias
 quãdo Luna subit stellam, aut aspicit aspectu trino uel

sextili: **E**t stella in medio percurrit cœlo uel ascendens
 te. **E**go uero quæ ad eiusmodi stellis attinent, in formã
 potius medicinae quàm anuli componerem, intrinsecus
 uel extrinsecus adhibenda, opportunitate uidelicet
 prædicti temporis obseruata. **T**ametsi prisci anulos
 magnificerint. **N**am Damis & Philostratus narrant,
 Hiarcham sapientum Indorum principem simili qua-
 dam ratione septem anulos confecisse, stellarũ septem
 nominibus appellatos, eosq; Apollonio Theaneo de-
 disse. **Q**ui deinde singulos diebus singulis gestauerit,
 iuxta dierum nomina hos distinguens: **D**ixisse uero
 Hiarcham Apollonio, auum suum philosophum ana-
 nos centum atq; triginta uixisse, eiusmodi forsan cœles-
 sti munere fretum: **Q**uo & Apollonius deinde usus,
 centesimo etiam anno, ut aiunt, iuuenem præferebat.
Deniq; si quid eiusmodi anuli uirtutis habent ex alto,
 id quidem non tam ad animam uel ad crassum corpus
 pertinere arbitror quàm ad spiritum, calefacto paula-
 tim anulo, sic inde uel sic affectũ, ut firmior efficiatur,
 aut clarior, uehementior aut mitior, seuerior aut læ-
 tior. **Q**uæ quidem affectiones in corpus quidem omni-
 no, & in animam sensualem quodammodo, plerunque
 indulgentem corpori transeunt. **Q**uod autem aduer-
 sum dæmonis aut hostes, aut ad principum gratiam
 profuturos anulos pollicentur, uel fictum est, uel inde
 deductum, quod spiritum interritum, firmumq; effi-
 ciant, uel etiam mansuetum, obsequioq; amabilem, atq;
 gratiosum

gratiosum. Iam uero, si quid cœlestia præter corpoream ualeitudinem, conferre ad ingenium, artem, fortunam dicerem, ab Aquinate Thoma nostro non disiderem, qui in libro cōtra Gentiles tertio probat à corporibus cœlestibus imprimi nonnihil in corpore nostro, cuius munere disponamur ad eligendū sæpe quod melius est, etiā si rationem finemq; nesciamus. Quam quidem in re bene fortunatos appellat, atq; (consentiente Aristotele) bene natos. Addit etiā uirtute cœlesti fieri nonnullos in quibusdam artium effectibus efficaces (ut eius uerbis utar) sicut miles in uincendo, agricola in plantando, medicus in sanādo, felices. At enim sicut herbe lapidesq; mirabiles quasdam ultra naturam elementarem uires cœlitus habent, sic homines quoq; in artibus nonnullos habere. Mihi uero satis fuerit factū, si cœlestia quomodocūq; quasi per medicinas, siue interiores, siue exteriores ad prosperā conferant ualeitudinē, dummodo interea salutem corporis perquirentes, iacturā nullā salutis animæ faciamus. Nihil omnino tentemus à sancta religione prohibitū. Præterea in opere quouis conficiendo, fructū operis ab eo speremus atq; petamus in primis, qui cœlestia, et quæ cōtinentur cœlo fecit, cō uirtute donauit, mouetq; semp atq; cōseruat.

De dignitatibus Planetarū in signis ad usum medicinarum obseruandis. Cap. IX.

Saturni domus Aquarius et Capricornus: Exaltatio Libra. Iouis domus Sagittarius atq; Pisces.

Exaltatio siue regnum, Cancer Martis domicilium,
 Scorpius & Aries: Exaltatio Capricornus Solis se-
 des quidem est Leo: Regnum Aries Veneris habita-
 culum Taurus atq; Libra: Exaltatio Pisces Mercurij
 ædes Virgo atq; Gemini: Regnum Virgo: Lune do-
 mus Cancer: Exaltatio Taurus Saturnus & Iupiter
 triplicitatem habent in igneis aërijsq; signis. Sol in igneis tantum. Mercurius in aërijs solum. Mars, Venus, Luna, in aqueis atque terris. Planetæ quilibet præter Solem ac Lunam, in quolibet signo fines quosdam suos possident, quos & terminos appellamus. Igitur in Aricte Iupiter sex ibi primos terminos obtinet, Venus sex inde sequentes, Mercurius posteriores octo, Mars quinq; deinceps, postremos quinq; Saturnus. In Tauro ordine deinceps simili Venus fines habet octo, Mercurius sex, Iupiter octo, Saturnus quinq; Mars denique tres. In Geminis Mercurius sex, Iupiter sex, Venus quinq; Mars septem, Saturnus sex. In Cancro Mars septem, Venus sex, Mercurius totidem, Iupiter septem, Saturnus quatuor. In Leone Iupiter sex, Venus quinque, Saturnus septem, Mercurius sex, Mars totidem. In Virgine Mercurius septem, Venus decem, Iupiter quatuor, Mars septem, Saturnus duos. In Libra Saturnus sex, Mercurius octo, Iupiter septem, Venus totidem, Mars duos. In Scorpione Mars septem, Venus quatuor, Mercurius octo, Iupiter quinque, Saturnus sex. In Sagittario Iupiter duodecim, Venus quinque,
 curius

Mercurius quatuor, Saturnus quinque, Mars quatuor.
In Capricorno Mercurius septem, Iupiter septem, Venus octo, Saturnus quatuor, Mars totidem. In Aquario Mercurius septem, Venus sex, Iupiter septem, Mars quinque, Saturnus totidem. In Piscibus Venus duodecim, Iupiter quatuor, Mercurius tres, Mars nouem. Saturnus denique duos. Sol autem et Luna alia ratione fines suos habent: Nam Sol quidem signa sex pro finibus habet, Leonem, Virginem, Libram, Scorpium, Sagittarium, Capricornum. Luna uero reliquos, Aquarium, Pisces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum. Solem igitur atque Lunam in his signis eum principatum effectumque, quem reliqui Planetæ in suis finibus habere putant. Præter fines habent in signis suas Planetæ facies, quas Græci Decanos nominant, decem occupantes signi gradus. In Ariete facies prima Martis: Secunda Solis, qui Martem in cælo sequitur, ordine Chaldaeorum: Tertia Veneris, quæ Soli succedit in cælo. In Tauro prima facies Mercurij, sequentis Venerem: Secunda Lunæ, quæ Mercurio succedit: Tertia Saturni: Ad hunc enim redcundum est, impleto iam numero Planetarum. In Geminis prima Iouis, sequentis uidelicet Saturnum, Secunda Martis, Tertia Solis eodem ordine, similiterque deinceps.

Quomodo Planetis uti debeamus in medicinis. // Caput X.

Commemorauimus autem quas in signis Planetæ

te dignitates habent, ut quoties facturi compositurus
 sumus quæ ad Planetã aliquem attinent, sciamus eum
 in suis dignitatibus collocare, præsertim quando ha-
 buerit in nostra reuolutione & genesi principatum,
 ut etiam Saturnus atque Mars, alioquin deprimendi,
 nobis tamen sint erigendi si geniture nostræ signifi-
 catores extiterint. Maxime uero operæ precium ex
 hac commemoratione fecerimus, si quando usuri in me-
 dicinis conficiendis beneficio Lunæ & Veneris atque
 Iouis, cauebimus ne in finibus Saturni uel Martis exi-
 stant: nisi fortè ubi cogimur, uel per Saturnum cohi-
 bere dissolutionem æstumq; reprimere, uel per Mar-
 tem frigidissima calefacere, torpentia suscitare, alio-
 quin fines Iouis & Veneris eligemus. Accipiemus quo-
 que Mercurij fines, Mercurialibus in primis homini-
 bus profuturi. Neque latere nos debet, homines ualde
 Mercuriales, quales sunt qui ingenio, artificio, elo-
 quio pollent, non mediocriter esse Solares: Mercurius
 enim semper est Apolline plenus. Vt autem quibus in-
 telligat quomodo figuras in cælo describamus in oras,
 signum quod ab oriente surgit, primam appellamus
 uitæq; domum: Quod succedit in ortum, secundam:
 tertiamq; deinceps, aliasq; similiter: ita ut septima do-
 mus sit signum, quod in occidente iam descendens opo-
 nitur ascendenti. Huic octaua succedit. Nona uero
 è medio cadit cælo, quod decimam domū efficit. Huic
 succedit undecima. Sed duodecima cadit ab ascenden-

te. Utigitur Planetæ sint potentes, habendi sunt in angulis uel orientis, uel occidentis, uel medij utrinque cœli: Maxime uero in angulo ascendentis, aut decimæ medium supra caput obtinentis cœlum, aut saltem in plagis quæ angulis mox succedunt. Tametsi Solem quidem in nona, quæ à medio cadit cœlo, Lunam uero in tertia etiam cadente gaudere putant. Duas inter hæc regulas mente teneri astrologi uolunt: Vnam quidem ægrotantis ratione, alteram uero medici. Nempe ubi ægrotantis septima domus per Saturnum uel Martem infortunata est, uel dominus eius infelix, separa media cum ab ægroto, si Ptolemæo credis. Præterea media cum electurus, Saturnium Martialemq; declinare iuuent, eumq; perquirere, in cuius genitura domus sexta per aspectum Solis, uel per Venerem aut Iouem, quomodocunq; fuerit fortunata. Infortunatū uero dicimus signum uel Planetam per Saturnum, aut Martem, nisi propria domicilia sint uel regna, quando uidelicet uel ibi sunt, uel illuc aspiciunt opposito uel quadrato. Oppositum uero aspectū dicimus inter illa quæ intervallo discrepant quamlongissimo: Quadratū uero, ubi hoc ab illo quarta parte cœli, id est signorum trium spacio distant. Minus tamen per coniunctionem oppositum quadratum Saturnus & Mars Planetis alijs nocent, quando tanquam hospites eos domicilio uel regno suo termino uel suscipiunt. Quemadmodum Planetæ felices magis prosunt, quando præter sextilem trinum ue

aspectum atq; coniunctionem etiam, ut diximus, sic ex-
 cipiant. Solis tamen cōiunctionem Planetæ uerentur,
 aspectu gaudent, trino uidelicet uel sextili. Proinde ne-
 cessariū est meminisse, Arietem præesse capiti atq; faci-
 ciei, Taurum collo, Geminos brachijs atque humeris,
 Cancrū pectori, pulmonibus, stomacho, lacertis: Leo-
 nem cordi & stomacho, atq; iecori, & dorso, & costis
 posterioribus: Virginem intestinis & fundo stomachi:
 Libram renibus & fœmori atq; natibus: Scorpionem
 genitalibus, uulua, matrici: Sagittarium fœmori atq;
 subinguinibus: Capricornum genibus: Aquarium cru-
 ribus tibijsq;: Pisces pedibus. Huius enim ordinis me-
 mor cauebis membrum tangere ferro, uel igne, uel cu-
 curbitulis, quando Luna sub eius signo discurrit. Tūc
 enim auget Luna humores in membro, quorū affluen-
 tia, & consolidationem prohibet, & grauat membri
 uirtutem. Obseruabis autem, tunc membrum remedijs
 quibusdam amicis, uel extra uel intus adhibitis, oppor-
 tune feliciterq; fouere. Expediit uero nosse quod signū
 ascenderit tibi nascenti. Nam præter Arietem hoc etiā
 tibi caput significat, atq; in hoc Luna tibi caput aspi-
 cit. Præterea quando Luna Arietem subit, opportune
 balnea tentas & lauacra. Quando Cancrum, feliciter
 minue sanguinem, medicinam accipe, præsertim cle-
 ctuarij formam. Quando est in Leone, ne prouoca uo-
 mitum. Quum in Libra, clysteribus apta est. In Scor-
 pione balnea nec tentes. Sunt qui medicinā soluturam
 dare

dare nec prohibent, neq; iubent. In Capricorno medicinam sumere nocet. Similiter in Aquario. In Piscibus uero prodest. Quæ uero membra in quouis signo unus quisq; habeat Planetarum, etsi scitu necessarium, est tamen narratu prolixū. Neq; uero in purgatione alui latere nos debet Ptolemæi præceptum: Medicinam accipere purgatoriam, quando Luna est in Cancro, Piscibus, Scorpione, probamus: præsertim si dominus signi tunc ascendens applicet se Planetæ sub terra currenti. Sin autem ascendens dominus coniungatur in terra supra caput cum Planeta medium tenente cœli, nausea statim & uomitus incitabitur. Deniq; concludamus cum Galeno, Astrologiam esse medico necessariam, qui de criticis diebus disputans ait, certam esse Aegyptiorū sententiam, id est Lunam significare affectionem indies, ægrotantis atq; sani, adeo ut si miscetur cum Luna radij Iouis & Veneris, bene afficiatur uterq; Sin autem Saturni uel Martis, contraria ratione se habeat. Sed latius iam peruagati, ad spiritum tandem & uitam atq; Gratias reuertamur.

Quibus modis spiritus noster haurire plurimum possit de spiritu uitæq; mundi: Et qui Planetæ spiritum procreent atque recreent: Et qualia ad unumquensq; Planetam pertineant. // Caput. XI.

Huc uero tendunt hæc omnia, ut spiritus noster rite per naturalia præparatus atque purgatus

accipiat ab ipso uita mundanae spiritu plurimum per
 radios stellarū opportune susceptos. Vita quidē mundi
 omnibus insita, propagatur euidenter in herbas & ar-
 bores, quasi pilos sui corporis atq; capillos. Tunc in
 super in lapides & metalla, uelut dentes et ossa: Pullu-
 lat quoq; in uiuentes conchas, terrae et lapidibus adhæ-
 rentes. Hæc enim non tam propria q̄ ipsa cōmuni to-
 tius uita uiuunt. Quae sanē cōmunis uita, multo etiam
 magis super terram in corporibus uiget subtilioribus
 tanquam propinquieribus animæ. Per cuius uigorem
 intimum, aqua, aër, ignis uiuentia sua possident, atque
 mouentur. Vita hæc aërem ignemq; etiā magis quā
 terram & aquam fouet agitātq; perpetuo motu. Et de-
 niq; coelestia corpora, quasi mundi caput uel cor uel
 oculos, quā maxime uegetat. Vnde per stellas uelut ocu-
 los, radios non uisibiles solum, sed etiam uisuales usque
 quaq; diffundit. Quibus more Struthij, ut diximus a-
 libi, inferiora conspiciunt, fouetq; uidendo, imò etiam ita
 tangendo generat & format omnifariam atq; mouet.
 Igitur ad motum nitentis aquae, sereni quoq; aëris, ignisq;
 moderate distantis, atq; coeli, motū mundanae ui-
 tae suscipies, si ipse quoq; leniter & fermè similiter mo-
 uearis, quosdam pro uiribus gyros agens, uertigine de-
 uitata, coelestia lustrans oculis, mente uersans. Item fre-
 quenti quodam usu plantarum, similiterq; uiuentiū po-
 tes ē mundi spiritu plurimū haurire: Praesertim si ad-
 huc uiuentibus recentibusq; et matri terrae quasi adhuc
 hærentibus

herentibus nutriaris, atq; fouearis. Inter plantas suas
 uiter redolentes, uel saltem non male olentes uerferis
 quam frequentissime. Omnes enim herbae, flores, arbo-
 res, poma redolent, quamuis sepe minus animaduera-
 tas: Quo quidem odore quasi flatu spiritusq; uitae mun-
 dane te undiq; recreant atq; uegetant. Spiritu inquam
 tuum odoribus eiusmodi natura similitum, perq; spi-
 ritum medium inter corpus & animam, facile corpus
 quoq; reficiunt, & anima mirifice profunt. Inter haec
 diutissime diurno tempore sub diuo uersaberis, quate-
 nus tuto uel commode fieri potest, in regionibus altis
 & serenis atq; temperatis. Sic enim Solis stellarumq;
 radij expeditius puriusq; undiq; te contingunt, spiri-
 tumq; tuum complent mundi spiritu per radios uberius
 emicante. Praeterea naturalis ipse motus aeris, qui per-
 petuus est in orbem, quamuis ob lenitatem suam, con-
 suetudinemq; diurnam uix percipiatur ab ullo, te die
 sub diuo deambulanti, habitantiq; in patentibus
 editisq; locis libere lambit, penetratq; pure, ac motum
 uigoremq; spiritui tuo mundanum mirifice praestat.
 Dixi equidem die, compertum enim habemus noctur-
 num aerem esse spiritibus inimicum. Conferet aut diurni
 usus, praesertim si plurimum in aperto deambulans, de-
 uites primo quidem nimiam aeris intemperiem: deinde
 frequentius mouearis in eo, quando praeter temperiem
 & serenitatem eius, stellarum positio magis est homini-
 bus salutaris. Item si loca eligas praeceteris odorifera,

per quæ situm quotidie mutas, & ipse quasi continue,
 & leniter mouearis. Mutare locum quamuis semper
 cum delectu præcepi, quoniam bona coelestium & uni
 uerse naturæ apud nos sunt rebus locisq; alijs passim
 atq; alijs distributa, quibus deniq; omnibus est fruend
 dum. Mitto quod uarietas tædium prohibet, spiritibus
 inimicum, proprium que Saturno: Voluptatem uero
 affert, per quam (ut ita dixerim) Venus ipsa uolupta
 tis amica uenit in spiritum, atq; quod eius officium est,
 hûc statim ingressa propagat. Summatim uero si quis
 consideret paradysum, & Pomi uitæ usum apud Moy
 sen: Item simile uictum à Platone positum in Phæ
 done: & quæ Plinius de populis ait odore uiuentibus,
 intelliget esse uera quæ dicimus. Sed ad naturam spiri
 tus descendamus. Spiritus quidem qualitas est procul
 dubio Iouia, cuius tempore nobis infunditur. Est & So
 laris: Iupiter enim hunc infundit, quatenus ingentem
 Solis in se temperat potestatem. Item alia quoq; ratio
 ne Iouia est, quoniam calida est & humida, & calore
 abundat potius quàm humore, nasciturq; sanguine, &
 uapor quidam sanguineus appellatur. Rursus quoniã
 feruet, & subtilis est admodum atq; lucens, oriturq; à
 corde, Solaris proculdubio iudicatur. Habet & quoa
 dammodo Veneream in se uirtutem: Nam motu Vene
 reo prorsus exundat, profluit, transfertur, prolemq;
 propagat, ad uoluptatem cuiuslibet sensus se dilatat,
 refugitq; dolorem. Summatim uero, spiritus quatenus
 corpori

corpore ad uitam & motum propagationemq; condu-
cit, Iouius, Venerus, Solaris existimatur: Quatenus
animo ad sensum imaginationemq; ministrat, Solaris
Mercurialisq; censetur, & ubiq; Mercurialis existit,
quandoquidem adeò mobilis est & tam facile conuer-
tibilis, atque formabilis. Saturni, Martis, Lunæ, sanus
communiter spiritus non multum habet: Alioquin ex
illo sepe stupidus, ex hoc furiosus, ex hac obtusus quo-
dam modo foret. Quamobrem Lunaria quidem uelut
crassiora simulq; humidiora à subtili & uolatili natu-
ra spiritus sunt admodum aliena. Quæ uero Saturna-
lia multum, atq; nimium Martialia sunt, quasi uenena
sunt, spiritui naturaliter inimica. Illa quidem ob extre-
mam frigiditatem atq; siccitatem: hæc autem ob siccita-
tem, caloremq; edacem. Iouia igitur et Solaris in pri-
mis, deinde Mercurialis & quodammodo Venerea, spi-
ritus natura censetur. Distinctione uero præcipua, spi-
ritus quidem naturalis Ioui proprie dedicatur, uitalis
autem Soli, animalis uero Mercurio. Quando igitur
res postulat aliquem è tribus spiritum adiuuare, pa-
trono tunc suo infortunato, uel debili, non facile clien-
tulo succurrere poteris. Difficilime uero spiritui ani-
mali, dum Mercurius infeliciter est affectus, qui tan-
tam in animali spiritu autoritatem habet, ut caduceo
quodam suo animos tum consopire, tum suscitare dica-
tur, id est suo quodam aspectu sic aut aliter se habente
obtundere ingenium, uel acuerè, debilitare, siue corro-

borare, uexare uel sedare mirifice possit. **Tu** igitur quoties spiritū aliquem studeas excolere, non modo patronum suum obseruabis fortunatum atque potentem, sed etiam **Lunam** eliges ad hunc opportune directam. **Non** creatur autem neque recreatur aliquando proprie per influxum Saturni solū substantia spiritus, sed semper ab externis ad intima, & sepe ab imis reuocatur ad summa: **Vnde** ad secretiora & altiora contemplanda cōducit. **Potest** tamen, etsi raro, uis Martis atque Saturni, spiritui tanquam medicina prodesse, uel calefaciendo quū opus fuerit, & excitando atque dilatando, uel uicissim nimis uolatilem coercendo. **Per** ea uero potissimum quæ quatuor illis Planetis consentanea sunt, creatur natura spiritus atque recreatur. **Verū** si ad Solaria quælibet ualde & absque defectu declines, exaccues illum, & exiccabis tandem atque dissolues: **Si** similiter ad Venerea, liquefacies paulatim, uel obtundes. **Si** confidas tantum Mercurialibus, parum admodum inde proficies. **Erit** igitur operæ precii Iouialibus uti quamplurimum, eisque reliqua mediocriter admiscere, ac frequentius uti rebus, quæ uel his omnibus æque sint communes, uel propriæ Ioui. **Nam** hæc quoque omnibus quodammodo sunt communes. **Communiter** autem ad hos omnes attinent, quæ substantiā habent nec igneam nimis, nec prorsus terream, nec simpliciter aqueam, nec acutissimam, nec obtusissimam qualitatem, sed mediocrem & tactu lenem, & quodammodo mollem, uel
saltem

saltem non duram, siue asperam, item gustu quodam modo dulcem, olfactu suauem, uisu gratā, auditu blandam atq; iucundam, cogitatu letam. **Dulcedo** igitur quaedam saporis, et gratia his omnibus est communis. **Si** dulcedo quasi aquea est, & simul pinguis, ad Venerem magis attinet: **Si** quasi insipida, uel aliquantū austera, potius ad Mercurium: atq; hæc spiritui nō multum profunt, necessaria tamen sunt interdum, ad hebetandum nimium eius acumen. **Si** dulcedo manifesta sit atq; subtilis, et paulum habeat styptici acutiq; saporis, Iouialis proprie iudicatur. **Cui** congruit substantia dulcis amygdalæ, pinei nuclei, auellanæ, pistacij, amidi, glycyrrhizæ, passularum, uitelli oui, carnum gallinæ pulli, fasianarum, pauonum, perdicum, similia umq; item radicū been, atq; enulæ: **Rursum** uini odoriferi, clari, aliquantū dulcis, et styptici, sacchari candidissimi, tritici albissimi. **Ad** Iouem pertinet etiā manna, si modo myrobalani infusa uirtute firmetur, alioquin non minus ad Venerem attinet quàm ad Iouem. **Hæc** est utiq; substantia dulcedoq; Iouis propria, quæ sanè spiritui creando & recreando ante omnia confert. **Iouia** uero plurimū sunt omnia, quæ in libro De longa uita diximus & seruare iuuentutem, & senibus salubria fore. **Si** autē dulcedo admodū pauca sit, multumq; acuti stypticiq; habeat, uel etiam nonnihil amari, Solaris esse censetur. **Similis** quaedam ratio est & distinctio de odoribus: **Hi** enim saporū germani sunt.

Similis etiam de coloribus. Colores sanè aquei, albi,
 uirides, aliquantum crocei, similes uiolarum, rosarū,
 liliorum coloribus, necnon odores eiusmodi Venerem
 referunt, & Lunam atq; Mercurium. Colores uero Sa
 phyrij, qui etiam dicuntur aërei, item purpurei pleni
 res, aureiq; argento mixti, & perpetuò uirides, Iouē.
 Ardentes autem crocei, aurei, puri, purpurei clario
 res, Solem. Quilibet uero colores si uiui sint uel saltem
 fericij, magis stellares existunt. In metallis quoq; et la
 pidibus atq; uitris propter cœlestem similitudinē sunt
 potentes. Sed ut redeamus ad Iouem, sapor & odor
 eius quasi est, qualis in aureo pomo persico, similiq;
 pyro, uel aranceo, & uino maluatico leuiore, leuiq;
 uernaceo, qualis in uiridi zinzibere, uel cinnamo
 mo, uel dulci marathro, uel doronico, si hæc plurimo
 saccharo condita gustentur: Nam quatuor hæc, et nux
 muscata recens, sola si sunt, potius Solaria sunt. Sola
 ris & chariophylus & muscus, sed odoratu nō gustu,
 non aspectu. Ambra Solaris plurimum atq; Iouia. Cro
 cus in omnibus est Solaris, tametsi color eius & odor
 apud astrologos omnibus gratijs dedicatur: Sapor au
 tem ad Solem proprie pertinet. Deniq; omnia odori
 fera & aromatica, quatenus odorem gratū ferunt, ita
 ad Iouem Veneremq; & Mercurium pertinent ut ad
 Solem: quamuis inter hæc, acutiora magis ad Solem,
 obtusiora ad Venerem Mercuriumq; potius, ad Iouem
 proprie temperata, olfactu, gustu, auditu, visu, ta
 ctu. Soni

Et. **S**oni quinetiam cantusq; grati, blandiq; ad gratias omnes spectant atque Mercurium: **M**inaces autem admodum atq; flebiles Martem præferunt & Saturnum. **N**eq; uero mireris nos multum coloribus, odoribus, uocibus attribuere. **N**am sapes quidem ad spiritum præcipue pertinent naturalem: odores autem potius ad uitalem animalemq; colores, figuræ, uoces, ad animalem. **M**otus quoq; animi uel lætus, uel mœstus, uel constans, spiritum ad similitudinem suam agit at uehementer: **A**nimalem primo, per hęc uitalem, per hęc insuper naturalem. **S**piritus tandem omnis quia, ob naturam quodammodo igneam, æriamq; omnino & lucidam atq; mobilem, similis est luminibus, ideoq; coloribus & uocibus ærijs, & odoribus motibusq; animi, ideo per hęc subito in utranq; partē mouetur atq; formatur. **E**t qualis euadit ipse talem uicissim efficit quodammodo affectum animi & omnino corporis qualitatem. **D**eniq; cum primum per illa quæ gratiarum propria sunt, opportune gratijs est expositus, utpote qui & naturaliter illis consentaneus erat, statim per illarum radios tum ubique uigentes, tum ipsi germanos, mirifica reportat munera gratiarum.

Quod res naturales atq; etiam artificiosæ habent uirtutes à stellis occultas, per quas spiritum nostrū stellis eisdem exponunt. Cap. XII.

Qum uero dicimus spiritū exponi gratijs per illa quæ sunt gratiarum, non solum per qualis

tates quæ uidentur, audiuntur, odorantur, gustantur, sed etiam per illas quæ tanguntur accommodari putamus. Memento igitur calidum in primo gradu Iouis esse: In secundo Solis cum Ioue: In tertio Martis cum Sole: In quarto Martis. Frigidum in primo Veneris: In secundo Lunæ: In tertio Lunæ cū Saturno: In quarto Saturni. Humidum in primo Mercurij cum Ioue: In secundo Veneris cum Luna: In tertio Lunæ cum Veneri: In quarto Lunæ, quando Veneri Mercurioq; cōiungitur. Siccum in primo Iouis: In secundo Mercurij cū Sole: In tertio Solis cum Marte: In quarto Martis cum Saturno. Summatim ex qualitatibus Planetarū, quas Ptolemæus describit in Quadripartito, colligimus harmoniā ex cunctis constatā ad calorem humoremq; declinare: Calor enim Martis ingens atq; Solis, et temperatus Iouis, ingentem superat Saturni frigiditatem, & Veneris Lunæq; exiguam, ita ut calor ibi frigus excedat. Item humiditas Lunæ Venerisq; plurima et propinqua nobis atq; temperata, Iouis siccitatem Saturni Martisq; multam superat, et temperatam Solis. Calor igitur humorq; frigori siccoq; dominatur, atq; similiter calor humori: Quemadmodū in sani corporis homine ad cœlestem consonantiā temperato ex calore & siccitate cordis, item calore et humore iecoris, rursum frigore et humore cerebri, coalescit cōplexio quedam ad calorem humoremq; uergens, mediocriter calore regnante. Calor enim cordis & iecoris, frigus cerebri superat.

superat. Item humor icoris atq; cerebri siccitatem cordis excedit. Neq; uero prætermissum à nobis uelim, talem existere ex stellis fixis harmoniã cunctis communem, qualem diximus ex Planetis: hos enim illis similes astrologi putãt. Quorsum hæc? Ut memineris spiritum corpusq; nostrũ per temperiem quandam ad calorem humoremq; uergentem, uel natura constantem, uel arte quæsita, accommodari posse cœlestibus, sibiq; cœlestia uendicare. Neq; tamen dicimus spiritũ nostrũ cœlestibus duntaxat, per qualitates rerum notas sensibus præparari, sed etiam multoq; magis per proprietates quasdam rebus cœlitus insitas, & sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas. Nam quũ proprietates eiusmodi, earũq; effectus elementari uirtute constare non possint, consequens est à uita spiritũq; mũdi per ipsos stellarũ radios singulariter proficisci, ideoq; per eas spiritum affici quamplurimum atq; quamprimũ, cœlestibusq; influxibus uehementer exponi. Hac utiq; ratione smaragdus, hyacinthus, saphyrus, topazius, rubinus, unicorni cornu, præcipue uero lapis bezaar apud Arabes appellatus, occultis gratiarũ proprietatibus prædita sunt: Et idcirco non solũ intus assumpta, sed etiam si carnem tangant, ibiq; calefacta uirtutem suam promant, uim inde cœlestem spiritibus inserunt, qua se cõtra pestẽ tuentur atq; uenena. Quod autẽ hæc similiaq; tale aliquid agãt uirtute cœlesti, id argumentum est, quia etiam exiguo pondere sumpta nõ exiguum

habent in agendo momentum. Quod elementari qua-
 litati uix unquã est concessum, igni uidelicet ualde cœ-
 lesti. Materialis enim uirtus ut agat multũ, materiam
 desiderat multam. Formalis autem, etiam quum mini-
 ma materia ualet plurimum. Simili uirtute in primis
 phœbea **Pæonia** carnem tangens, contra caducũ mor-
 bum spiritus armat uapore ad eos intus infuso. Simili
 corallus & chalcidionius aduersum atræ bilis illusio-
 nes, Iouis præcipue **Venerisq;** uirtute: cæteraq; simili-
 ter. Eiusmodi quadam proprietate myrobalani iuuenta-
 tatem seruât, acuntq; sensus, & ingenio profunt atq;
 memoriæ, propter Iouem in primis **Saturni** tempera-
 torem, atq; **Mercurium** sensus amicum. Quam quidem
 arborem forte aliquis in paradiso ad uitam prorogan-
 dam extitisse putabit. **Mercurio** lapidem achatem cõa-
 secrant: Vnde **Physici** conueniunt, ad faciendã uisumq;
 & contra uenena ualere. **Serapio** scribit eum qui hia-
 cynthum uel ex eo sigillum gestat, esse à fulgure tutũ,
 atq; hanc uirtutem eius esse latissime diuulgatã: quam
 si habet, ab Ioue putamus habere. **Lapis ætites** uel
 aquilinus habet à **Lucina**, id est **Venere** atq; **Luna**, ut
 admotus uulua, partum mox & facillime citet. Quod
Rasis confirmante **Serapione** frequenter se dicit exper-
 tum. Forsan & à **Phœbo** qui transfixit **Pythonem**,
Creteã Dictamum habet, ut & uenenosis obstitat, &
 ferrum è uulnere trahat. **Solis** uirtute **Zinziber** infu-
 sum epulis arcet syncopim. **Sentiana** canis rabiem se-
 dat,

dat, fugatq; serpentes. Verberna uaticinium prestare fertur letitiamq;, & expiationes, & uisum. **Ruta** & zedoaria contra uenena **Theriaca** agunt. **Thus** uitalem & animale[m] spiritum aduersus hebetudinem, obliuionem, timorem, sulcit. **Salua** uero menthaq; uirtute **Iouis**, illa quide[m] paralysim fugat, hæc uero odore roborat animum. **Eadem** uirtute **Pentaphyllon** resistit uenenis, eiusq; folium bis quotidie unum uino bibitum curat **Ephimeram**: tria, tertianam: quatuor uero quartanam. **Hac** herba sacerdotes antiqui propter puritatem suam in purificationibus utebantur. **Agnus** castus potestate **Saturni** **Venereum** sistit motum: **Is** sp[iritu] uero sanguinem. **Mirabiles** autem prouenire solent effectus, ubi occultæ proprietati proprietas seruit elementaris, uelut in myrobalano ad spiritum corpusq; firmandu[m], non solum uirtus illa cælestis agit, sed etiam styptica multum, nec parū aromatica uirtus, quæ putrefactionem dissolutionemq; mirifice prohibet, spiritumq; cor roborat. **Iam** uero ut **crocus** petat cor, spiritū dilatet, prouocet risum, non solum occulta **Solis** uirtus mirabiliter efficit, sed ad idem quoq; conducit ipsa natura croci subtilis, amplificabilis, aromatica, lucida. **Quod** autem de simplicibus dico, de compositis similiter dictum intelligi uolo. **Dic** age **theriaca** quomodo contra uenenum nobis opituletur? **Non** educit illa uenenum, astringit enim aluum, non mutat omnino tam subito ueneni naturam, non enim hæc adeo debilis est atque

mutabilis, sed spiritum uitalem potius ualde tenuem et mutabilem, subito conformi quadam ad ipsum proportionem corroborat usque adeo, ut ipse iam ualidus tanquam agens, unquam cum theriaca uelut instrumēto partim superet uenenum, partim à præcordijs arceat. Sed quam proportionem siue uirtute id efficit theriaca? Iouiali simul atque Phœbea: quam ex commixtione multarum rerum secundum certam proportionem inuicem confusarum sibi uendicasse uidetur. Est autem in ea uirtus triplex: Nec ipsa inquam cœlestis, quam modo dicebam: Item cœlestis alia prius in herbis aromaticisq; proprietate, quibus electis ipsa rite componitur, quæ uirtuti prius dictæ subministrat ad idem. Est insuper alia uirtus in plerisque partibus eius, elementaris potius quàm cœlestis, ueruntamen talis, ut spiritui muniendo conducatur, stypticam dico et aromaticam qualitatem: illa quidem spiritum firmat, ista fouet. Mirabilem ergo theriaca uim nata est contra properantem senectutem atq; uenenum, tribus uidelicet in ea uirtutibus ad idem pariter conspirantibus, quarum una quidem est cœlestis, per artificiosam acquisitam commixtionem: alia cœlestis iterum, sed partibus eius naturaliter insita: alia prorsus elementaris. Sed illa quam prius dixi, cœlitus acquisita, multo etiã foret admirabilior, si non solum proportionem Iouia Solarisq; et ex rebus eiusmodi conflaretur, sed etiam opportunum ad hoc, obseruatione cœlestium, tempus eligeretur. Nam quemadmodum

admodum corpus se habet ad locū atq; tempus, ita motus et actio se habet ad tempus. Sicut ergo certa passim corpora eorumq; formæ certis & locis & temporibus coalescunt atq; seruantur, sic & propriæ quædā actiones ex proprijs quibusdam temporibus efficaciam nasciscuntur. Idq; in Alcibiade significat Socrates, & Proclus explicat. Quod sanè Pythagoras animaduertens, ipsum bonum perfectionemq; rerum, opportunitatem cognominauit. Primum namq; principium sic apud Pythagoram & Platonem omnium est mensura, ut alijs corporibus actionibusq; alia loca distribuerit atq; tempora. Vnde sicut res quedam non alibi quàm hic, nec aliàs quàm tunc proprie nascuntur feliciter & coalescunt, atque seruantur: sic & materialis actio, motus, euentus talis, aut talis, non aliàs efficaciam sortitur, effectumq; perfectū, q̄ quando cœlestiū harmonia ad idem undiq; consonat, quæ sanè harmonia tantā habere potestatem existimatur, ut non solum agricolarum laboribus atq; medicorum artificijs per herbas aromataq; conflatis, sed etiam imaginibus, quæ apud astrologos ex metallis lapidibusq; fiunt, uirtutem sæpe mirificam largiatur. Sed imagines caput iam proprium exigūt. Quantum uero ad horas pro actionibus & operibus eligendas pertinet, plurimū confirmatur à Ptolemæo ubi ait in Cœtiloquio: Qui eligit quod melius est, nihilo differre uidetur ab eo qui habet hoc ex natura. Quibus in uerbis tum cœlestiū, tum arbitrij electionisq; nostræ

Tempus
opportuni
tas ue quid
possit.

potestatem confirmare uidetur. Albertus quoq; Magnus inquit in Speculo: Non enim libertas arbitrij ex electione horæ laudabilis coërcetur: sed potius in magnarum rerū inceptionibus electionem horæ contemnere, est arbitrij præcipitatio, non libertas.

De uirtute imaginum secundum antiquos, atq; medicinarum cœlitus acquisita. ¶ Cap. XIII.

Ptolemæus ait in Centiloquio, rerum inferiorū effigies uultibus cœlestibus esse subiectas, antiquosq; sapientes solitos certas tūc imagines fabricare, quando Planetae similes in cœlo facies, quasi exemplaria inferiorum ingrediebantur. Quod quidem Haly comprobat ibi dicens: Vitalem serpentis imaginē effici posse, quando Luna serpentem cœlestem subit, aut feliciter aspicit. Similiter Scorpionis effigiem efficacem, quando Scorpionis signum Luna ingreditur, ac signum hoc tenet angulum ex quatuor unum. Quod in Aegypto suis temporibus factum ait, seq; interfuisse, ubi ex sigillo Scorpionis in lapide Bezahar, ita facto, imprimebatur ihuri figura, dabatur que in potum ei, quem Scorpions ipse pupugerat, ac subito curabatur. Quod quidem utiliter effici Nahamed phisicus affirmat, confirmante Serapione. Præterea narrat Haly, notū illic sibi uirum sapientem industria simili fecisse imagines quæ mouerentur: qualem effectū, nescio quomodo, legimus ab Archita. Quales et Trismegistus ait, Aegyptios

ptios ex certis mundi materijs facere consueuisse, & in eas opportune animas dæmonum inserere solitos, atq; animam aui sui Mercurij: Item Phæbi cuiusdam, & Isis Osyridisq; sic in statuas descendisse, profuturas hominibus, uel etiam nocituras. Huic illud simile: Prometheus figmento quodam luteo uitam rapuisse, lucemq; coelestem. Magi quinetiã Zoroastri sectatores, ad euocandum ab Hecate spiritum, utebantur aurea quadam pila characteribus insignita coelestium: Cui & saphyrus erat insertus, & scutica quadã facta tauri corio uestebatur, atq; interim excantabant. Sed cautiones equidem libenter obmitto: Nam & Psellus Platonius eas improbat atque deridet. Hebræi quoque in Aegypto nutriti, struere utulum aureum didicerunt, ut eorundem astrologi putât, ad aucupandum Venæris Lunæq; furorem, contra Scorpionis atq; Martis in fluxum Iudæis infestum. Porphyrius quoq; in epistola ad Anebonem, imagines efficaces esse testatur, additq; certis quibusdam uaporibus qui à proprijs suffumigationibus exhalabant aërios dæmonas insinuari statim consueuisse. Iamblichus in materijs que naturaliter superis consentaneæ sint, & opportune riteq; collectæ undiq; conflatæq; fuerint, uires effectusq; non solum coelestes, sed etiã dæmonicos & diuinos suscipi posse confirmat. Idem omnino Proclus atque Syncsius. Opera quidem ad salutem mira, que à medicis in astrologia peritis, per res ex multis compositas, id est pulueres,

liquores, unguenta, electuaria fieri possunt, probabiliorem in se rationem & notio rem quam imagines habere uidentur: Tum quia pulueres, liquores, unguenta, electuaria opportune confecta cœlestes influxus facilius citiusq; suscipiunt quam materiae duriores, ex quibus imagines fieri consueuerunt: tum quia uel assumuntur intus affecta iam cœlitus, & in nos conuertuntur, uel saltem admota foris inhaerent magis, & deniq; penetrant: tum etiam quoniam ex uno quodam duntaxat, aut per paucis imagines construuntur: illa uero ex quibus plurimis conflare pro arbitrio possunt: Vt si centum Solis Iouis ue dotes per centum plantas et animalia similiaq; sparsa fuerint, componere simul hæc centum tibi comperta possis, & in unam conficere formam, in qua Solem ferme Iouemq; totum iam uidearis habere.

¶ Scis profecto naturam inferiorem non posse uno quodam capere cunctas superioris naturæ uires, ideoq; illas per plures apud nos naturas esse dispersas, cōmodiusq; per opera medicorum atq; similia, quam per imagines colligi posse. Proinde imagines ex ligno confectæ uim forte paruam habent, nam lignum et forsan durius est ad cœlestem influxum facile capiendum, & minus tenax si acceperit, retinendum, & omnino postquam ex matris terræ uisceribus est euulsum, paulo post ferme totum amittit mundanæ uitæ uigorem, & facile in qualitatē aliam transmutatur. Lapilli uero atq; metalla, & si ad accipiendum cœleste munus duriora uidentur, diutius

diutius tamē retinent: quod cōfirmat **Tamblichus**, si acceperint: **Sua** nempe duritia, uestigia quoq; donaq; uita mundanae post euulsionem diutissime cōtinent, quae quondā haerentia terrae possederant. **Quamobrem** ob hoc saltem aptae materiae ad capienda tenendaq; caelestia iudicantur. **Est** & probabile quod libro superiore dixi, res adeo speciosas nō posse sub terra constari, nisi maximo quodā conatu caeli, atq; durare in eis impressam semel ex conatu uirtutem: **Nam** in his coquendis cogendisq; diutissime caelum elaborauit. **Verum** quum nequeas facile eiusmodi plura componere, cogaris diligenter exquirere, quod metallum inter caetera in ordine sit alicuius stellae potissimum, quae uelut lapis in ordine summus, ut saltem in uno quodam totius generis ordinisq; supremo, reliqua pro uiribus cōprehendas, atq; eiusmodi susceptaculo caelestia huic consentanea mutueris: ceu si, exempli causa, in ordine **Solari**, sub homine **Phoebeo**, summū inter animalia teneat **Astur** aut **gallus**, inter plantas **balsamū** aut **laurus**, inter metalla **aurū**, inter lapides **carbūculus** uel **pantaura**, inter elementa **feruidus aër**: nā ignis ipse **Martius** esse censetur. **Quod** autē diximus influxū **Solis** uel **Iouis** aut **Veneris** augendum, intelligimus ratione cōmuni, nō tamen illi in cuius genesi aliquis horum interfectoꝝ appareat.

De ordinibus rerum à stellis pendentium, ut **Solarium** atq; **similium**: Et quomodo **spiritus fiat Solaris**. **Ca. XIII.**

Dixi equidem alibi, desuper ab unaquaq; stellâ
 (ut Platonice loquar) seriem rerum illi pro-
 priam usq; ad extrema pendere. Sub ipso Scorpionis
 corde post eiusmodi demonas atq; homines, scorpioniq;
 animal, collocare possumus etiam herbam Asterion,
 id est stellarem, figura stellæ similem, nocte fulgentem,
 quam medici tradunt qualitatem habere rosæ, uimq;
 contra morbos genitaliū mirabilem possidere. Sub ser-
 pente uel serpentario cœlesti Saturnū ponunt, & quo-
 dammodo Iouem. Postea demonas, qui sæpe serpentiū
 formas induunt. Similes insuper homines, serpentes
 animantes, serpentariam herbam, lapidem Draconis
 tem capite draconis natum: Item cōmuni nomine Ser-
 pentinū. Et præterea quæ in sequentibus afferam. Sub
 stella Solari, id est Syrio, Solem primo, deinde dæmo-
 nas quoq; Phœbeos, quos aliquando sub leonū uel gal-
 lorum forma hominibus occurrisse, testis est Proclus.
 Homines subinde persimiles bestiasq; Solares. Phœ-
 beas inde plantas, metalla similiter & lapillos, & uas-
 pore aëremq; feruentē. Simili ratione à qualibet fir-
 mamenti stella per aliquem Planetam existimant con-
 textum rerum gradatim sub illius proprietate descen-
 dere. Si igitur (ut dicebam) Solaria omnia per gradum
 eius ordinis quemlibet opportune comprehenderis, ho-
 mines uidelicet tales, uel talis hominis aliquid, item bru-
 ta, plantas, metalla, lapillos, & quæ ad hæc attinent,
 uirtutem Solis usquequaq; combibes, & quodammodo
 naturalem

naturalem Solarium dæmonū facultatem. Similiterq̄;
de alijs dictum puta. Solares quidem homines sunt qua
les antea dixi, & qui ascendente Leone, Soleq̄; hunc
uel tenente uel aspiciente nascuntur, & qui sub Ariete
similiter. Solaris est & sanguis è sinistro eorum bene
ualentii brachio missus. Phæbeus, crocodilus, astur,
leo, gallus, & cygnus, & coruus. Nec alia ratione leo
ueretur gallum, nisi quoniam in ordine phæbeo gallus
est leone superior. Eadē ratione inquit Proclus, Apola
lineum dæmonem, qui nonnunquam apparuit sub fi
gura leonis, statim obiecto gallo disparuisse. Maxime
uero in his animalibus cor est Solare. Arbitror etiam
marinum uitulum cælestis Leonis cordi subesse, & hæc
ipsa ratione corium eius quem cingit nudū fibula eius
dem osse confecta, à renum dolore redimere. Nam con
tra dolorem eiusmodi solent astrologi sideris illius in
fluxibus uti. Eadem forte ratione fertur hæc pellis à
fulgure nos tueri. Inter plantas palma phæbea est, &
in primis laurus, qua uirtute uenenosa repellit & ful
gur: Fraxinus quoq; simili facultate uenenosa longius
arceat. Loton esse phæbeam, rotunda tum folia tū po
ma testantur, & explicatio foliorum eius die, replica
tio uero nocte. Pæoniam phæbeam esse, non solum uir
tus indicat, sed & nomen. Ad idem attinent flores &
herbæ quæ restringuntur abeunte Sole, redeunte pro
tinus explicantur, & ad Solem cōtinue uergunt. Au
rum præterea & lapis Elitis radijs aureis Solem imia

Homines
qui Solares

tans. Lapis item qui Solis oculus appellatur, figuram habens pupillæ, ex qua lumē emicat. Rursum carbunculus nocte rutilans, uel Pantaura omnes in se lapidū uires continens, ut aurum metallorum, & Sol stellarū. Multa deniq; in superioribus nobis significata, unde si modò liceat, sub imperio Solis ex illo sanguine, & animalium illorū cordibus, & folijs fructibusq; arborum prædictarum, item floribus atq; herbis & auri folijs, necnon pulueribus lapillorum, electuarium uel unguentum conficere poteris, addito croco, balsamo, calamo aromatico, thure, musco, ambra, ligno aloës, zinzibere, mastice, spica nardi, cinnamomo, doronicoco, citri cortice, zedoaria, nuce muscata, mace, chario phylis cum melle stauo uel oleo balsamino, masticeo, laurino, nardino, ad cor & stomachum et caput intus aut extra fouendū, ut spiritus inde Solaris euadat. Ex his omnibus, inquam, aut saltem ex pluribus cōponendum dominante Sole aliquid. Quo etiam sub eiusdem dominatu incipias uti, dūmodo & Solaria induas, habites, cōspicias, audias, olfacias, imagineris, cogites, cupias. Item imiteris & uita dignitatem et munera Solis. Inter Solares homines plantasq; uerferis, laurūq; astide tangas. Tutius autē ad ualetudinem fuerit, Solaribus admiscere Iouialia simulatq; Venerea: Veneream maxime humiditatem Solaris caloris moderatricem, qualis est aqua succusq; rosarum atq; uiolarū. Sed medicinas eiusmodi in libro De curandis literatis primū. deinde

deinde in libro **De uita longa**, partim equidem cōpositi, partim ab alijs compositas enarraui, partim etiam temperaui. Item quales herbe à **Sole** ioueq; miras contra epidemiam & uenenum uires habeant, diximus in libro **Cōtra pestem**, inter quas **Perforata**, fugadæmon appellata est: Nec alia facultate q̄ cœlestium gratiarū noxios malorū dæmonum uapores à nobis arceri putatur. Et si qua inter herbas alia uel lapillus ut corallus, idem uideatur efficere. **Herba** profectò **Lunaris** à **Mercurio** tradita folijs cæruleis atq; rotūdis, crescente **Luna** unum quotidie producit folium, decresciente deponēs, annos utenti promittit **Lunares**. Sed iam ad imagines altero quodam exordio redeamus.

De uirtute imaginum secundum antiquos atq; medicinarū: Et quomodo medicinae sint longe ualidiores q̄ imagines. // **Cap. XV.**

S lapillos quos paulò ante **Phœbeos** narrauimus **Naetus** fueris, nihil opus erit imagines eis imprimere. **Suspendes** itaq; collo comprehensos auro, crocei serici filis, quādo **Sol** sub **Ariete** uel **Leone** percurrit, ascenditq; uel medium tenet coelum, aspicitq; **Lunam**. Multo uero potentiores in serie **Lunæ** lapillos narrat **Proclus**. Primum quidem **Selinitim**, qui non modo figura **Lunæ** imitetur, sed & motu, circumeatq; cū **Luna**. Hunc si fortè repereris, & argento circumdatū argenteo filo collo suspenderis, **Luna** **Cancerū** uel **Taurū** subeunte, angulosq; tenente sibi cōuenientes, spiritum

inde tuum reddet, postremo Lunarem. Dum uidelicet calefactus abs te lapillus ipse Lunaris uirtutem suam tuis assidue spiritibus inserit. Alterum uero recenset lapillum, Helioselinon cognomento, qui Solis Lunæq; coniunctæ Soli, naturaliter habet imaginem. Hunc ergo quisquis argēto inclusum deaurato similibus collo filis admouerit, quando Luna in domicilio suo uel Solis in eodem minuto cum Sole congregitur, suosq; te neat angulos, Solarem simulatq; Lunarem spiritū reportabit, aut saltem talem qualis euadit Luna per centrum copulata Soli. Hic uero tu uides dispersas Phœbides, uelut Osyridis membra, sororem eius Phœbem uelut Isidem congregare. Sed utinam Solarem alicubi lapidem facile reperiremus uel Lunarem, ad eorum ordine præpotentem, quemadmodum sub serie Septentrionalis poli Magnetem habemus & ferrum. Solarem profecto ferunt inuenisse apud Indos Apollonium Theanæum, lapidem scilicet nomine Pantauram, ignis instar micantem, sub terra passus quatuor nascentem, cui tantum spiritus insit ut tumeat, & plerumq; scindatur terra, ubi eiusmodi lapis concipitur: ita cæteros ad se lapillos trahens, sicut Magnes ferrū. Sed lapis hic Hercules ad se contemplandū uehementius adhuc nos in præsentia rapit. Videmus in speculantarum indice poli libratum acum affectum in extremitate Magnete moueri ad Ursam, illuc uidelicet trahente Magnete: quoniam & in lapide hoc præuolent uirtus

let uirtus *Vrsæ*, & hinc transfertur in ferrum, & ad
Vrsam trahit utrunq;. Virtus autem eiusmodi tum ab
 initio infusa est, tum continue *Vrsæ* radijs uegetatur.
 Forsitan ita se habet *Succinum* ad polum alterum &
 ad paleas. ¶ Sed dic interea, Cur *Magnes* trahit ubiq;
ferrum? non quia simile, alioquin & *Magnetem* *Ma-*
gnes traheret multo magis, *ferrumq;* *ferrū*: non quia
 superior in ordine corporum, imò superius est lapillo
 metallum. Quid ergo? Ambo quidem ordine *Vrsam*
 sequente clauduntur, sed superiorem in ipsa *Vrsæ* pro-
 prietate gradum tenet *Magnes*, inferiorem uero *ferrū*:
 Superius autem in eodem rerum contextu trahit quia
 dem quod est inferius, & ad se conuertit, uel aliter quo-
 modolibet agitatur, aut afficit uirtute prius infusa. Infe-
 rius uicissim eadem ad superius infusione conuertitur,
 uel aliter agitatur, uel prorsus afficitur. Sic in serie So-
 lis inferior homo admiratur superiorem: In ordine Io-
 uio ueneratur: In Martio timet: In Venereo inferior
 ad superiorem rapitur amoris ardore, deseritq; se ip-
 sum: In Mercuriali semper hic discit, uel persuadetur
 ab illo: In Lunari motum hic ab illo sæpius exorditur:
 In Saturnali quietem. Ego autem quum hæc explo-
 rata hætenus habuissem admodum gratulabar, cogita-
 tabamq; iuuenis adhuc *Magneti* pro uiribus insculpe-
 re cœlestis *Vrsæ* figuram, quando *Luna* melius illuc
 aspiciat, & ferreo tūc filo collo suspendere. Sperabam
 equidem ita denum uirtutis me fideris illius compotem.

fore. Sed quum diutius explorassem, inueni tandem si-
 deris illius influxus Saturnales esse plurimū atq; Mar-
 tiales. Accepi à Platoniciis malos dæmonas plurimum
 Septentrionales existere, quod etiam Hebræorū astro-
 nomi consitentur, noxios Martiosq; dæmonas in *Se-*
ptentrione ponentes: Propitios autem et Iouios, in me-
 ridie. Didici à Theologis, & à Iamblichō, imaginum
 fictores à dæmonibus malis occupari sepius atq; falli.
 Vidi equidem lapillum Florentiam aduētū ex India,
 ibi è capite draconis erutum, rotundum ad nummi si-
 guram punctis ordine quamplurimis quasi stellis na-
 turaliter insignitum, qui aceto perfusus mouebatur pa-
 rumper in rectam, imò obliquum, mox ferebatur in
 gyrum, donec exharet uapor aceti. Existimaui equi-
 dem lapillum eiusmodi cœlestis draconis habere natu-
 ram, atq; quasi figuram, motum quoq; illius accipere,
 quatenus per aceti seu uini ualentioris spiritū, draconi
 illi siue firmamento familiarior redderetur. Hunc igitur
 qui gestaret, & aceto sepe perfunderet, uim aliquā
 forte draconis illius acciperet, qui geminis anfractibus
 hinc quidem *Vrsam* maiorem implicat, inde minorē.
 Extat & prope *Scorpionem* serpentarius quasi homo
 serpente cinctus, manu dextra caput serpentis tenens,
 sinistra caudam, genibus quasi flexis, capite paulū re-
 supino. Legi equidem magos *Perfarū* regi consuluisse,
 ut imaginem hanc lapidi imprimeret *Hematiti*, quem
 aureo clauderet anulo, ita tamen ut inter lapillum atq;
 aurum

aurum serpētariae radicem insereret. Hoc enim anulo
gestantem contra uenenū morbosq; uenenosos tutū fore
re, uidelicet si Luna serpentariū aspiciente feceris. Hæc
imaginem Petrus Aponensis confirmauit. Ego uero, sē
hanc anulus ille uim habet, arbitror non tam per figura
ram quā per materias eiusmodi, & hoc pacto tempo
re q; compositas sibi cœlitus uendicare. Memēto lapila
los nascentes in animalibus nec inde languētibus, ut in
dracone, gallo, hirundine, cæterisq; efficaces existere
fermē, ut lapilli in terra nascentes, atq; ad easdē referri
stellas, ad quas hæc animalia pertinent. Hinc Alecto
rius ex uentriculo galli ueteris tractus pollet potestate
Solari, per quem Dioscorides ait sæpe compertū esse,
eum pugnare inuictū, qui lapillum hunc ore gestaret.
Idem ait, Chelidonium crutū ex hirundine rufum, cura
rare melancholicū, & amabilem idoneumq; reddere.
Quod quidē habet ex Ioue, per ea quæ diximus, scilicet
res ubiq; infra Lunam stellares existere. Confirmatur
dictū illud ualde Platoniciū, hanc mundi machinā
ita secum esse connexā, ut & in terris cœlestia sint con
ditione terrena, et in cœlo uicissim terrestria dignitate
cœlesti, & in occulta mundi uita menteq; regina mun
di, cœlestia insint, uitali tamē intellectuq; proprietate
simul et excellentia. Per hæc insuper confirmat nō
nulli etiā illud magicū, per inferiora uidelicet superioribus
cōsentanea posse ad homines tēporibus opportu
nis cœlestia quodammodo trahi, atq; etiā per cœlestia

Supercoelestia nobis conciliari, uel forsā prorsus in-
 nuari: sed postremum hoc illi uiderint. Verū illud arte
 quadam rite et opportune in unum plurima colligēte,
 fieri posse probabile satis (ut diximus) esse uidetur, tū
 rationibus quas in superioribus assignauimus, tū quia
 eiusmodi multa quando apud medicum & astrologū
 colliguntur, contunduntur, commiscuntur, concoquun-
 tur sub sidere certo, dum ipsa per se ratione concoctio-
 nis atq; fermenti, nouam paulatim formam subeunt,
 hanc ipsam acquirunt certo quodam fomento coelesti,
 radijs tunc intus agentibus, ideoq; coelestem. Metallū
 uero uel lapillus quando momento sculpirur, non uide-
 tur nouam accipere qualitatem, sed figurā. Neq; mo-
 tio illa per debitos digestionis gradus, quos alteratio
 naturalis atq; generatio solet obseruare, progreditur.
 Quum uero natura coelestis, tanquam inferioris na-
 turæ regula, soleat tenore quodā progredi naturali,
 & ita progredientibus aspirare, meritō diffidunt ple-
 riq; imagines eiusmodi coelestem aliquā uirtutem ha-
 bere. Ego quoq; ambigo sepius, ac nisi & omnis anti-
 quitas & omnes astrologi uim mirabilem habere pu-
 tarent, habere negarem: Negarem equidem non om-
 nino, opinor enim (nisi quis aliter persuaserit) ad pro-
 speram ualeitudinem saltem aliquam habere uirtutem,
 electæ præsertim ratione materiæ: tametsi multo ma-
 iorem inesse pharmacis arbitror, et unguentis sidereo
 fauore constatis. Quid uero uolucrim ubi modo dice-
 bami;

ban, electæ ratione materiæ, in sequentibus declarabo. Quæ uero ex Magorum uel astrologorum opinione ad Plotinum interpretandum pro imaginibus allegari possunt, deinceps breuiter asseram, si te prius hic admonuero, ne putes probare me usum imaginum, sed narrare: Ego enim medicinis ad cœlū temperatis, non imaginibus utor, atq; ita cæteris quotidie consulo. Tu uero si concedis deum rebus infra Lunam mirabiles inseruisse uirtutes, mirabiliores concede cœlestibus. Præterea si licere iudicis homini ad prosperam ualeitudinem inferioribus uti, iudica superioribus quoq; licere, atq; inferiora ad superiorum normam, sic medicorum artificio temperare, sicut etiam à deo sunt ab initio temperata.

De potestate cœli: De uiribus radiorum unde uim
fortiri putentur imagines. Cap. XVI.

Immensa fermè cœlestium magnitudo, uirtus, motio facit, ut omnes omnium siderum radij terræ molem quæ quasi punctum est ad cœlum, momento facili meq; usq; ad centrū recti penetrent, quod omnes Astro nomi consentunt: Ibiq; ut placet Pythagoreis atq; Platonis fortissimi sint: tum quia recti undiq; centrū tangunt, tum quia in angustum collecti sunt cuncti. Quorum uehementia, materia ibi terræ sicca procul ab humore remota prorsus accenditur, accensaq; extenuatur, atq; dispergitur per meatus undiq; & efflat incerti

dia pariter atq; sulphur. Sed ignem hunc putant ualde caliginosum esse, & quasi incendium quoddam luminis expers, sicut in cælo extat expers incendij lumē: ignis autem inter cœlestem atq; infernum, lumen cum feruore coniungit. Putant autem ignem è centro stantem ignem esse Vestalem: siquidem Vestam esse terræ uitam numenq; putabant. Ideoq; Vestæ templum ueteres in medijs urbibus construebant, ignemq; in medio perpetuum collocabant. Sed ne ulterius peruagemur concludamus iam, si stellarum radij totam mox terram penetrant, negari non facile posse metallum atque lapillum, quando cœlantur imaginibus subito penetrare, eisq; miras uel saltem qualescunq; imprimere dotes: Quandoquidem & in alijs terræ preciosissima generant. Sed quis neget per hæc radios penetrare? Siquidem aër & qualitas eius, & sonus minus efficax solida transit subito, & sua quadam afficit qualitate. Nam uero si duritia radijs obsteret penetrantibus, lumen multo citius aërem q̄ aquam pertransiret, & hanc oculus multo quàm uitrum, et uitrum similiter quàm crystallum: At quū eodem momento solida, quo liquida, cuncta transuerberet, perspicue constat duritiã radijs nullo modo resistere. Atq; idcirco dicent nõ esse negandū, metalla cœlestiū radios influxusq; suscipere, atq; etiã conseruare ad tempus tunc sibi cœlitus destinatū. Conseruare, inquam, uirtutem quandã ex radiorū concurrentium

rentium

rentium contactu creatam. Quid uero, si materia durior hoc ipso quod uidetur obsistere cause prepotenti magis ictibus se exponit? Sic ensis lignū sub lana incidit, nō incisa lana: Sic radius ille fulmineus corio quandoq; non laeso dissoluit in eo metallū. Quū uero natura celestis nostro hoc igne incōparabiliter sit prestantior, non est putandū radij celestis officium esse duntaxat, quale opus ignei radij manifeste uidemus, scilicet illuminare, calefacere, exiccare, penetrare, extenuare, dissoluere, quæ nostris sensibus notissima sunt, sed multo plures mirabilioresq; uires & effectus habere: alioquin & materia inferior, & caducus sensus cū diuinitate cœli penitus æquaretur. Sed quis nesciat uirtutes rerū occultas, quæ speciales à medicis nominantur, nō ab elemētari natura fieri, sed cœlesti? Possunt itaq; (ut aiunt) radij occultas & mirabiles ultra notas imaginibus imprimere uires, sicut & cæteris inserunt: Non enim inanimati sunt, sicut lucernæ radij, sed uiui, sensualesq; tanquā per oculos uiuentium corporū emicantes, dotesq; mirificas secum ferunt ab imaginationibus mentibusq; cœlestium: uim quoq; uehementissimā ex affectu illorum ualido, motuq; corporū rapidissimo, ac proprie maximeq; in spiritū agūt cœlestibus radijs similitimum. Agunt insuper in corpora uel durissima, omnia enim hæc ad cœlū infirmissima sunt. Sunt autē in uarijs stellis uariæ quoq; uires, & idcirco in radijs

earum inter se uariae. Praeterea in radiorū ictibus aliter atq; aliter incidentibus uirtutes diuersae nascuntur. Deniq; in cōcursibus radiorū mutuis aliter atq; aliter, & hic aut ibi, & tunc aut aliās effectis diuersae subitō uires suboriuntur, multo magis atq; citius quā in alijs atque alijs elementorum qualitatumq; elementalium mixtionibus: multo etiam citius quā in tonis & numeris apud Musicum aliter & aliter concinentibus. Si haec diligenter consideraueris, forsitan non diffides, dicent, subitō quodam radiorum iactu uires imaginibus imprimi, atq; ex diuerso iactu diuersas. Nunquid ergo tam citō? Mitto fascinationes repentino quodam intuitu factas: Et amores acerrimos statim accensos radijs oculorum, qui et ipsi sunt fascinamenta quaedam, quod in libro De amore probamus: Mitto quā citō rubens oculus inficiat intuentem: & speculum intuens scēmina menstruosa. Nōne & familiae quaedam apud Illyricos & Triballos iratae, intuitu homines interemisse feruntur? Et scēminae quaedam in Scythia idem facere consueuissent? Et Catoblepae reguliq; serpentes radiorū ex oculis iactu homines perimunt. Torpedo quoq; marina tactu etiam procul per uirgam manum subitō stupescit. Echinus praeterea pisciculus grandem solo tactu nauem sistere fertur. Phalangia quinetiam in Apulia ictu quopiam uel occulto, spiritū animumq; repentino stupore permutant. Quid rabiosus canis facit, uel

non apparenre morsu? Quid scopā, deinde quid arbutus? Nōne leuissimo tactu uenenum concitant atq; rabiam? An ergo negabis cœlestia oculorum suorum radijs, quibus nostra contuentur simulatque contingunt statim miranda perficere? Iam uero grauida mulier tactu statim signat membrum hominis nascituri, rei desideratæ nota. An uero dubitabis radios aliter aliterue tangentes diuersa conficere? Quum & tu helleborum herbam colligens, siue folium deorsum trahas, siue sursum, hoc subito tactu, causa sis helleboro, ut deorsum educat humores, aut sursum? Nōne ab initio rei cuiusque generandæ cœlestes influxus concoctione materię, digestioneq; perfecta nō tam tempore quàm momento dotes mirificas largiuntur? Nōne suffragante cœli vultu innumerabiles sepe ranæ, similesq; animantes ex arenis momento prosiliunt? Tanta est in materijs preparatis potentia cœli, tanta celeritas. Denique si ignis hoc habet, ut tempore quam breuissimo faciat, quæ cætera longo, ob id præcipue quod est cœlo similis. Quis nam dubitet, cœlū magna quasi momento perficere, etiam in materia minus parata, sicut flamma solet ingentior? Quid ergo dubitas, inquit, in imagine construenda fermè similiter agere cœlum? Dices opinor, sicut & ego dicebam, naturales hic alterationis gradus abesse. Qui sanè defectus minuit quidem cœlestē donum, nec tamen penitus auferre uideat

tur. Nolunt enim **Phyfici** ex quolibet metallo uel la-
 pide imaginem fabricari, sed certo: In quo quidem na-
 tura cœlestis, uirtutem olim ad hoc ipsum quod opta-
 tur naturaliter inchoauerit, & quasi iamiam perfec-
 rit, ut in sulphure flammam: Quam sanè uirtutem tūc
 demum perficiat, quando materia hæc per artem sub
 simili quodam influxu cœlesti uehementer agitur, et
 agitata calefcit. Itaq; ars suscitatur inchoatam ibi uirtu-
 tem, ac dū ad figuram redigit, similem suæ cuidam cœ-
 lesti figuræ, tunc suæ illic idææ prorsus exponit, quam
 sic expositam, cœlum ea perficit uirtute qua cooperat,
 exhibens quasi sulphuri flammā: Sic potētia quædam
 ad rapiendas paleas cœlitus data succino, quodammo-
 do debilis, sæpe per frictionē calefactionemq; facta ua-
 lidior, subito rapit. Similem uirtutem **Serapio** scribit
 datam lapidi **Albugedi** quasi hyacintho simili: Sed nō
 prius trahere paleas, quàm capilli hoc lapide perfric-
 centur. Sic item lapis ille **Iouius Bezaar**, id est à morte
Liberans, quem descripsimus in libro **Contra pestem**,
 uim ab intio contra uenenum accepit ab **Ioue**, sed non
 usque ad eò ualidam, ut eandem tradere possit materijs
 alijs exercendam. At uero quum primum sub **Scorpio**
 nis cœlestis influxu figuram superni illius acceperit,
 perfectā contra **Scorpiones** subito uim reportare pu-
 tatur, quam **Mastici** cōmunicare ualeat aut thuri. Ea-
 dem quoque de hyacintho, topazio, smaragdo, cetero-
 risq;

risq; ratio est habenda. Vt fabrica figurarum nō alibi
efficaciam habeat, quā ubi materia cum stella con-
gruit & effectu, à qua hunc faber exoptat accipere:
Ac præterea ubi hæc ipsa materia quasi iam talis est
ab initio, qualem affectas reddere per figuram. Nullis
ergo materijs ad imagines uti consulunt, nisi his ipsis
quæ tibi notæ sunt, hanc ipsam fermè iam uim habere
quam cupis. Lapillorum itaq; uires atq; metallorū dili-
gentissime perferutari iubent, intereaq; meminisse, in-
ter lapillos quidem Carbunculū in tenebris coruscantem,
atq; Pantauram præcipue Joli subesse, Saphyrū
Ioui, Smaragdum Veneri, Mercurio, Lunæ. Præterea
metalla præter aurum & argentum uix ullam ad hæc
habere uirtutem: Tutioresq; in his rationem fore, si
aurum quidem purū ad Solem referas atq; Iouem, ad
illum quidem propter colorem, ad hunc aut propter
temperatam cōmixtionem, nihil enim Ioue & auro
temperatius: Purū uero argentum ad Lunā: sed ad Iouem
simulatq; Venerem aurum argento permixtum.
Præterea imaginem efficaciorē fore, si uirtus in ma-
teria eius elementaris conueniat cum speciali eiusdem
uirtute naturaliter insita, atq; hæc insuper cum uirtute
altera speciali per figurā cœlitus capiēda. Deniq; fi-
guras inferiores & formas cœlestibus cōformari, inde
perdisces, ut aiunt, quod Perseus truncato Medusæ ca-
pite, futurā nonnullis obruncationem portendere con-

suevit, multaq; similiter, & Luna aliosq; Planetas sub certis signis certa in nobis mēbra mouere nō dubitant.

Quam uim habeant figuræ in cœlo atque sub cœlo. Caput XVII.

Sed ne figuris nimium fortè diffidas, meminisse iubebunt, in regione hac sub Luna elementari, elementarem quoq; qualitatem posse quamplurimum, in transmutatione uidelicet ad aliquid elementare tendente, calorem scilicet & frigus, & humorem atq; siccitatem. Qualitates autem quæ minus elementares materiales uel sunt, scilicet lumina, id est colores, numeros quoq; similiter et figuras ad talia forsità minus posse, sed ad cœlestia munera, ut putant, ualere permultum. Nam & in cœlo lumina, & numeri, & figuræ, sunt fermè omnium potentissima: præsertim si nulla sit ibi materia, quod Peripatetici pleriq; putant. Sic enim figuræ, numeri, radij, quum non alia substineantur ibi materia, quali substantiales esse uidentur. Atq; quū in ordine rerum mathematicæ formæ phisicas antecedant, tanquam simplices quidem magis, & minus egenæ, meritò in antecedentibus mūdi gradibus, id est cœlestibus, autoritatem sibi maximam uendicant, ut non minus inde fiat numero, figura, luce, quàm elementari quadam proprietate. Huius quidem autoritatis habetur etiam sub Luna signū. Qualitates enim ualde materiales plurimis rerum speciebus sunt cōmunes, eisq; quodammodo

quodammodo permutatis, non usquequaq; species com-
mutantur. **Figuræ** aut numeriq; partium naturalium,
proprietas cum specie inseparabilem peculiaremq;
possident, utpote quæ cœlitus unâ cum speciebus desti-
nata fuerunt. **Imò** & cum ideis maximam habent in-
mente mundi regina connexionem. **Atq;** quū ipse nu-
meriq; species quædam sint, ideis ibi proprijs designa-
tæ, nimirū vires inde proprias sortiuntur: **Ideoq;** tum
species naturalium certis figuris, tum motus, & gene-
rationes, & mutationes certis numeris astringuntur.
De lumine uero quid dicam? **Est** enim actus intelligen-
tiæ uel imago. **Colores** autem sunt lumina quædam:
Quamobrem ubi lumina, id est colores, figurasq;, &
numeros astrologi dicunt in materijs nostris ad cœle-
stia præparandis posse quamplurimum, nō temere, ut
aiunt, debes ista negare. **Non** ignoras concentus per
numeros proportionesq; suas, uim habere mirabilena
ad spiritum & animum & corpus sistendum, mouen-
dum, afficiendum. **Proportiones** autem ex numeris con-
stitutæ, quasi figuræ quædam sunt, uel ut ex punctis lia-
neisq; factæ, sed in motu. **Similiter** motu suo se habent
ad agendū figuræ cœlestes: **Hæ** nanq; harmonicis tum
radijs tum motibus suis omnia penetrantibus spiritum
indies ita clām afficiunt, ut **Musica** præpotens palam
afficere consueuit. **Nosti** præterea quàm facile multis
misericordiam moueat figura lugentis: **Et** quantū ocy

los imaginationem'que, & spiritum & humores affi-
 ciat statim atq; moueat amabilis personæ figura: Nec
 minus uiua est & efficax figura cœlestis. Nonne prin-
 cipis in urbe uultus quidem clemens & hilaris exhi-
 larat omnes? Ferox uero uel tristis repente perterret?
Quid ergo cœlestium uultus, dominos omnium ter-
 renorum, aduersus hæc efficere posse putas? Quippe
 quum etiam cœuantes ad prolem plerumque uultus,
 non solū quales ipsi tunc agunt, sed etiam quales ima-
 ginantur, soleant filijs diu postea nascituris imprime-
 re. **V**ultus eadem ratione cœlestes materias confestim
 suis notis inficiunt, in quibus si quando diu latitare uia-
 dentur, temporibus deinde suis emergunt. **V**ultus au-
 tem cœli sunt figuræ cœlestes: Potes uero facies illie
 appellare figuras cæteris ibi stabiliores: **V**ultus au-
 tem, figuras quæ magis ibi mutantur: **A**spectus quoq;
 inter se stellarum motu quotidiano confectos, uultus
 appellare potes, similiter & figuras: **N**am hexagoni,
 pentagoni, tetragoni nominantur. **E**sto, dicet quispiã,
 sint ut placet potentissimæ ad efficiendum figuræ cœ-
 lestes, uerum quid hoc ad figuras imaginum artificio
 factas? **R**espondebunt, non id potissimum contendere,
 ut potentissimæ per se ad agendum sunt nostræ figuræ,
 sed ut paratissimæ ad actiones & uires figurarum cœ-
 lestium capiendas, quatenus opportune fiunt dominã-
 tibus illis, atq; ex amussim ad illas configurantur: **E**x-
 git enim

git enim figura illa figuram. Nonne sonante cithara quadam, altera reboat? Ob id tantum, si & ipsa similem figuram habeat, atq; è conspectu sit posita, & fides in ea posita & intentæ similiter. Quidnam hic efficit, ut cithara subito patiatur à cithara, nisi situs aliquis & quædam figura conformis? Figura speculi lenis, concava, nitens cælo congrua, ob hoc ipsum proprie munus tantum cœlitus accipit, ut radios Phœbi in se cumulatifime complectatur, & solidissimum quodq; ad centrum suum è conspectu locatum, repente comburat. Ergo ne dubites dicent, quin materia quædam imaginis faciendæ, alioquin ualde congrua cælo, per figuram cælo similem arte datam, cœleste munus, tum in se ipsa concipiat, tum reddat in proximum aliquem uel gestantem. Non solum uero figura, sed etiam dispositio peruia, quam Diaphanam uocant, inefficax quiddam est, & passiuū suapte natura. Veruntamen quoniam peruia dispositio est in cælo proprium luminis susceptaculum, ideo ubicunq; sub cælo hæc uel est naturalis, uel modo aliquo comparatur, subito præsens cœleste lumen acquiritur atq; etiam conseruatur, ubi unà cum hac uel calor est igneus, ut in flamma, uel est aliquid aërium, aqueum uel simul & glutinosum, ut in noctilucis, & nocticernis, & carbunculis, atq; forsitan quodammodo in Camphora. Quid inde sequatur pro imaginibus, ipse reputat.

Quales coelestium figuras antiqui imaginibus im-
primebant: Ac de usu imaginum. Ca. XVIII.

Aliquis autem quæret, quas potissimum cœli fi-
guras imaginibus imprimere soleat. Sunt enim
ibi formæ oculis ualde conspicuæ, & à multis, quales
sunt, quasi depictæ, ut Aries, Taurus, similesq; figuræ
zodiaci, & quæ sunt extra zodiacum manifestæ. Sunt
ibi præterea formæ quamplurimæ, non tam uisibiles
quàm imaginabiles per signorum facies ab Indis &
Ægyptijs Chaldæisq; perspectæ, uel saltem excogita-
tæ: Vt in prima facie Virginis uirgo pulchra se-
dens, geminas manu spicas habens, puerūq; nutriens:
Et reliquæ, quales describit Albumasar, cæteriꝫ non
nulli. Sunt deniq; caractères quidam signorū & Pla-
netarum ab Ægyptijs designati. Volunt igitur imagi-
nibus omnia hæc insculpi. Vt si quis expectet propriū
à Mercurio beneficium, collocare eum in Virgine de-
beat, uel saltem ibi Lunam cum aspectu Mercurij: &
imaginem tūc ex stanno conficere, uel argento, in qua
totum sit Virginis signum & character eius chara-
cterq; Mercurij: Ac si prima Virginis facie sis usus,
addas etiam figuram, quam in prima facie diximus ob-
seruatam. Similiterq; de cæteris. Postremi quidem ima-
ginum autores, uniuersam earum formam ad cœli si-
militudinem acceperunt rotundam. Antiquiores autem,
quemadmodum in quodam Arabum collegio legimus,
figuram

figurã crucis cunctis anteponebant: quia corpora per uirtutem agunt ad superficiem iam diffusam. Prima uero superficies cruce describitur, Sic enim in primis habet longitudinem atq; latitudinem: Primaq; hæc figura est, & omnium recta quammaxime, & quatuor rectos angulos continet. Effectus uero cœlestium maxime per rectitudinem radiorum angulorumq; resultant: Tunc enim stellæ magnopere sunt potentes, quando quatuor cœli tenent angulos imò cardines, orientis uidelicet occidentisq; & mediij utrinque cœli: Sic uero dispositæ, radios ita cõiiciunt in se inuicem, ut crucem inde constituent. Crucem ergo ueteres figuram esse dõcebant, tum stellarũ fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum, ideoq; habere summam in imaginibus potestatem, ac uires & spiritus suscipere Planetarum. Hæc autem opinio ab Aegyptijs uel inducta est, uel maxime confirmata: Inter quorum caractères crux unus erat insignis, uitam eorum more futuram significans, eamq; figuram pectori Serapidis insculpebant. Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Christũ, non tam numeris stellarum testimonium fuisse arbitror quàm uirtutis presagium, quam à Christo fuerat acceptura, Astrologos autem qui statim post Christũ fuerunt, uidentes à Christianis miranda per crucem fieri, nescientes autem uel nolentes in Iesum tanta referre, in cœlestia retulisses

quanquam considerare debebant per crucem ipsam,
 absq; nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conue-
 nire quidem imaginibus eam, quia referat fortitudinem
 Planetarum omniumq; stellarum, forsitan est proba-
 bile: non tamen ob hoc duntaxat ingentem habere po-
 tentiam: posse uero nonnihil unà cum cæteris, quæ ne-
 cessaria sunt, coniunctam, ad prosperam forsan corpo-
 ris ualitudinem. Sed ad narrandas aliorum opiniones,
 ut coepimus, reuertamur. Saturni ueteres imaginem ad
 uitæ longitudinem faciebant in lapide de Feyrizzech,
 id est Sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente atq; fe-
 liciter constituto: Forma erat, Homo senex in altiore
 cathedra sedens uel dracone, caput tectus panno quo-
 dam lineo fusco, manus supra caput erigēs, falcem ma-
 nu tenens aut pisces, fusca indutus ueste. Ad longam ui-
 tam atq; felicem Iouis imaginem in lapide claro uel ala-
 bo: Erat homo sedens super aquilam uel draconem co-
 ronatus, hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter a-
 scendente, croceam induto uestem. Contra timiditatem
 hora Martis imagines fabricabant prima Scorpionis
 facie oriente, Martem armatum & coronatū. Ad mor-
 bos curandos fingeant Solis imaginem in auro, hora
 Solis, prima facie Leonis ascendente cum Sole, Regem
 in throno, crocea ueste, & coruum Solisq; formam.
 Ad letitiam roburq; corporis, Veneris imaginem pu-
 ellarem, poma floresq; manu tenentem, croceis et albis
 indutam

COMPARANDA LIB. III. 191.

indutam, hora **Veneris**, prima facie **Librae**, uel **Piscii**,
uel **Tauri** ascendente cum **Venerē**. Imaginem **Mercurij**
ad ingenium & memoriam, prima facie **Geminorum**.
Item contra febres sculpebatur **Mercurius**, homo
tela manu tenens, hora **Mercurij**, surgente **Mercurio**:
sculpebāt hanc in marmore: subinde materiae cuiusdam
imprimebant languentibus assumenda: Hinc omne ge
nus febrū curari dicebāt. Imaginem **Lunae** ascendente
prima facie **Cancris** ad augmentū. Forma **Mercurij**,
Homo sedens in throno galeratus cristatusq; pedibus
aquilinis, sinistra gallum tenens aut ignem, alatus, ali
quando super pauonem, dextra tenens calamus, ueste
uaria. **Luna**, puella pulchra cornuto capite super dra
conem uel taurū, serpentes supra caput & sub pedibus
habens. Ad curandū calculum, genitaliūq; dolores, &
ad sanguinem astringendū, imaginem hora **Saturni**,
surgēte tertia facie **Aquarij** cū **Saturno**. Item **Leonem**
auro imprimebant, lapidem in formā **Solis** pedibus re
uoluentē, hora **Solis**, primo gradu faciei secundae **Leo**
nis oriente: Hāc expellendis morbis profuturā existi
mabāt. Ad renū morbos similem faciebant, quando **Sol**
in corde **Leonis** caelum mediū obtineret, à **Petro Apo**
nensi cōprobatam & experientia confirmatā, sed hac
conditione, ut **Iupiter** aut **Venus** mediū aspicat caeli,
Planetae uero noxij cadant, infortunatiq; sint. Accepi à
Mengo physico præclaro eiusmodi imaginem factam

Ioue ibidem coniuncto cum **Sole**, liberauiffe **Ioannem Marlianum**, Mathematicū nostro seculo singularem, à pauore quo sub tonitru affici consueuerat. Præterea ad firmandam sanitatem & ueneficia deuitanda, imaginem ex argento fingeant hora **Veneris**, **Luna** angulos obtinente, ac **Venerem** feliciter intuente, dummodo dominus sextæ domus **Venerem** aspiciat, aut **Ioanem** trino quodam intuitu, uel opposito. **Mercurius** autem non sit infelix. Agebant hæc hora diei **Solis** ultima, ita ut dominus horæ decimam teneret cæli plagã. **Petrus Aponensis** inquit, medicū per imaginem infirmum curare posse, Modò in ea fabricanda obseruet, ut anguli ascendētis medijs cæli occidentis sint fortunati, & ascendētis dominus, et eadem ratione secunda, sed sexta & dominus eius sit infelix. **Ait** etiam sanitatem fore firmiorem uitamq; longiorem, quàm ab initio fuerit instituta, si natiuitate perspecta fiat imago, in qua hæc fortunata ponatur, scilicet illius significator uitæ: **Item** uitæ datores, tum signatū domini, præsertim ascendens eiusq; dominus. **Item** celi medium, locus **Solis**, pars fortunæ, dominus coniunctionis uel præuentionis ante natiuitatem factæ. **Mali** quinetiam infortunati cadant. **Concludit** astrologorum nullum dubitare, quin ad producendam uitam talia conferant. **Prolixum** foret dictu quas per quælibet signa facies anti-qui, et quas **Lunæ** stationes tanquam necessarias in ex-primendis

primendis imaginibus obseruabant. Nam in statione Lunæ à gradu Virginis decimosextimo ad finem eius faciebant imagines contra morbos & odia, & ad iter felix. In statione à principio Capricorni ad gradum duodecimū, contra morbos & discordias atq; captiuitatem. In statione à gradu duodecimo Capricorni ad gradum uigesimumquintum, aduersus languorem & carcerem. In statione à gradu quarto Piscium ad gradum eiusdem decimumseptimū, ad curandos morbos, ad lucrum, societatem, ad augendas messes. Et in alijs similiter alias, uana sepius curiositate machinabatur. Solas uero recensui quæ nõ tam Magum quàm Medicum redolerent. Nam & medicinam eiusmodi uanam plurimū fore suspicor. Pro alijs autem magis legitimis medicinarū confectiõibus eiusmodi mansiones Lunæ arbitrator eligendas. Atq; etiã in Ariete gradum sextū, rursus decimumnonū, minuta xxvi. Item in Geminis gradum decimum, minuta xi. In Cancro gradum decimumnonū, minuta xxvi. In Libra gradum sextum, minuta xxxiiij. In Capricorno gradum decimumnonū, minuta xxvi. In Aquario gradū secundū, minuta xvij. In eodem gradu decimumquintū, minuta octo. Præterea sententiã Haly mente tenendam: Quodlibet signū quaudiu Sol est in eo, uiuū fieri, cæteris dominari, esse. Etum eius præ cæteris euenire, ut illuc Lunam dirigas ad donum inde propriū pro medicinis suscipiendum. Illuc inquam, id est, ad signum & faciem, & maxime

Quodlibet signū à solis cõmuniõne reddi ualidius.

gradum: ut si bona Iouis affectas, ad hæc directã Lunam erigas uel unitam, quandiu locum eiusmodi Sol illustrat, ubi proprietates Iouia uiget. Similiterq; de cæteris. Curiosum uero narratu foret & foris noxium, quas imagines, & quemadmodũ associandos uel dissociandos inter se animos fabricabãt, ad afferendam felicitatem, uel inferendam calamitatem, uel uni cuidam, uel domui uel ciuitati. Ego quidem fieri posse talia non affirmo. Astrologi autẽ fieri posse putant, & quomodo, docent, qualia ego narrare nõ audeo. Porphyrus ubi uitã Plotini magistri sui describit, talia fieri posse confirmat: atque Olympium Magum & astrologum Aegyptiũ narrat contra Plotinum Romæ talia tentauisse, dum conaretur per imagines uel res eiusmodi staderare Plotinũ: sed conatus in auctore suũ ob excessantem Plotini animã fuisse retortos. Albertus quoq; Magnus Astrologiæ pariter atque Theologiæ professor ait in Speculo, ubi à licitis discernere se inquit illicita, imagines rite ab Astrologis constitutas, uirtutem effectumq; acquirere à figura coelesti. Atq; subinde narrat mirabiles carum effectus, quales Thebuth, Benihorad, & Ptolemæus, ceteriq; Astrologi pollicentur. Describitq; imagines ad calamitatem alicui, prosperitatemq; afferendam, quas consilio prætermitto. Et interea confirmat effectũ eas habere posse: quanquã & ut uir bonus artis damnat abusum, & ut legitimus Theologus orationes suffumigationesq; detestatur, quas impij quidã ad demones

ad dæmones imaginibus fabricandis adhibuerūt. Neq; tamen reprobat figuras & literas dictionesq; imaginibus impressas ad hoc ipsum duntaxat, ut donū aliquod accipiant à figura cœlesti. Quod quidē posse per imagines comparari, Petrus Aponensis confirmauit. Imò & affirmauit regionē nescio quam fuisse destructā per imaginē illam, quā Thebith narrat à Phedice Astrologo fabricatā. Thomas autē Aquinas dux in Theologia noster magis ista formidat, & minus tribuit imaginibus. Tantū nanq; uirtutis duntaxat per figuras cœlitus putat acquirere, quantum conducatur ad illos effectus, quos solet cōmuniter cœlum per herbas resq; alias naturales efficere: Non tam quia figura talis sit in ea materia, quā quoniā compositū tale iam positum est in certa quadam artificij specie, qualis cum cœlo consentiat. Næc ait in libro contra Gentiles tertio, ubi characteres & literas figuris additas ridet: Figuras uero nō ad cō, nisi pro signis quibusdam ad dæmones adiungantur. In libro etiā de Fato ait, constellationes dare ordinē essendi atq; perdurandi, nō solum rebus naturalibus, sed etiam artificiosis, ideo imagines sub certis constellationibus fabricari. At si quid mirabile per eas ultra consuetos naturalium effectus nobis eueniat, in dæmonas reijcit hominū seductores, quod in libro contra Gentiles perspicue patet, maxime uero in libello De occultis nature operibus, ubi uidetur ipsas etiā imagines parupendere, quomodocunq; factas: quas & ego quas

tenuis ipse iusserit, nihilipendam. Referre autem mirabiles quosdam effectus imaginū in dæmonū falsitatem, nec est à Platonis alienum. Nam & Iamblichus ait eos qui religione summa sanctimoniaq; posthabita, imaginibus duntaxat confisi, ab eis diuina sperāt munera, hac in re à malis dæmonibus sæpissime falli, sub prætextu bonorū numinum occurrentibus. Contingere tamen ex imaginibus legitima Astrologiæ ratione constructis naturalia quædam bona, non negat. Denique tutius fore arbitror medicinis quàm imaginibus se committere, rationes quæ à nobis de potestate cœlesti, pro imaginibus assignatas, in medicinis potius quàm in figuris efficaciam habere posse. Probabile enim est si quæ uim imagines habent, hanc non tam per figuram nuper acquirere, quàm per materiam possidere naturaliter sic affectam. Ac si quid denuò acquiritur dum insculpitur, non tam per figuram comparari quàm per calefactionem contusione quadam prouenientem. Quæ quidem contusio calefactioq; facta sub harmonia, cœlesti simili harmoniæ, quæ quondam materiæ uirtutē infuderat, excitat uirtutē ipsam atq; corroborat sicut flatus flammam: & manifestā efficit ante latentē, sicut calor ignis in aspectum producit literas scriptas succo cepæ prius delitescentes. Atq; literæ hirci adipe inscriptæ lapidi prorsus occultæ, si lapis submergatur aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant. Imò uero sicut tactus scopæ uel arbuti suscitatur rabie consopitā, sic fortè cõtusio

sio quædã & calefactio sola latentē in materia uirtutē prodit, facta uidelicet opportune. Quæ quidem coelesti opportunitate expedit in medicinis cōficiēdis uti. Aut si quis fortē tractare metalla lapidesq; uoluerit, præstat percutere solū atq; calefacere, quàm figurare. Præter enim id quod inanes esse figuras suspicor, haud temere uel umbram idololatriæ debemus admittere. Item nec temere uti stellis uel salutaribus, ad morbos his similis mos expellendos: Hos enim sæpe augent: sicut noxiæ stellæ dissimiles sibi morbos aliquando minuunt: quod sanè Ptolemæus & Haly perspicue docent.

De fabricanda Vniuersi figura. Cap. XIX.

Sed cur nam uniuersalem ipsam, id est, uniuersis ipsius imaginem prætermittimus? Ex qua tamen beneficium ab uniuerso sperare uidentur. Sculpet ergo sectator illorū fortē qui poterit formā quandam mundi totius archetypam si placebit in ære: Quæ deinde oportune in argenti lamina imprimat aurata. Sed quando potissimū imprimet? Quando Sol minutum primū Arietis attigerit. Hinc enim Astrologi tanquam ex sui natalis reuolutione, fortunā mundi eo saltem anno imminētē auspicantur. Ille igitur in hoc ipso mundi natali totius imprimet mundi figuram. At uides ne quàm belle inter differendum mundi aliquādo nati nobis succurrerit argumentū? siquidē quolibet anno renascitur. Nonne in ipsa hominis genesi metiūtur Astrologi, primum in quo signo, quo gradu, quo minuto Sol extite-

Astrologi à primo solis in Arietem ingresso, anni qualitatē præfagiunt.

rit: Ibiq; totius figuræ iaciunt fundamentū. Et quolibet deinceps anno, quū primum Sol minutum subierit idem, quasi renatum hominem arbitrantur, atq; inde præfagiunt anni fortunā. Sicut igitur id in homine facere non ualere, nisi quasi renasceret: atq; hic non posset quasi renasci, nisi fuisset aliquando natus: sic & mundum conijcere licet aliquādo genitū. Sole uidelicet sub minuto Arietis primo tunc posito, quandoquidem per eundem quolibet anno situm, fors quædā quasi renascentis mundi reuoluitur. Tunc igitur ille fabricabit mundi figuram. Cauebit autem ne sabbato Saturni die figurā sculpat aut exprimat. Hoc enim die Deus mundi faber ab opere traditur quicuisse, quod ab ideali die Solis incepterat. Quāntū enim Sol generationi accommodatus est, tantū Saturnus ineptus. Perfecerat autem opus in Venere, pulchritudinē operis absolutā significante. Sed de mundanæ fabricæ rationibus nihil ultra. Ioannes enim Picus noster Mirandula diuina de Genesi mundi mysteria Moyses diuinitus his diebus expressit. Quamobrem ut redeamus ad institutum, & ille mundum suum primū die uel hora Saturni non sculpet, sed die potius uel hora Solis. Imprimet autē in anni natali, præsertim si tunc felices accedant Iupiter atq; Diana. Optimum uero fore putabunt præter liniamenta officio colores inserere. Sunt uero tres uniuersales simul et singulares mundi colores: uiridis, aureus, sapphirinus, tribus cœli gratijs dedicati: Viridis quidē Veneri simulatque

Mundi tres colores.

simulatque **Lunæ**: humidus uidelicet humidis atq; nascentiū proprius, accommodatus & matribus. **Aureum Solis** esse colorē nemo dubitat, & ab **Ioue** insuper atq; **Veneri** non alienum. **Sapphirinū** deniq; **Ioui** maxime dedicamus, cui & **Sapphirus** ipse dicitur consecratus. Vnde & lapis lazulus hoc colore dotatus ob uirtutem **Iouiam** contra bilem atram à **Saturno** profectā, apud **Medicos** prerogatiuā habet, nasciturq; cum auro, aureis distinctus notis, ita comes auri sicut **Solis** est **Iupiter**. Similemq; uim habet lapis **Armenus**, colorem similem cum uiridi quodāmodo possidens. Expedire igitur iudicabunt ad gratiarū cœlestium munera capeffenda treis potissimum hos colores frequentissime contueri, atque in formula mundi quam fabricas, sapphirinum colorem mundi spheris inferere. Operæ precium fore putabunt aurea spheris ad ipsam cœli similitudinem addere sidera, atque ipsam **Vestam**, siue **Cererem**, id est terram, uiridem induere uestem. Eiusmodi formulam sectator illorum uel ipse gestabit, uel oppositam intuebitur. Vtile uero fore spectare spheram motibus suis præditam, qualem **Archimedes** quondam, & nuper **Florentinus** quidam noster, **Laurentius** nomine fabricauit. Neque spectare solum, sed etiam animo repitare. Proinde in ipsis suæ domus penetralibus cubiculum construēt in fornicem actum, figuris eiusmodi & coloribus insignitum, ubi plurimum uigilet atque dormiat. Et egressus domo non tanta attentione singulari

rerum spectacula, quanta uniuersi figuram coloresq; perspiciet. Sed hæc imaginum fectores illi uiderint. **T**u uero præstantiorem in te finges imaginem: nempe quã noueris nec quicquã ordinatius esse quàm cœlum, neq; temperatius aliquid cogitari quàm **I**upiter, sperabis ita demum beneficia cœli Iouisq; consequi, si cogitationibus, affectibus, actionibus, uictu teipsum ordinatissimum temperatissimumq; præstiteris. **A**t postquã in mentionẽ temperaturæ cœlestis incidimus, opportunũ fortẽ fuerit recordari, nullum inesse cœlo elementaris qualitatis excessum, ut **P**eripatetice loquar: alioquin siue ita compositum sit, iam esset tot seculis dissolutũ: siue etiã simplex, tanta saltem magnitudine, potentia, motione cœtera perdidisset. Sed profectò tanquam moderatissimũ omnia moderatur, ac diuersa cõmiscet in unum. Præterea tum hac ipsa temperantia sua, tum excellentia formæ diuinitus uitam meruit. **N**am & res compositas tunc demũ uitam adipisci uidemus, quãdo qualitatum perfectã cõmixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur, ut in plantis. **P**erfectiorẽ deinceps in animalibus uitã, quatenus inest eis cõplexio à contrarietate remotior quàm in plantis. **I**n hominibus rursum eadem ratione perfectiorem, & quodammodo iam cœlestem. **S**iquidem humana complexio ad cœlestem temperantiam iam accessit, præsertim in spiritu, qui ultra substantiæ suæ subtilitatem qualitatumq; temperantiã, quibus cum cœlo consentit, cœlestem quoq; lucem

Cœlum omnis excellentius qualitatum expers.

lucem est adeptus. Hic insuper ubi maxime talis est, potissimū est celestis, uitamq; celestem diuinitus præcæteris est adeptus. Et quatenus se talem in omni uictu legeq; uitæ efficit atq; seruat, eatenus singularia celestium dona reportat. Quando uero dicimus nõ esse in cælo ullum elementaris qualitatis excessum, intelligimus uel nullam esse ibi eiusmodi qualitatem, sed uirtutes potius effectrices qualitatum temperatas: uel si quæ sunt illic quodammodo similes qualitates, quasi aëriam habere temperiem. Atq; ubi quædam illic frigida siccaq; nominamus, Platonica hæc accipimus ratione, id est, ut frigidum appelletur quod minimi caloris est causa. Siccum uero quod humorem nobis exhibet minimum. Sic astrologus Abraham, Saturnum inquit corpus nostrum quodammodo relinquere frigidum atq; siccum, quia calorem & humorē affert nostro minorem. Eadem ratione carnes bouis & leporis in se quidem calidæ atq; humidæ, nobis frigidæ sunt & siccæ. Ex hac autem inductione duo hæc accipe corollaria: Primum quidem, si corpora magis deinceps temperata, magis uiuunt, cælum maxime temperatum quammaxime uiuere. Imò uero uicissim, ex eo quod cælum exactissime temperatum absolutissimam in se uitam possidet, coniectari, ut quatenus reliqua ad temperiem uitamq; illius accedunt, eatenus uitam sortiri præstantiorem. Alterius uero, uitam esse formam in se perfectam, perficientemq; corpus, motionisq; principium exhibentem. Principium

inquam intimū, motionis quoq; tum intrinsecus actū, tum per omnē partem extrinsecus expedit. Si igitur id ipsum vita est, mente captū existimato qui eiusmodi formam nō cognouerit inesse caelo, corpore prestantissimo, circumeunte semper motione perfecta, cuncta uiuificante, magisq; illa gradatim, quae uel ad ipsius similitudinem naturaliter propinquius accefferunt, uel quotidie huius influxibus aptius se exponunt.

Quantā imagines uim habere putentur in spiritū, & spiritus in eas. Et de affectu utentis & operantis. **Cap. XX.**

Compertū habemus, si quis rite utatur helleboro, feratq; potenter, mutare quodammodo exquisita purgatione & occulta eius proprietate qualitatem spiritus corporisq; naturam, & ex parte motus animi, et quasi reuiuenscerc, ut feruē uideatur esse renatus. Vnde Medeam Magosq; tradūt herbis quibusdam reddere iuuentutē consueuisse, quam non tam reddunt myrobalani quā conferuāt. Similem Astrologi potestātē propitias habere imagines arbitrantur, per quam gestantis naturam & mores quodammodo mutant, in meliusq; restituant, ut quasi iam alter euaserit, aut saltem prosperam ualetudinem diutissime seruent.

Imagine uero noxias aduersus gestantem habere uim hellebori praeter artem potentiamq; assumpti, uenenosam uidelicet atq; pestiferā. Aduersus autem aliū quendam, ad cuius calamitatē fabricate intentēq; fuerint,

uim

uim aeni speculi concauiq; sic prorsus obiecti, ut color lectis repercusisq; in oppositum radijs, cominus quidem comburat, eminus autem caligare compellat.

Hinc orta est historia uel opinio, putans Astrologorū machinis magorumq; ueneficijs, homines, bruta, plantas, siderari atq; tabescere posse. **E**go autem imagines in rem distantem, uim habere ulla nō satis intelligo. **H**abere uero in gestantem nonnullam suspicor, non tamen talem opinor qualem pleriq; fingunt, & hanc ratione materiae potius quam figuræ: atque, ut dixi, longo interuallo medicinas imaginibus antepono. **Q**uanquam **A**rabes & **A**egyptij tantū statuis imaginibusq; attribuunt arte astronomica & magica fabricatis, ut spiritus stellarum in eis includi putent. **S**piritus autem stellarū intelligunt alij quidem mirabiles cœlestium uires, alij uero dæmonas etiā stellæ huius illius uel perdissequos. **S**piritus igitur stellarū qualescunq; sint, inseri statuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac dæmones soleant humana nonnunquam corpora occipare, perq; illa loqui, moueri, mouere, mirabilia perpetrare. **S**imilia quædam per imagines facere stellarū spiritus arbitrantur. **P**utant dæmonas mundani ignis habitatores per igneos humores uel ignitos, similiterq; per ignitos spiritus et affectus eiusmodi nostris insinuari corporibus. **S**imiliter stellarum spiritus per radios opportune susceptos, suffumigationesq; & luminatonosq; uehementes competentibus imaginū materijs

inſeri, mirabiliaq; in geſtante[m] uel propinquantē effi-
 cere poſſe. Quæ quidem nos per demonas fieri poſſe
 putamus, non tam materia certa cohibitos, quàm cultu
 gaudentes. Sed hæc alibi diligentius. Tradunt Arabes
 ſpiritum noſtrum quando rite fabricamus imagines, ſi
 per imaginationem & affectum ad opus attentiffimus
 fuerit, & ad ſtellas coniungi cum ipſo mundi ſpiritu,
 atq; cum ſtellarū radijs, per quos mundi ſpiritus agit,
 atq; ita coniunctum eſſe ipſum quoq; in cauſa, ut à ſpi-
 ritu mundi per radios quidam ſtellæ alicuius ſpiritus,
 id eſt uiuida quædã uirtus inſundatur imagini, potiſſi-
 mum hominis tunc operãtis ſpiritui conſentanea. Ad-
 iuuari quoq; ſuffumigationibus ad ſtellas accõmodatis
 opus eiufmodi, quatenus ſuffumigationes tales aërem,
 radios, ſpiritum fabri, imaginis materiam ſic prorfus
 afficiunt. Ego uero odores quidem tanquam ſpiritui
 aëriq; natura perſimiles, & quum accenſi ſunt, ſtella-
 rum quoq; radijs conſentaneos arbitror: ſi Solares uel
 Iouij ſunt, afficere aërem ac ſpiritū uehemēter ad do-
 tes Solis aut Iouis tunc dominãtis opportune ſub radijs
 capiendas, atq; ſpiritū ſic affectum, ita donatū, poſſe
 uehementiore quodam affectu, non ſolum in propriū
 corpus agere, ſed propinquum præſertim natura con-
 forme quidem, ſed debilius, & conſimili quadam affi-
 cere qualitate. Materiam uero imaginis durioſam ab
 odoribus & operãtis imaginatione, uix minimū quid-
 dam ſuſcipere poſſe puto: ſpiritū tamen ipſum ab odo-
 re ſic

re sic affici, ut ex ambobus unum conficiatur. Quod quidem ex eo patet, quod odor non agit ulterius in olfactum, postquam satis egit. Olfactus enim & quoduis aliud à seipso uel similimo quopiam nihil patitur. Sed de his alibi. Proinde imaginationis intentionem, non tam in fabricandis imaginibus uel medicinis uim habere, quam in applicandis & assumendis existimo: ut si quis imaginem (ut aiunt) gestans rite factam, uel certe medicina similiter utens, opem ab ea uehementer affectet, & proculdubio credat, speretq; firmissime, hinc certe quamplurimus sit adiuuēto cumulus accessurus. Nam ubi uel uirtus imaginis siqua est, tangentis carnē penetrat calefacta, saltem uirtus in electa eius materia naturalis, uel certe medicinae uigor intus assumptæ, uenis ac medullis illabitur. Iouiam secum ferens proprietatem, spiritus hominis in spiritū eiusmodi Iouium affectu, id est amore transfertur. Vis enim amoris est transferre. Fides autem spesq; non dubia, spiritum hominis iam ita percitū sistit in spiritu Iouio penitus atq; firmat. Quod si, quemadmodum Hippocrates & Galenus docent, ægrotantis amor fidesq; erga Medicum inferiorem exterioremq; ad sanitatem plurimum conferunt (inò uero fiduciam hanc Auicenna plus inquit efficere quam medicinam) quantū ad cœlestem opem conducere putandum est, affectum fidemq; nobis erga cœlestem influxum iam nobis insitum, agentem intus, uiscera penetrantem? Iam uero amor ipse fidesq; erga

cœleste donum, sepe cœlestis adminiculi causa est, atq; uicissim amor et fides hinc aliquãdo forsan proficitur, quod ad hoc ipsum iam nobis faueat clementia cœli.

De uirtute uerborũ atq; cantus ad beneficiũ cœlesti captandũ: Ac de septem gradibus perducentibus ad cœlestia. Cap. XXI.

Verba præterea quædam acriore quodam affectu pronuntiata, uim circa imagines magnam habere censent ad effectũ earum illuc proprie dirigendum, quorsum affectus intenduntur & uerba. Itaq; ad duos ardentissimo quodam amore conciliandos, imaginem sub Luna coeunte cũ Venere in Piscibus uel Tauro fabricabant, multis interim circa stellas uerbaq; curiosius obseruatis, quæ referre non est consilium. Non enim philtrea docemus, sed medicinas. Probabilius autem est effectus eiusmodi uel per Venereos dæmonas confici, his operibus uerbisq; gaudentes, uel per dæmonas simpliciter seductores. Nam & Apolloniũ Theaneũ sepe Lamias deprehendisse & prodidisse ferunt, dæmonas scilicet quosdam salaces Venereosq;, qui formosas puellas simulent, pelliciantq; formosos, quos ut serpens elephantem ore, sic illi illos ore uulua pariter exugãt, ac prorsus exhauriant. Sed hæc Apollonius ipse uiderit. In uerbis autem certis uim esse certam atq; magnã Origenes asserit contra Celsum, & Synesius atq; Alchindus de Magia disputantes. Item Zoroaster uetans
barbara

Verbis atq;
cantibus uires inesse.

Barbara uerba mutari. Iamblichus quoq; similiter. Itē
Pythagorici uerbis & cantibus atque sonis mirabilia
quædam Phœbi & Orphei more facere cōsueti. Quod
Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obseruarunt,
omnesq; Poëtæ mirāda canūt carminibus effici. Et gra
uissimus ille Cato in Re rustica in curandis bestiarum
morbis aliquādo barbaris cantioibus utitur. Sed præ
stat dimittere cantiones. Conuentū uero illum, quo ado
lescens Dauid Saulem ab insania redimebat, nisi myste
rium iusserit ad diuinitatē referri, referet fortē aliquis
ad naturā. Quū uero pro septem Planetarū numero,
septem quoq; sint gradus, per quos à superioribus ad
inferiora fit attractus, uoces mediū gradum obtinent,
& Apollini dedicantur. Infimum quidem tenent gra
dum materiæ duriores, lapides atq; metalla, ac Lunans
referre uidentur. Secundum in ascensu locum habent,
quæ ex herbis, arborum fructibus, gummis, membris
animalium componuntur, respondentq; Mercurio, si
ordinem in cælo sequimur Chaldæorū. Tertium pul
ueres subtilissimi, eorumq; uapores ex prædictis electi,
odoresq; simpliciter herbarū & florum & unguento
rum ad Venerem pertinentes. Quartum uerba, can
tus, soni, quæ omnia rite dedicantur Apollini, Musicæ
præ cæteris auctori. Quintum uehementes imagina
tionis cōceptus, formæ, motus, affectus, uim Martiam
referentes. Sextum rationis humanæ discursiones de
liberationesq; consultæ pertinētes ad Iouem. Septimū

secretiores simplicioresq; intelligētiae quasi iam à motu
 seuunctae, coniunctae diuinis, destinatae Saturno. **Q**uem
 meritò **Sabath** Hebræi nomine quietis appellat. **Q**uorū
 sum hæc? **V**t intelligas, quemadmodum ex certa herba
 rum uaporumq; compositione confecta per artem
 tum medicam, tum astronomicam, resultat communis
 quædam forma uelut harmonia quædam siderum do
 tata numeribus: sic ex tonis primo quidem ad stellarū
 normā electis, deinde ad earundem congruitatem inter
 se compositis, cōmunem quasi formam fieri, atq; in ea
 cœlestem aliquam suboriri uirtutem. **D**ifficilimū qui
 dem est iudicatu, quales potissimum toni, qualibus con
 ueniant stellis, quales item tonorū compositiones, qua
 libus præcipue sideribus aspectibusq; consentiant. Sed
 partim diligentia nostra, partim diuina quadam sorte
 non aliter id assequi possumus, quàm **Andromachus** in
 theriaca componenda diutissime fatigatus, ac tandem
 post diligentiam, diuina sorte consequutus theriacæ
 uirtutem. **Q**uod quidem contigisse diuinitus **Galenus**
 & **Auicenna** confirmant. Imò uero totam medicinam
 exordiū à uaticinijs habuisse, testis est **Iamblichus** atq;
Apollonius Theanæus. **I**deoq; **Phœbum** uatem medi
 cine præponunt. **T**res uero potissimū regulas ad hoc
 afferemus, si prius admonuerimus, ne putes nos in præ
 sentia de stellis adorandis loqui, sed potius imitandis,
 & imitatione captandis. **N**eq; rursum de donis agere
 credas, quæ stellæ sint electione daturæ, sed influxu po
 tius naturali.

tius naturali. Ad quem profectò multiplicem & occultum, ita nos exquisitis studemus modis accommodare, sicut quotidie ad manifestũ Solis lumen caloremq; salubriter excipiendũ nos ipsos accõmodamus. Aptare uero seipsum ad occultas dotes eius atq; mirificas, solius sapientis est officium. Sed iam ad regulas tantum sideribus accõmodaturas perueniamus. Prima est, exquirere quas in se uires quos uel ex se effectus stella quælibet & sidus & aspectus habeãt, quæ auferãt, quæ ferant. Atq; uerborũ nostrorũ significationibus hæc inferere: detestari quæ auferunt, probare quæ ferunt. Secunda, cõsiderare quæ stella cui loco maxime uel homini dominetur. Deinde obseruare qualibus cõmuniter hæc regiones & personæ tonis utantur & cantibus, ut ipse similes quosdam unã cũ significationibus modo dictis adhibeas uerbis, quæ sideribus eisdẽ studeas exponere.

Tertia, situs aspectusq; stellarũ quotidianos animaduertere, atq; sub his explorare, ad quales potissimũ sermones, cantus, motus, saltus, mores, actus incitari homines pleriq; soleãt, ut talia quædã tu pro uiribus imiteris in cantibus, cœlo cuidam simili placituris, similemq; suscepturis influxum. Memento uero cantũ esse imitatorẽ omnium potentissimũ. Hic enim intentiones affectionesq; animi imitatur & uerba, refert quoq; gestus motusq; corporis & actus hominum atq; mores: tamq; uehemẽter omnia imitatur & agit, ut ad eadem imitanda uel agenda, tum cantantem, tum audientes

subitò prouocet. Eadem quoq; uirtute quando cœlestia imitatur, hinc quidem spiritum nostrum ad cœlestem influxum, inde uero influxum ad spiritum mirifice prouocat. Iam uero materia ipsa concentus purior est admodum, cœloq; similiar, quàm materia medicinae. Est enim aër etiam hic quidem calens siue tepens, spirans adhuc, & quodammodo uiuens, suis quibusdam articulis artibusq; compositus, sicut animal: nec solum motum ferens, affectumq; praefrens, uerumetiam significatum afferens quasi mentem, ut animal quoddam aërium & rationale quodammodo dici possit. Concentus igitur spiritu sensuq; plenus, si fortè tum secundum eius significata, tum secundum eius articulos atq; formam ex articulis resultantem, tum etiam secundum imaginationis affectum huic sideri respondeat, aut illi, non minorem inde uirtutem quàm quælibet alia compositio traicit incantantem, atq; ex hoc in proximū auditorē, quousq; cantus uigore seruat spiritumq; canentis, praesertim si cantor ipse sit natura phœbeus, uehementemq; habeat uitalem cordis spiritum atq; insuper animale. Sicut enim uirtus ac spiritus naturalis ubi potentissimus est, mollit statim, liquefacitq; alimenta durissima, atq; ex austeris mox dulcia reddit, generat quoq; extra se seminalis spiritus productione propaginem: sic uitalis animalisq; uirtus ubi efficacissima fuerit, ibi intensissima quadam sui spiritus per cantum, tum conceptione agitationeq; in corpus proprium potenter agit, tum effusione

sione mouet subinde propinquum, afficitq; cum suum
 tum alienum siderea quadam proprietate, quam tum
 ex ipsa sui forma, tum ex electa temporis opportuni-
 tate concepit. Hac utique ratione orientales meridio-
 nalesq; multi, præcipue Indi, admirandam feruntur
 in uerbis habere potentiã, utpote qui magna ex parte
 Solares sunt. Vimq; non naturalem dico, sed uitalem
 & animalem habent fermè omnium potentissimã, &
 quicumque in regionibus alijs maxime sunt phœbei.
 Cantus autem hac uirtute, opportunitate, intentione
 conceptus, fermè nihil aliud est quàm spiritus alter na-
 per penes spiritum tuum in te conceptus, factusq; So-
 laris, & agens tum in te, tum in proximum potestate
 Solari. Si enim uapor & spiritus quidam aliquando
 per radios oculorũ, uel aliter foras emissus fascinare,
 inficere, aliterq; afficere proximũ potest, multo ma-
 gis id ualet spiritus ab imaginatione cordeq; simul u-
 berior profluens & feruentior, motuq; ualentior, ut
 non omnino mirum sit, morbos quosdam animi atque
 corporis sic auferri posse aliquando, uel inferri, præ-
 sertim quoniam spiritus eiusmodi Musicus proprie tan-
 git, agitq; in spiritũ inter corpus animamq; medium,
 & utrunque affectione sua prorsus afficientem. Mira-
 bilem uero in concitato canenteq; spiritu uim esse con-
 cedas, si Pythagoricis Platoniciq; concesseris, cælum
 esse spiritum, motibus tonisq; suis omnia disponentem.
 Memento uero totã procedere Musicam ab Apolline.

Atque eatenus Iouem esse musicum, quatenus est cum
Apolline concors. Venerem insuper & Mercuriū **M**u-
 sicam uicinitate **A**pollinis reportare. Item ad hos qua-
 tuor duntaxat attinere concentus: tres uero reliquos
 uoces quidem habere, non cantus. Iam uero uoces tar-
 das, graues, raucas, querulas, **S**aturno tribuimus. **M**ar-
 ti uero contrarias, ueloces, acutasq; & asperas, & mi-
 naces. **M**edias uero **L**unæ. **C**oncentus autē Ioui quidem
 graues & intentos, dulcesq; & cum constantia lætos.
Contrā **V**eneri cū lasciuia & mollitie uoluptuosos can-
 tus adscribimus. **I**nter hos uero medios **S**oli tribuimus
 & **M**ercurio. **S**i unā cum gratia suauitateq; sunt uene-
 rables & simplices & intenti, **A**pollinei iudicantur.
Si unā cum iucunditate remissiones quodammodo sunt,
 strenui tamen atq; multiplices, **M**ercuriales existunt.
Tu igitur horum quatuor unumquenque cantibus tibi
 suis conciliabis, præsertim si competentes cantibus so-
 nos adhibeas, adeo ut quū eorum more opportune ca-
 nendo & sonando clamaueris, responsuri protinus uis-
 deantur, uel instar **E**cho, uel sicut chorda quædam in
 cithara tremens, quoties uibratur altera, temperata
 similiter. **A**tq; ut uult **F**lotinus & **I**amblichus, ita na-
 turaliter id tibi continget è cælo, quemadmodū uel ex
 cithara reboatus siue tremor, uel ex opposito pariete
 fit **E**cho. **P**rofecto quoties ex frequenti quodam usu
 harmoniæ Iouiæ, uel **M**ercuriales, uel **V**eneriæ, factæ
 uidelicet his regnantibus, spiritus tuus ad hoc ipsum
 attentissime

attentissime canens, harmoniæq; cōformatus euadit **I**ouis, uel **M**ercurialis, uel **V**enerus. Interea **Phœbeus** euadit, siquidem **Phœbi** ipsius **M**usicæ ducis uirtus in omni consonantia uiget. Atq; uicissim ex cantu sonoq; **phœbeo** ipse **phœbeus** euadens, uirtutem **Iouis** interimitibi uendicas & **Veneris** atque **Mercurij**. Rursusq; ex spiritu sic intus affecto, similiter afficis animā atq; corpus. Memento uero orationē apte & opportune compositam, & affectu sensuq; plenam atq; uehementem, similem cantibus uim habere. Quantam in orando potentiam **Damis** & **Philostratus** habere sacerdotes quosdam **Indos** narrent, referre nō expedit: nec etiam quibus uerbis **Apolloniū** euocasse manes **Achillis** affirmēt. Non enim loquimur nunc de numinibus adorandis, sed de naturali quadam potestate sermonis & cantus atq; uerborū. Esse uero **phœbeā** medicamq; in sono, & eo quidem certo potentiam, ex eo patet, quod qui in **Apulia** tacti **Phalangio** sunt, stupent omnes semianimesq; iacent, donec certū quisq; suumq; sonum audiat. Tunc enim saltat ad sonum apte, sudat inde atq; conualescit. Ac si post annos decem similem audiuerit sonū, subito concitatur ad saltum. Sonum uero illum ex indicijs esse **phœbeū** louialemq; conijcio.

Quomodo septem modis nos cœlestibus accōmodare possimus. Et quibus **Saturnus** sit maleficus, quibus propitius. Quos **Iupiter** à **Saturno** defendat. Quomodo cœlum agat in spiritum & corpus & animam.

Quoniam uero cœlū est harmonica ratione compositū, moueturq; harmonice, & harmonicis motibus atque sonis efficit omnia, merito per harmoniam solam non solū homines, sed inferiora hæc omnia pro uiribus ad capienda cœlestia præparantur. Harmoniam uero capacem superiorum per septem rerum gradus in superioribus distribuimus: Per imagines uidelicet (ut putant) harmonice constitutas: Per medicinas sua quadam consonantia temperatas: Per uapores odoresq; simili concinnitate confectos: Per cantus musicos atq; sonos. Ad quorum ordinem uimq; referri gestus corporis saltusq; & tripudia uolumus: per imaginationis conceptus, motusque concinnos: per congruas rationis discursiones: per tranquillæ mentis contemplationes. Sicut enim corpus per harmoniã quotidiæ suam, id est, per situm & habitum & figuram opportune lumini caloriq; solis exponimus: sic & spiritum occultis stellarum uiribus comparandis, per suam quandam similem harmoniam, imaginibus ut opinatur, & certe medicinis, odoribus harmonice compositis comparatam, & deniq; per spiritum superis ita paratum (ut sepe iam diximus) animam eisdem exponimus atque corpus. Animam inquam, quatenus affectus ad spiritum inclinatur & corpus. In anima uero nunc imaginationē, rationem, mentem ponimus. Potest utique imaginatio nostra uel propter qualitatem motumq;

spiritus

spiritus, uel per electionem nostram, uel etiam utriusque
 ita disponi, componi, conformari Marti Soliue, ut sit
 euestigio proprium influxus Phœbei uel Martij susce
 ptaculum. Similiter ratio, uel per imaginationem spi
 ritumque simul, uel per deliberationem, uel utriusque, sic
 ad Iouem imitatione quadam comparare se potest, ut
 multo magis ob dignitatem propinquitatemque suam
 ipsa Iouem capiat et munera Iouis, quam imaginatio
 siue spiritus: quem admodum imaginatio spiritusque; eade
 dem ratione multo magis cœlestia capiunt, quam res
 et materie quæ uis inferiores. Mens denique contempla
 trix, quatenus seipsam non solum ab his quæ sentimus,
 uerum etiam ab eis quæ imaginamur cõmuniter mori
 busque; argumētamur humanis, seuocat, et affectu, in
 tentione, uita, ad separata se reuocat, Saturno quodam
 modo se exponit. Huic soli propitius est Saturnus. Si
 cut enim Sol animalibus quidē nocturnis inimicus est,
 diurnis autem est amicus: ita Saturnus hominibus uel
 uulgarem palam uitam agētibus, uel fugientibus qui
 dem vulgi consuetudinē. Vulgares tamen affectus non
 dimittentibus est aduersus. Vitam namque cõmunem con
 cecit Ioui, separatam uero sibi uendicauit atque diuinā.
 Mentibus autem hominū re uera hinc pro uiribus se
 gregatis tanquam sibi cognatis quodammodo est ami
 cus. Nam et spiritibus sublimem habitantibus aërem
 ipse Saturnus (ut Platonice loquar) est pro Ioue, sicut
 Iupiter hominibus cõmunem agentibus uitā est iuuans

Saturnus
 quibus
 amicus.

pater. Nullis uero Saturnus est infensor, quam hominibus contemplatua uitam simulantibus quidem, nec agētibz. Hos enim nec Saturnus agnoscit ut suos, nec Iupiter ipse Saturni temperies, adiuuat eos, qui cōmunes hominū leges moresq; & cōmercia fugiunt. Hęc enim sibi Iupiter usurpauit (ut aiunt) ligato Saturno, segregata Saturnus. Quāobrem Lunares illi populi, quos Socrates in Phædone describit, eminentissimam terrę superficiem, & altiorem nubibus habitantes, uiuentes sobrij admodum frugibusq; contenti, & secretioris sapientię studio religioniq; dediti, Saturni felicitatem gustant, uitamq; agunt ita prosperam, tam longęuam, ut non tam mortales homines, quam immortales dæmones habeantur: quos heroes multi nominant, aureumq; genus Saturnio quodam seculo regnoq; gaudens. Quod forsā astrologos Arabes uoluisse puto, ubi aiunt ultra lineam æquinoctialē ad meridiem esse subtilissimos habitatores quosdā dæmonas, qui nec oriiri uideantur neq; mori, ibiq; potestatem habere Saturnum, caudamq; Draconis. Quod sanē cōfirmare uideatur Albumasar in libro Sadar, dicens quasdam Indię regiones Saturno subiectas esse, ibiq; homines esse ualde longęuos, ac senio plurimū extremo decedere. Rationemq; assignat, quoniam Saturnus non lædat domesticos, sed externos. Tu uero potestātē Saturni ne negligas. Nunc enim ferunt Arabes omnium potentissimum. Planetas sanē uires eorum subire ad quos accedunt:

Indiæ habitatores longęuos esse.

dunt : omnes uero ad eum accedere potius quàm uicif-
 sim, Planetasq; coniuictos illi, natura illius agere. Est
 enim ipse inter Planetas orbis amplissimi caput. Qui-
 libet sanè Planeta sui orbis caput est & cor & oculus.
Saturnus item stellis proximus est innumeris, primoq;
 mobili quam simillimus, longum agit circuitum. Est al-
 tissimus Planetarū : unde felicem eum uocant, cui ille
 feliciter aspirauerit. Et quamuis eum tanquam à com-
 muni uita hominū alienum plerunq; maxime uercan-
 tur, placari tamen etiam cōmuni uitæ putant, si quan-
 do plurimā in ascendente potestatem dignitatemq; ha-
 buerit, aut Iupiter eum suus feliciter aspexerit, uel in
 suis finibus excellenter acceperit, alioquin influxus il-
 lius importune susceptus, in materia præsertim crassa
 fit quasi uenenū, sicut & ouum putrefactione uel adu-
 stione fit uenenosum, unde nascuntur uel euadunt im-
 mundi quidam, ignaui, tristes, inuidi, dæmonibus im-
 mundis expositi, quorū commercium procul effugito.
Nam Saturni uenenum alibi quidem sopitum latet, ceu
 sulphur à flamma remotum. In uiuentibus uero corpo-
 ribus sæpe flagrat, atq; ut sulphur accensum non com-
 burit solum, sed uapore etiam noxio omnia circum im-
 plet, atq; inficit propinquantes. Contra influxum eius
 hominibus cōmuniter peregrinum & quodammodo
 dissonū nos armat Iupiter, tum naturali qualitate sua,
 tum alimentis medicinisq; certe suis, atque (ut putant)
 etiam imaginibus, tum etiā moribus negocijsq; & stu-

Saturnus
 ouo simi-
 lis.

dijs atque rebus ad ipsum proprie pertinentibus. No-
 xium uero influxum Saturni effugiunt, subeuntq; pro-
 pitium, non solum qui ad Iouem confugiunt, sed etiam
 qui ad diuinam contemplationem ab ipso Saturno si-
 gnificatam tota mente se conferunt. Hoc enim pacto
 malignitatem sibi deuitari posse Chaldaei & Aegyptij
 atque Platonici putant. Quū enim coelestia nolint esse
 corpora uana, sed diuinitus animata, atq; insuper men-
 tibus recta diuinis, nimirum illinc ad homines non so-
 lum quamplurima ad corpus & spiritum pertinentia,
 sed multa etiam bona quodammodo in animam redun-
 dantia proficisci uolunt, non à corporibus in animam,
 sed ab animis: Magis autem hæc plurāque eiusmodi à
 mentibus superioribus cælo profuere. Inter hæc si ra-
 tiones omnes assignare uolueris, quibus adductus Mo-
 ses ocium sabbati mandauit Hebræis, forsā ultra sub-
 limiorem secretioremq; allegoriam inuenies Saturni
 diem. actionibus ciuilibus bellicisq; ineptum, contem-
 plationibus aptum, eoq; die diuinum contra discrimi-
 na patrociniū obsecrandum. Quod quidem impetrari
 posse aduersum Martis & Saturni minas Habraham
 & Samuel, & plures Hebræorum astrologi, eleua-
 tione mentis in deum uotisq; & sacrificijs consentitur,
 præceptum illud Chaldæum confirmantes scilicet, Si
 mentem ad pietatis opus ardentem crexeris, corpus
 quoque caducum seruabis. Consideratu dignum est il-
 lud Iamblichi, coelestia mundanaq; numina uires quas-
 dam in

Moses die
Saturni ne-
gocium in-
terdixit.

dam in se superiores, nonnullas inferiores habere. Per has quidem effectibus nos fatalibus deuincire, per illas autem uicissim soluere nos à fato: quasi clauis, ut inquit Orpheus, ad aperiendum habeant & claudendum.

Multo igitur magis diuinitas mundo superior à fatali necessitate nos redimit. Exploratu quoque dignissimū est Hebraicum illud, in mactandis animalibus rebusq; nostris sacrificio dissipandis mala cœlitus imminencia, à nobis ad nostra deflecti. Sed hæc Pico nostro exploranda relinquimus. Denique ubicunque dicimus cœlestium ad nos dona descendere, intellige tum corporum cœlestium dotes in corpora nostra uenire per spiritum nostrum rite paratum, tum eadem prius etiam per radios suos influere in spiritū naturaliter, uel quomodo cunque illis expositum: Tum etiam animarum cœlestium bona, partim in eundem spiritū per radios profilere, atque hinc in nostros animos redundare, partim ab animis eorum uel ab angelis in animos hominū illis expositos, peruenire. Expositos inquam non tam naturali quodam pacto, quàm electione arbitrij liberi uel affectu. Summatim uero quicunque uoto, studio, uita, moribus, beneficentiam, actionem, ordinem cœlestium imitantur, eos existimato tanquam supernis similiore, ampliores illinc dotes accipere: Homines autem artificiose cœlestium dispositioni dissimiles atq; disordes, & clam esse miseros, & denique palam infelices euadere.

¶ Ut prospere uiuas agasq; in primis cognosce ingenium, fidus, Genium tuum, & locum eisdem conuenientem: hic habita, professionem sequere naturalem.

Caput XXIII.

Quicumq; sanæ mentis suiq; compos nascitur, est à cœlo ad honestum aliquod opus & uitæ genus naturaliter institutus. Quisquis igitur cœlū optat habere propitium, hoc opus, hoc genus in primis aggre diatur, hoc sedulò prosequatur. Cœlum enim suis fauet inceptis. Ad hoc ipsum uero præ cæteris es natura factus, quod primum à teneris annis agis, loqueris, fingis, optas, somnias, imitaris, quod tentas frequentius quod facilius per agis, quo summo opere proficis, quo præ cæteris delectaris, quod relinquis inuitus: Hoc est sanè ad quod te cœlum rectorq; cœli genuit. Eatenus igitur tuis fauebit inceptis, & aspirabit uitæ, quatenus genitoris ipsius auspicia prosequeris, præsertim si uerum sit Platonicum illud (in quo tota consentit antiquitas) unicuiq; nascenti esse demonem quendam uitæ custodem, ipso suo fidere destinatum: Qui & ad hoc ipsum officium adiuet, cui nascentem cœlestia deputarunt. Quicumq; igitur per argumenta, quæ modo diximus suum ingenium perscrutatus, ita naturale suum opus inueniet, inuenierit simul suum fidus et demonem: quorum exordia sequens aget prospere, uiuetq; feliciter: alioquin & fortunâ experietur aduersam, & cœlum sentiet inimicum. Duo igitur sunt præ cæteris hominū infortuna=

¶ Platonis
sententia.

infortunatorū genera: **Alterum** eorum qui nihil profi-
 fessi nihil agunt: **Alterum** eorum qui professionem in-
 genio alienam subeunt, **Genioq;** contrariā. Illi quidem
 ignauia torpēt, interim ad actiones incitante cœlo sem-
 per agente. **Hi** dum aliena à patronis cœlestibus agūt,
 frustra laborant supernis destituti patronis. **Primum**
 quidem antiquo prouerbio confirmatur, **Dei adiuuāt**
facientes, ignauis autem infensi sunt. **Secundum** prouer-
 bio simili, **Nihil agas inuita Minerva.** **Ob** hanc arbi-
 tror rationē **Iouem** in Pythagoricis carminibus obsē-
 crari, ut uel ipse tot malis leuet genus humanū, uel sal-
 tem quo duce dæmone utamur, ostendat. **Proinde** ope-
 ræ precium fuerit indagare, ad quam potissimū regio-
 nem habitandā & excolendam te tuū sidus dæmonq;
 tuus ab initio designauerit: ibi enim magis aspirant.
Ea uero est in quam primū profectus spiritus tuus quo
 dammodo recreatur, ubi sensus uegetior p̄rmanet, ubi
 corporis habitudo ualidior, ubi magis pleriq; fauent,
 ubi uota succedunt. **Hæc** igitur experire: hanc regio-
 nem elige: hanc cole feliciter. **Hinc** uidelicet discessu-
 rus infelix, nisi & rediturus & ad similia pergas. **Sed**
 interea frequētibus in hac regione motibus te exerce,
 gyrosq; quosdam cœlestiū instar agito. **Motu** enim cir-
 cuituq; eiusmodi genitus similibus cōseruabere. **Quan-**
 tum præterea ad habitationem pertinet utiliter recor-
 dabere. **Sicut** alimēta uitæ necessaria rus quidem urbi
 suppeditat, urbs uero consumit: sic & ipsam uitam rura

Id est, refragante ingenio, repugnante natura, cœlo non propitio. **Hinc** Seneca dixit, male respondeo re coacta ingenia.

sticatione frequenti, ubi tædium te minime cœperit plu-
 rimum auergeri, sed urbano cum ocio tum negotio con-
 teri. Quantũ uero ad habitationem simul & professio-
 nem spectat, illud orientalũ astrologorũ minime con-
 temnendum, uidelicet mutatione nominis, professionis,
 habitus, uictus, loci, cœlestem influxũ nobis tum in me-
 lius, tum in deterius permutari. Dæmones quoque uel
 cõmutari, uel ad eosdem aliter hic & alibi nos habere
 Platonici iudicabunt. Dæmonem uero uniuscuiusq; eu-
 stodem Astrologi cum Platonicis geminum esse posse
 consentiunt: alterum quidem genituræ propriũ, alte-
 rum uero professionis. Et quoties professio cum natura
 consentit, eundem utriusq; dæmonem, uel certe simili-
 mum nobis adesse, uitamq; inde nostram magis secum
 fore concordem atq; tranquillam. Sin autem professio
 disidet ab ingenio, dæmonem acquisitũ arte, esse à ge-
 nio naturali discordem, uitamq; laboriosam atq; solici-
 tam. Qualis autẽ unicuiq; dæmoni ab ipsa generatione
 præsit cupientibus inuenire, Porphyrus regulam in-
 uestigat ex Planeta domino genituræ. Iulius Firmicus
 Planetam genituræ dominum esse inquit, uel eum qui
 plures illic habeat dignitates, uel ex firmiori sententia
 potius eum cuius domiciliũ mox petitura sit Luna post
 signũ, quod homine nascente iam tenet. Sed dæmonem
 nõ eadem regula putat inuestigandũ, uerum ex Chala-
 deorum opinione à Sole potius aut Luna: A Sole qui-
 dem ad Lunam in natiuitate diurna, à Luna uicissim ad
 Solem

Duo homi-
 num dæmo-
 nes.

Solem in natiuitate nocturna : ut computato inter hæc interuallo, æquale spacium peragas ab ascendenti gradu descendens, & in quem terminum desinis animaduertas. Cuius enim stellæ est ille terminus, eiusdem esse demonem arbitrantur. Summatim uero à domino genitura simul atq; demone, tenore uitæ fortunamq; perpendere solent. Fortunam adiunxi, quoniam nonnulli partem fortunæ, eadem fermè cõputant ratione. Optabant ueteres suum ad se demonem ab aliquo cœli cardine descendisse, ab oriente uidelicet uel occidente uel medio utrinque cœlo, aut saltem ab undecima uel quinta plaga. Undecima quidem medio supra caput nostrum cœlo succedit, ac bonus demon cognominatur, & ascendentem ab oriente gradum aspiciet ex sextili. Quinta uero cœlo antipodum medio succedit, appellaturq; bona fortuna, & ascendentem gradum contuetur ex trino. Optabant tertio loco demonem, si modo à cadenti plaga uenerit saltem, uel à nona uenisse, uel à tertia. Non enim appellatur Deus, tertia uero dea. Et illa ascendentem gradum ex trino, hæc aspiciet ex sextili. Cadentes uero duodecimam atque sextam exhorrebant: Illam sanè malum demonem, hanc malam fortunam cognominantes. Nos autem optare præterita superuacuum arbitrati, monemus easdem plagas quas illi pro demonibus fortunisque optabant, obseruari pro Planetis & stellis ad opus efficiendum accommodandis, ut uel sint in angulis, aut in duabus quas diximus succedentibus

Fortunata
horoscopi
domus.

bus, aut saltem in duabus duntaxat cadentibus, quas antea nominauimus. Neq; enim ab re Solem nona gaudere dicūt, Lunam tertia, Iouem undecima, Venerem uero quinta. Hæ nanq; gradū conspiciunt ascendente. Sed redeamus ad institutū. Siue igitur ab illa, quam in superioribus narrabam, experientia diligentiaq; siue ab hac arte quā modo recensui, primū inuestigemus nature dæmonisq; instinctum, infortunatū esse censebimus, qui officium nullum profitetur honestū. Nam & ducem professionis reuera non habet, qui opus honestum non aggreditur, & ducem naturalē uix ullum habet: Quoniam stellarū dæmonumq; siue angelorū ducum diuinitus ad custodiam dispositorū officium est agere semper, & excellenter & latissime. Infortunatē insuper eum, ut supra diximus, qui professione nature contraria, diuersum à Genio subit dæmonem. Memento uero pro dignitate professionū digniores gradatim accipi dæmones, seu mauis angelos, atq; in gubernatione publica etiam digniores. Posse uero artem uitæq; tenorem accipi Genio & ingenio non contrariū, neq; longe diuersum, etiam si ad excellentiora processeris. Memento rursus familiaritatē eorū inire, quibus Gratiæ cœlestes afflant. Quod ex bonis animi, corporis, fortunæ perpendes. Sicut enim odor ex musco, sic ex bono boni nonnihil exhalat in proximū, ac sæpe perseuerat infusum. Mirificus autem foret cœtus trium felicitium uel duorum inter se mirabiliter redundantium.

Memento

Memento denique effrenatos & impudentes & malignos ac infelices procul fugere. Hi namq; malorū pleni demonū uel radiorū, malefici sunt, & tanquā leprosi pestilentesq; nō solum tactu nocent, sed propinquitate etiā & aspectu. Sanē propinquitās ipsa corporū animatorū putatur esse contactus, propter efficacem uaporū exhalationē foras à calore, spiritu, affectu manantem. Maxime uero pestilens erit flagitiosorum familiaritas atq; crudelium, si uerum fuerit, post uegetalem uitam mense Iouis, id est secūdo nobis infusam, deinceps mense Martis, id est tertio sensualem animā in fundi perturbationibus mancipatā. Sic enim qui per turbatione feruntur, Martis pleni Martiali cōtagione propinquos inficiunt. Contraria uero ratione consuetudo frequens contiguumq; cōmercium cum felicibus excellentibusq; ut diximus, prodesse mirifice consueuit. Apolloniū Thean eum ferunt Ephesi deprehēdisse senem, sub cuius figura lateret dæmon, qui sola præsentiā totam ciuitatē peste cōtaminabat. Quantū uero Socrates multis præsentiā sola profuerit, Xenophon & Plato testantur.

Cōtagiosa infelicitum propinquitās est.

Qua ratione literati cognoscant ingenium suum, sequanturq; uictum spiritui consentaneum.

Caput • XXIII •

Quoniam uero literarū studiosis loquor, recordari unumquēq; uolo literarū amore captum in primis se esse Mercurialem, præterea Solarem quā

tenuis ipse Mercurius est Solaris. Atq; hæc cōmunis his omnibus est conditio. Proprie uero præter naturam Mercurialem quisquis eloquij gratia, lepore, dignitate, uenustate pollet, Apollinē in se agnoscat & Venere. Qui ad leges uel naturalem cōmunemq; philosophiam est propensior, nō ignoret Iouem se habere patronū. Sed qui ad secretissimā quæq; curiosius perscrutanda penitus instigatur, sciat se non Mercurialem solum esse, sed Saturniū. Sub cuius etiā principatu sunt omnes in quouis studio usq; ad finem seduli, præsertim in rebus alijs negligentes. Denique si uerum est quod nōnulli tam Physiци quàm Astronomi tradunt, animā intellectu præditam in conceptum humanū mense Solis, id est quarto descendere, qui plurimum intellectu uiuunt, & ab initio sunt præcipue & quotidie Solares. Peuadunt. Horum itaque Planetarū fauor his hominibus auspiciandus erit. Sub eorum spiraculo medicinae confluendæ. In eorum regionibus habitandum. Verum ad Apollinem Musarum ducem in primis uos ô literati Musarū cultores aduoco. Quicumq; igitur inter uos dilectissimi in Musarum amore fratres, ingenio multo magis longiusq; quàm corpore ualent, ij profecto sciāt in genitura quondam sua Phœbem quidem materiam suppeditaſſe perpaucam, phœbeum uero spiritū infusaſſe quamplurimū, imò & quotidie humores alimentatq; in corpore in spiritum maxima quadam ex parte reſoluere. Vnusquisq; igitur uestrū totus est ferme spiritus.

ritus. **S**piritalis inquā homo quidam, terreno hoc corpusculo personatus, spiritū ante alios perpetuo quodā labore fatigans, ut ipsi præ cæteris sit assidue spiritus recreandus, et in senectute præterea in qua cōmuniter euadit crassior, ad subtilitatem propriā reuocandus. **S**citis profectō crassum corpus crassis elemētis quatuor ali. **S**citote igitur spiritale corpus suis quibusdā tenuibus elementis quatuor enutriri. **H**uic enim uinū est pro terra: odor ipse uini uicem gerit aquæ: cantus rursus et sonus agit aërem: lumen autem præfert igneū elementum. **H**is ergo quatuor præcipue spiritus alitur, uino inquam eiusq; odore et cantu, similiter atq; lumine. **S**ed nescio quomodo ab Apolline primū exorsi incidimus mox in Bacchum. Et meritō quidem à lumine peruenimus in calorem, ab ambrosia in nectar, à ueritatis intuitu in ardentē ueritatis amorē. **F**ratres certe sunt indiuiduq; comites Phœbus atq; Bacchus. **I**lle quidem duo potissimum uobis affert, lumen uidelicet atq; lyram. **H**ic item præcipue duo, uinū, odoremq; uini ad spiritū recreandū, quorū usu quotidiano spiritus ipse tandem phœbeus euadit et liber. **Q**uamobrem ita uos ad excipiendum **S**olis lumen quotidie comparate, ut quatenus deuitata destillatione quadam et exiccatione fieri potest, frequētissime sub luce uiuatis, saltem in conspectu lucis, tum eminus, tum cominus, tum tecti tum aperti, ad usum ubiq; uestrū uitalem **S**olis potentiam temperantes, atq; igne referentes in nocte **S**olem,

Spiritus
alimenta.

citharæ cantusq; interim non obliuiscuntur. Spirare uero semper & uigilantes & dormientes aërem uiuum, aërem luce uiuentem. Similiter habere uos oportet ad merum Bacchi donum, Apollinis beneficio procreatū. Eadem igitur proportione qua lumen, accipite uinū: Abunde quidem quatenus nec destillatio nec exiccatio, qualem dixi, ebrietas ue contingat. Atq; præter substantiā uini quotidie bis acceptā, odorem eius frequentius haurite, partim quidē os, ubi spiritus fuerit recreandus, colluente mero, partim lauantes eodem manus, partim naribus & temporibus admouentes. Satis iam fratres colloquuti sumus, satisq; combibimus. Ergo ualete.

De Astronomica diligentia in liberis procreandis, in præparandis epulis, in ædificijs & habitatione atq; uestibus, & quantū curare talia liceat. Cap. XXV.

Sed iuuat etiam parumper alloqui seuerū religionis antistitem. Dic age quidnam in astrorum usu damnas antistes? Quicquid, inquires, arbitrio nostro detrahit, quicquid unius diei cultui derogat. Eadem ego tecum nō damno solum, sed etiam ualde detestor. Execraris quinetiam scio, atq; ego insuper perhorresco nō nullos, qui quum Deum exoratum uolunt, ad Iouem in medio cælo uastum illud draconis caput subeuntē, tam miseri quā stulti confugiunt, ab ipso uidelicet dracone, qui quondam è cælo corruit, tertiā stellarū partem secum trahens denique deuorandi. Verum concedes nec contractibus, matrimonijs, colloquijs, itineribus, similibusq;

libusq; operibus peragēdis horas opportunas eligere? Non facile te his assensurum uideo, nescio quid arbitrio metuentem. Ego igitur, & si theologus ille **Magnus Albertus** ista dabit, & ratio quaedam forte dictabit, per electionem ipsam ad arbitrium pertinentem, caelestia ita prudentiae nostrae usui subijci, quemadmodum herbae medico ministrat, tibi tamen potius in praesentia credam: Et quā tu difficile nunc ea permittis, tam facile ipse dimittā. **Observatiōes** uero **Lunae** ideōq; aliarum stellarum ad morbos curandos, & idcirco ad remedia preparanda iandiu (ut arbitror) permisiisti. **Concessum** quoq; abs te, & insuper approbatum, crescente **Luna**, eademq; aucta lumine, nec aliunde infortunata seminibus agros spargere, uites oleasq; serere. **Cur** nō igitur ad plantandum (ut cynice loquar) hominem, utamur beneficio **Lunae Iouisq;** & **Phœbi**? **Nam** **Veneris** quidem ad haec officio semper utimur: **Sed** reſtius modo dixissem, semper utuntur. **Nam** ipsa mihi **Venus** est **Diana**. **Quid** item de uictu dicemus? **Nō**ne licebit & proderit sub felici sidere, tum autumnu uinum, tum indies panem epulasq; conficere? **Ac** si nequeamus in his preparandis aspectus siderum expectare, expediet saltem ascendentes accipere, uel aliter angulares. **Solem**, **Iouem**, **Venerem**, atq; **Lunam**. **Sic** enim omnia quibus utimur feliciter affecta coelitus, feliciter nos afficient. **Hactenus** te uideo absq; controuersia concessurū, nisi forte dicas, ita uitam nostram nihil

fore aliud quàm perpetuā seruitutē. Ad hæc ego subij-
 ciam, frustra mortales cumulandis pecunijs & hono-
 ribus seruituros, quibus sunt perpetuò mancipati, nisi
 interim diligētia physica dies uitæ sibi plures accumu-
 lent. **A**ut igitur soli Deo seruiant, quod quidem est po-
 tissimū: aut si cui præterea seruituri sunt, uitæ tum uali-
 dæ tum lōgæ potius, quàm pecunijs honoribusq; uanis
 indulgeāt. **C**oncordes ergo sumus. **S**ed nunquid uel do-
 mos fundabunt temere, uel infaustas habitabunt? **V**bi
 contagiosa quædam calamitas ædificij fermè sic insicit
 habitantem, ut uenenosus pestilentie uapor etiam ad
 biennium in pariete seruatus. **Q**ualis etiā ex epidemia
 latens in ueste, diu postea utentem insicit incautū atq;
 perdit. **A**t postquam hic in uestium incidimus mentio-
 nem, prohibebis ne, pie pater, in ueste consicienda, uel
 primū induenda spiraculum **V**eneris diligenter aucu-
 pari, quo quasi **V**enerca facta uestis, similiter prospera
 quadam corpus & spiritum afficiat qualitate? **N**onne
Medici uetant uulpium pelles, agninas probant? **N**on
 aliter fortè sidus indies quasi nascentes uestes afficit,
 quàm semel ab initio natas. **V**estes quidē & cætera ar-
 tis opera certam à sidere qualitatem accipere, **T**homas
Aquinas in libro de Fato cōfirmat. **T**u igitur affirma-
 bis. **I**nfectas uero uestes utentem insicere, etiā testis est
 scabies atque lepra. **D**eniq; si populi uitæ consulis (ut
 opinor) ista permittes. **A**tq; ego permissione tua cons-
 sulam obseruanda. **S**in autē eiusmodi moribundæ uitæ
 curam

curam nō improbas quidem, sed negligendam mones, ego quidem negligo, melioris uitae fiducia fretus, caeterisq; similiter consulo faciendum. Vale.

Quomodo per inferiora superioribus exposita deducantur superiora: Et per mundanas materias mundana potissimum dona. ¶ Cap. • XXVI •

Sed ne longius digrediamur ab eo, quod interpretantes Plotinum instituiimus ab initio, breuiter ita collige. Mundus ab ipso bono (ut Plato unā cū Tim. eo Pythagorico docet) quā optimus effici poterat, est effectus. Est igitur non solū corporeus, sed uitae insuper et intelligētiae particeps. Quāobrem praeter corpus hoc mundi sensibus familiariter manifestum, laet in eo spiritus corpus quoddam, excedens caduci sensus capacitate. In spiritu uiget anima, in anima fulget intelligentia. Atque sicut sub Luna nec miscetur aër cum terra, nisi per aquam: nec ignis cum aqua, nisi per aërem, sic in uniuerso esca quaedam, siue fomes ad animam corpori copulandam est ille ipse quem spiritum appellamus.

Anima quoq; fomes quidā est in spiritu corporeq; mundi, ad intelligentiam diuinitus consequendam: quem admodū summa quaedam in ligno siccitas ad penetraturum oleum est parata. Oleum huic imbibitum pabulum est ad ignem, ad calorē dico proxime. Calor ipse luminis est uehiculum, ac si lignum hoc eiusmodi sit, ut igne praesente fulgeat, non uratur, qualia quandoq; uidimus. Tam hoc exemplo uidebimus, utrum uel homo,

Anima spiritus fomes

uel aliud quiddam sub Luna certis quibusdam præparamentis, partim quidē naturalibus, partim arte quaesitis, uitalia, atq; etiam fortē intellectualia quaedam bona opportune quodammodo desuper accipere possit. Verum quod hic ad religionē spectat discutiemus alibi, ubi Plotinus in mediū hæc adducet. Quod uero ad naturales spectat influxus, qualescunq; sint desuper uenientes, scito eos in nobis materijsq; nostris ita demum per artem comparari posse, quando fomenta nobis nostrisq; ad illos natura suggererit, coelumq; ad eosdem opportunius conspirauerit. Nonne in ipso foetu natura foetus ipsius artifex, quū certo quodam pacto corpusculū affecerit figuraueritq; hoc ipso statim præparamento, uelut esca quadam spiritum ab uniuerso deducit? Perq; hunc uelut fomitem, uitam haurit atq; animam? Ac deniq; per certam animæ speciem dispositio nemq; corpus ita uiuens dignū est præsentia mentis tandem donatæ diuinitus. Vbique igitur natura maga est, ut inquit Plotinus atq; Synesius, uidelicet certa quædā pabulis ubique certis inescans, non aliter quàm centro terræ grauia trahens, Lunæ concauo leuia, calore foelia, humore radices, cæteraq; similiter. Quo quidem attractu se cum ipso deuinciri mundum testatur sapientes Indi, dicentes mundum esse animal passim masculinum simulatq; foeminam, mutuoq; membrorū suorum amore ubique coire secum, atq; ita constare: uinculum uero membrorum inesse per insitam sibi mentem, quæ totam

totam infusa per artus agit molem, & magno se corpore miscet. Hinc Orpheus naturam ipsam mundi Iouemq; mundanū marem appellat & foeminam. Vsq; adeo mutui partium suarum coniugij ubiq; mundus est auidus. Esse uero masculinum sexum foeminino ubiq; comixtum, declarat illinc quidem ordo signorum, ubi praecedens perpetuo deinceps ordine masculinum est, subsequens foemininū: hinc uero arbores atq; herbae, quae etiā sicut animalia utrunq; sexum habent. Mitto quod ignis ad aërem, aqua ad terrā masculi uicem tenet ad foeminā, ut non mirum sit membra inter se mundana & omnes eius articulos mutuum coniugium concupiscere. Quod & Planetae conciliant, partim quidem mares, partim uero foeminae, praecipue uero Mercurius masculus atq; foemina, Hermaphroditi pater. Quod sanè animaduertens agricultura, praeparat agrum seminaq; ad caelestia dona, & insitionibus quibusdam uitam plantae propagat, & ad speciem alterā melioremq; perducit. Similia quaedam efficit & medicus, phisicus, & chirurgicus in corpore nostro, tum ad nostram fouendam, tum ad uniuersi naturā uberius comparandam. Idem quoq; Philosophus naturalium rerum astrorumq; peritus, quem proprie Magum appellare solemus, certis quibusdam illecebris caelestia terrenis opportune quidem, nec aliter inferens quam insitionis studiosus agricola ueteri recentem stipiti surculum. Quod & Ptolemæus ualde probat, affirmans

eiusmodi sapientem sic astrorū opus adiuuare posse, quemadmodum agricola terrae uirtutem. Subiecit **M**agus terrena coelestibus, imò inferiora passim superioribus, ut proprias ubiq; scæminas suis maribus focundandas, ut ferrū **M**agneti trahendum, ut camphoram aëri feruenti sugendam, ut crystallum **S**oli illuminandum, ut sulphur & sublimem liquorem accendendum flammæ, ut oui testam uacuum & impletā rore **S**oli eleuandam, imò ut ouū ipsum gallinæ fouendū. **P**raeterea sicut nonnulli fontes oua, etiam sine animalibus uitam illis ex uniuerso conciliāt, & saepe materias quasdā oportune parantes absq; ouis manifestisq; seminibus animalia procreāt, ut ex ocymo scorpionē, apes ex boue, ex salua auem merule similem, uitā uidelicet à mundo materijs certis opportunisq; temporibus adhibentes: **S**ic & ille sapiēs ubi cognouit quæ materiæ, siue quales partim inchoate natura, partim arte perfectæ, & si sparse fuerint cōgregate, qualem coelitus influxū suscipere possint, has eo regnante potissimū colligit, præparat, adhibet, sibiq; per eas coelestia uendicat. **V**biunq; enim materia quædā sic superis exposita est, sicut speculari uitrū uultui tuo, pariesq; oppositus uoci, subito superne patitur ab agente uidelicet potentissimo, à potestate uitæq; mirabili ubiq; præsentē, uirtutemq; passione reportat, non aliter quàm & speculū imaginē representat ex uultu, & ex uoce paries echo. **N**is fermè exemplis ipse **P**lotinus utitur, ubi **M**ercuriū imitatus, ait

ait ueteres sacerdotes siue Magos in statuſ ſacrificijsq; ſenſibilibus diuinū aliquid & mirandū ſuſcipere ſolitos. Vult autē unā cū Trimegiſto per materialia hæc non proprie ſuſcipi numina penitus à materia ſegregata, ſed mundana tantū, ut ab initio dixi, & Syneſius approbat. Mundana in quā, id eſt uitā quandam, uel uitale aliquid ex anima mundi & ſphærarū animis atq; ſtellarū, uel etiā motū quendā et uitale quaſi præſentiā ad eſſe materijs. Mercurius ipſe, quē Plotinus ſequitur, inquit, dæmonas ærios non cœleſtes, nedum ſublimiores: ſtatuasq; Mercurius ipſe cōponit ex herbis, arboribus, lapidibus, aromatis, naturalem uim diuinitatis (ut ipſe ait) in ſe habētibus: Adiungit cantus cœleſtibus ſimiles, quibus ait eos delectari, ſtatuisq; ſic ad eſſe diuinitus, & prodeſſe hominibus uel obeſſe. Addit ſapiētes quondā Aegyptios, qui & ſacerdotes erant, quū non poſſent rationibus perſuadere populo eſſe deos, id eſt ſpiritus aliquos ſuper homines, excogitaſſe magicum hoc illiciū, quo dæmonas allicientes in ſtatuas eſſe numina declararēt. Sed Iamblichus damnat Aegyptios, quod dæmonas nō ſolū ut gradus quoſdā ad ſuperiores deos inueſtigādos acceperint, ſed plurimū adorauerint. Chaldaeos uero dæmonibus non occupatos Aegyptijs antepōnit. Chaldaeos in quā religionis antiſtites: nam Astrologos tā Chaldaeorū q̄ Aegyptiorū quodāmodo tentauiſſe dæmonas per harmoniā cœleſtem in ſtatuas fictiles trahere ſuſpicamur. Quod ſignificare uidetur

Astrologus Samuel Hebraeus, autoritate **Dauidis** Bil
 astrologi fretus, antiquos uidelicet fictores imaginū se
 cisse statuas futura pronunciantes. **Harmoniā** uero cœ
 lestium his accōmodatā esse tradit. **Metallum** fundere
 ad hominis pulchri formam, die **Mercurij** hora tertia
 scilicet **Saturni**, quando **Mercurius** **Saturnū** in **Aqua**
rio subit, in nona cœli plaga uaticiniū designāte, ascen
 ditq; **Geminorū** sidus significans prophetas. ut aiunt,
Mars à **Sole** comburitur, nec **Mercuriū** intuetur, **Sol**
 tamen aspicit coniunctionis illius locū, **Venus** interea
 aliquem obtinet angulum, occidentalis est & potens,
Luna ex trigono gradum aspicit ascendentem, simila
 terq; **Saturnus**. **Hæc** ille. **Ego** autem primo quidem ex
 beati **Thomæ** sententia puto, si modò statuas loquētes
 effecerint, non simplicem ipsum stellarū influxum ibi
 formauisse uerba, sed **dæmonas**. **Deinde** si fortē contige
 rit eos in eiusmodi statuas ingredi, non arbitror hos ibi
 per cœlestem influxum fuisse deuinctos, sed sponte po
 tius suis cultoribus obsequutos deniq; decepturos. **Nam**
 & **natura superior** ab inferiore cōciliatur quidem ali
 quando, sed cohiberi nequit. **Et dispositio illa** siderum
 paulò ante descripta, cōcurrere fortē nō potest. **Quā**
 uis autem **dæmones** astronomica ratione statuis nō in
 cludantur, tamen ubi per cultum eis exhibitū presen
 tes extiterint, **Porphyrius** ait eos regulis astronomicis
 oracula reddidisse, atque ideo frequenter ambigua, &
 meritò, quoniam **Iamblichus** probat prophetiam ue
 ram atq; certam, nec malis dæmonibus conuenire, nec

humanis artibus uel natura, sed spiratione diuina purgatis mentibus prouenire. Sed ad Mercurium, imò ad Plotinũ iam reuertamur. Mercurius sacerdotes ait accepisse uirtutem à mundi natura conuenientem, eamq; miscuisse. Sequutus hunc Plotinus, putat totum id anima mundi conciliante facile confici posse, quatenus illa naturalium rerum formas per seminales quasdam rationes sibi diuinitus insitas generat atq; mouet. Quas quidem rationes appellat etiam Deos, quoniã ab ideis supremæ mentis nunquam desitiuntur. Itaque per rationes eiusmodi animam mundi facile se applicare materijs, quas formauit ab initio per easdem, quando magus uel sacerdos opportunis tēporibus adhibuerit formas rerum rite collectas, quæ rationem hanc aut illam proprie spectant, sicut Magnes ferrum, Reubarbarũ choleram, Crocus cor, Eupatoriũ Spodiumq; iecur, Spica Muscusq; cerebrum. Fieri uero posse quandoq; ut rationibus ad formas sic adhibitis, sublimiora quæque dona descendant, quatenus rationes in anima mundi coniunctæ sunt intellectualibus eiusdem animæ formis, atq; per illas diuinæ mentis ideis. Quod et Iamblichus approbat, ubi de sacrificijs agit. Qua de re alibi nos opportunius disputabimus. Vbi etiã apparebit, quàm impura superstitio populi gentilis extiterit, contrà uero quàm pura pietas euangelica fuerit, quod magna ex parte in libro de religione

Christiana iam fecimus.

FINIS.